

DEN
KOPTISK-ORTODOKSE
KIRKES LITURGIER

**DEN KOPTISK-ORTODOKSE
KIRKES LITURGIER**

DEN
KOPTISK-
ORTODOKSE
KIRKES
LITURGIER

Oversættelse fra koptisk og arabisk

ved

PALLE THORDAL

UDGIVER

Den Koptisk-Ortodokse Kirke
St. Maria & St. Marcus, Taastrup

COPYRIGHT

Den Koptisk-Ortodokse Kirke
samt Palle Thordal

ISBN:

87-986981-1-7

TILRETTELÆGGELSE OG SATS

Mette & Eric Mourier

REPRO

Stephan Thordal

TRYK

CTH Grafisk

År 2000

Udgivet med støtte fra

Undervisningsministeriets tips/lottomidler

Forsidebillede: Sct. Sergius kirken (Abu Sargah). Den ældste kirke i Old Cairo, berømt for sin krypt (fra det 6. årh.), der afløste et tidligere kapel over dette sted, hvor den hellige familie opholdt sig under flugten til Ægypten.

فداسية
البابا شنودة الثالث

بابا الاسكندرية ال ١١٧ وبطريك الكرازة المرقسية

Coptic Orthodox Patriarchate

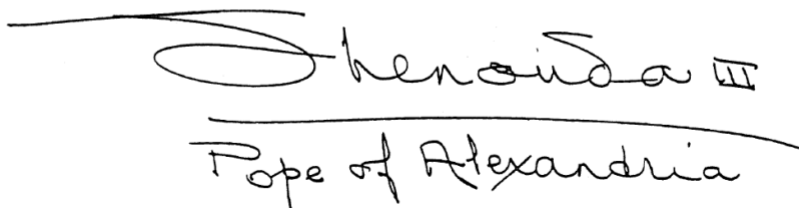
FROM H.H. POPE SHENOUDA III

Deir Anba Rueiss, Ramses Avenue, ABBASSIYA,

CAIRO, EGYPT.

CABLE: ELANBARUEISS, CAIRO.

With the blessings
of Our Lord

Shenouda III
Pope of Alexandria

Omstående side: Pave Shenouda III, siden sept. 1971 den 117.
patriark på Sct. Markus' stol.

Denne side: Hilsen fra pave Shenouda III.

INDHOLDSFORTEGNELSE

XI FORORD

XIII INDLEDNING

xiii Markustraditionen

xiv Munkevæsenet

xvii Kirkebrud og isolation

xviii Sproget

xix Kalenderen

xx Kirkebygningen

xxv Den koptiske kirkes liturgier

xxvii Udgaver og oversættelse

1-30 AFTEN- OG MORGENRØGELSEN رفع بخور

2 Fadervor الصلاة الربيه

3 Takkebøn صلاة الشكر

6 Aftenrøgelsesbøn رفع بخور عشية

6 Morgenrøgelsesbøn رفع بخور باكر

7 "De 3 små bønner" الثلاث اوشى الصغار

8 Røgelse foran haikal البخور امام الهيكل

9 Forbøn for døde اوشية الراقدين

11 Forbøn for syge اوشية المرضى

12 Forbøn for rejsende اوشية المسافرين

12 Forbøn for offergaverne اوشية القرابين

14-15 Røgelse til fædrene, til folket,

til Herren بخور الالباء والشعب و السيد

16 Skriftemålsbøn سر اعتراف الشعب

18 Litaniet طلبه الصوم المقدس

- 19 Evangeliebønnen اوشية الانجيل
 20 Simeons lovsang صلاة سمعان الكاهن
 21 Evangelielæsning قراءة الانجيل
 22-25 "7 små forbønner" (for fred, fædrene, stedet, vandet, sæden, frugten, menigheden) الاواشي الصغار
 25 3 bønner til Sønnen الصلوات الثلاث للابن
 28 Velsignelse (og bortsendelse) البركة

31-82 BASILIOS-LITURGIEN قداس القديس باسيليوس الكبير

32-43 A. FORBEREDELSEN - PROTHESIS الاستعداد

- 32 Forberedelsesbøn صلاة الاستعداد
 33 Håndtvætning غسل اليدين
 35 Ihukommelser رفع الحمل
 36 Lammet føres rundt دورة الحمل
 38 Lammet korstegnes رشومات الحمل
 39 Takkebøn صلاة الشكر
 41 Frembærelsesbøn اوشية التقممه
 42 Absolutionsbøn تحليل الخدام

43-52 B. KATEKUMEN-DELEN

- 43 Hymne til Jomfruen
 45 Paulus-epistel قراءة البولس
 47 De katolske breve قراءة الكاثوليكون
 49 Apostlenes Gerninger قراءة الابركسيس
 50 Synaxariet قراءة السنكسار
 50 Trishagion الثلاثة تقديسات
 50 Evangeliet اوشية الانجيل
 52 Bøn foran haikal-forhænget صلاة الحجاب
 52 Prædiken العظة

53-59 C. DE TROENDES DEL

- 53 3 store forbønner (for fred, fædrene og
menigheden) اوشية السلامه و الاباء و الاجتماعات
- 56 Trosbekendelsen قانون الايمان
- 57 Sct. Basilios' forsoningsbøn صلاة الصلح
- 58 Fredshilsen (aspasmos) الاسيسمس

59-82 D. ANAFOREN - NADVERDELEN

- 59 Sursum corda مستحق ومستوجب
- 60 Præfation ايها الكائن
- 60 Sanctus اسيسمس واطس
- 61 Post-sanctus قدوس
- 62 Indstiftelsesordene الرشومات
- 65 Anamnese نصنع ذكر الامه المقدسه
- 66 Epiklese سر حلول الروح القدس
- 67 "De 7 små forbønner" الاوشى السبع الصغار
- 68 "De helliges samfund" المجمع
- 70 Tarhim, forbøn for døde الترحيم
- 72 Consignation مقدمة القسمة
- 73 Brødsbrydelse القسمة
- 74 Fadervor ابانا الذى
- 74 Inclinationsbøn صلاة خضوع الاب
- 75 Absolutionsbøn تحليل الاب
- 76 Elevation, consignation, commixtur ما قبل الاعتراف
- 77 Bekendelse الاعتراف
- 78 Communion (herunder Ps. 150) ما قبل تناول و مزمور ١٥٠
- 80 Takkebøn صلاة شكر بعد تناول
- 82 Bortsendelse (velsignelse) البركه

83-109 GREGORIOS-LITURGIEN

84 Forhængets bøn - fra Katekumen-delen (B)

85-87 2 forsoningsbønner fra De troendes del (C)

87-108 ANAFOREN- NADVERDELEN

87 Sursum corda

88 Præfation

89 Sanctus

89 Post-sanctus

92 Indstiftelsesord

94 Anamnese

94 Epiklese

95 Små forbønner

100 "De helliges samfund"

101 Tarhim, forbøn for de døde

102 Consignation

103 Brødsbrydelsen

104 Fadervor

104 Bønnen efter Fadervor

104 Elevation

105 Consignation

105 Commixtur

106 Bekendelse

106 Communion

107 Takkebøn

107 Håndspåbyggelsesbøn

108 (Bortsendelse og velsignelse)

110-123 FORSKELLIGE BRØDSBRYDELSSESBØNNER

FORORD

Siden 1970 har der med mellemrum været afholdt koptisk-ortodoks gudstjeneste i Danmark. I årene 1983-1990 nød den koptiske menighed stor gæstfrihed i Bethlehemskirken i København og holdt regelmæssig gudstjeneste ved fast tilknyttet præst.

Den 1. januar 1990 overtog kopterne Vestamagers Kirkesal og fik dermed deres egen kirke ved navn St. Maria & St. Marcus. Den koptiske menighed havde den store glæde at modtage besøg af patriarken, pave Shenouda III, som kom til København i september 1993. Ved den lejlighed indviede han kirkens alter og ikoner med bøn og myrra.

Det stor alter og ikonerne flyttede naturligvis med, da menigheden i januar 1996 overtog katolikkernes gamle Sankt Pauls kirke på Køgevej 162 i Taastrup. Denne træbeklædte cocolithbygning, som er tegnet af selveste Martin Nyrop, har engang tjent som vandrekirke på Frederiksberg og som Aldersrø kirke, inden den i 1932 kom til Taastrup som katolsk kirke og altså nu er den koptisk-ortodokse St. Maria & St. Marcus kirke.

Den koptiske menighed i Danmark tæller omkring 50 familier. Der er en del børn og unge og nogle danske ægtefæller. Ikke mindst for deres skyld er præst og kirkeledelse indstillet på med tiden at benytte dansk i en del af gudstjenesten. En lignende proces er allerede i gang i de koptiske menigheder i England og Amerika.

Den foreliggende oversættelsen af Aften- og morgenrøgelsen, Sct. Basilios- og Sct. Gregorios-liturgierne er netop foretaget som en hjælp til den del af den koptiske menighed, som har lettere ved dansk end ved arabisk.

Oversættelsen udkom første gang i 1991 i et lille oplag, som hurtigt blev udsolgt. Den liturgi-bog, der nu udkommer, er en revideret udgave af den samme oversættelse, blot udvidet med 16 bønner i forbindelse med brødsbrydelsen.

I modsætning til de engelske og tyske oversættelser, som forskellige

har foretaget fra arabisk i de senere år, er den danske oversat fra koptisk. Rubrikkerne, der fortæller om præstens og diakonens bevægelser, foreligger dog kun på arabisk.

I forbindelse med denne nye udgave har kirkens diakon Youssef Gabriel nøje gennemgået oversættelsen ud fra den arabisk tekst og den nuværende liturgiske praksis. Jeg er Youssef Gabriel meget taknemlig for kontrol af teksten og forslag til forbedringer.

Der foreligger hermed på dansk den samme liturgi-bog, som den koptiske præst benytter sig af, hvilket betyder, at man nøje kan følge, både hvad der siges; og hvad der gøres.

Det er derfor mit håb, at denne udgave kan være til nytte for alle, der interesser sig for liturghistorie. De koptiske liturgier med rødder tilbage i oldkirken er absolut et studium værd, da de repræsenterer noget af det ældste, man kender.

Til sidst en stor tak til Undervisningsministeriets tips/lottomidler, som har bidraget væsentlig til finansieringen af denne reviderede udgave.

Også min koptiske hustru, Julia, skylder jeg megen tak for sin medvirken til færdiggørelsen.

Januar 2000

Palle Thordal

INDLEDNING

ved Palle Thordal

MARKUS-TRADITIONEN

Den Koptisk-Ortodokse Kirke, som er Ægyptens nationalkirke, er et af verdens allerældste kirkesamfund. Samtidig har den bevaret så mange gamle traditioner og skikke, at den bidrager væsentligt til vores forståelse af den kristne kirkes første århundreder.

Markustraditionen er den koptiske kirkes apostolske forankring. I følge beretningen, som også Euseb nævner i sin kirkehistorie, kom evangelisten Markus til Alexandria i Ægypten sammen med apostlen Peter omkring år 42. Alexandria var dengang en græsktalende verdensby, der foruden verdens største bibliotek også rummede den største jødiske koloni. Og da Markus opsøgte den, fik han kontakt med skomageren Annianus, der reparerede hans sandaler, mens Markus ivrigt fortalte om den opstandne Herre Jesus Kristus.

Markus rejste bort, men vendte flere gange tilbage til Alexandria, hvor han led martyrdøden den 25. april 68. Forinden havde han udpeget Annianus til sin efterfølger. Den spæde begyndelse var gjort. De følgende 10 biskopper er dog ikke meget mere end navne for os, men med den 12., Demetrios I (189-231), har vi historisk grund under fødderne og kan følge de øvrige patriarker frem til den nuværende, Shenouda III, der i 1971 satte sig på Sct. Markus' stol som den 117. patriark.

Da oldkirken i det 4. årh. gav sig til at opdele verden i 5 patriarkater, blev Alexandriabiskoppen opfattet som hele Afrikas patriark, ligesom Roms biskop blev æret som vestens overhoved. Og selv om daterkirken, Den etiopiske ortodokse Kirke, i dag er et selvstændigt patriarkat (fra 1959), så opfattes Sct. Markus' stol stadig som hele Afrikas højeste åndelige myndighed. Derfor findes der også koptiske kirker og klostre flere steder i Afrika; missionsforpligtelsen er erkendt.

I 1968, i nittenhundredåret for Sct. Markus' martyrdød, blev der indviet en stor ny Markuskatedral i Cairo. I krypten under hovedalteret hviler nu Sct. Markus' ben, hvoraf nogle velvilligt blev givet tilbage af den katolske kirke i anledning af jubilæet. Venitianske købmænd

havde nemlig stjålet evangelistens ben fra Alexandria i 827 for på den måde at kaste større glans over den Sct. Markus Kirke, som de var ved at bygge i Venedig. Evangelistens hovedskal var dog forblevet i Alexandria og findes stadig i Markuskirken der.

MUNKEVÆSENET

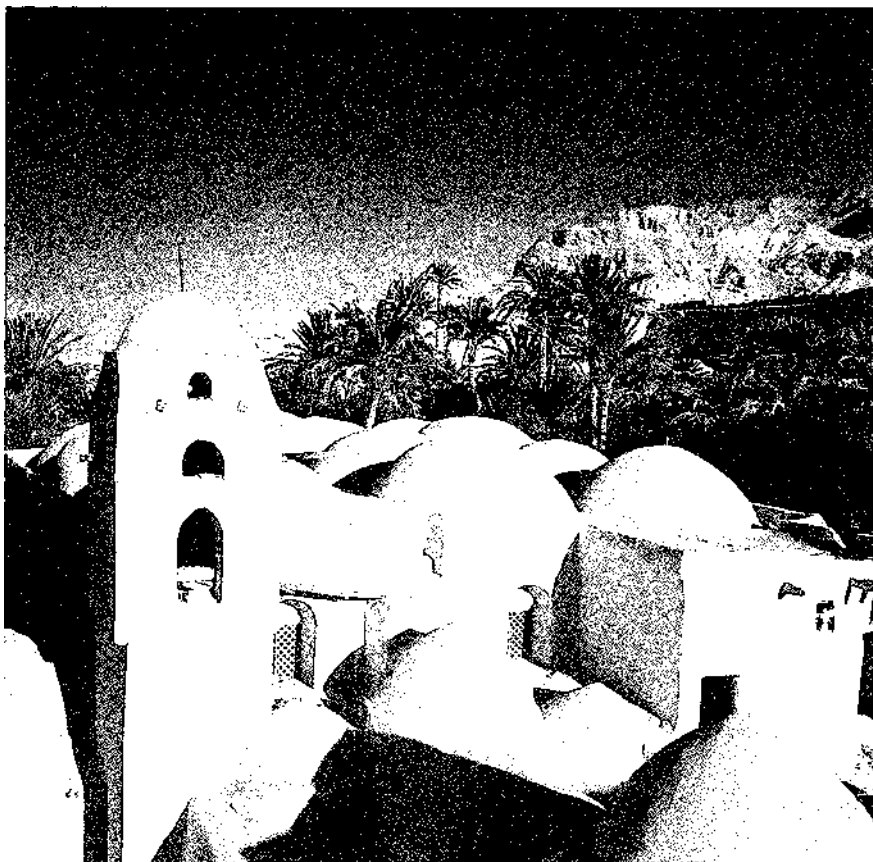
Eneboeridealet og munkevæsenet er uden tvivl den koptiske kirkes største gave til kristenheden. Den inspiration, der er strømmet fra de ægyptiske ørkenfædre, kan ikke overvurderes.

Det begyndte med Paulus fra Theben, der o. 250 trak sig tilbage til ørkenen som den første eremit. Men af langt større betydning blev Antonius, en bondesøn fra Koma i Mellemægypten (født 251). Da han var 35 år gammel, hørte han et kald i Herrens ord: „Vil du være fuldkommen, så gå hen og sælg, hvad du ejer, og giv det til de fattige, så vil du have en skat i Himlene, og kom så og følg mig!" (Matt. 19,21).

Antonius trak sig ud i den østlige ørken, og i løbet af de næste år strømmede andre eneboere derud, så der opstod en hel koloni. De fik lov til at imitere den hellige mand på afstand, men efter 20 år forlod Antonius sin totale afsondrethed og blev åndelig fader for eneboerkolonien. - Den dag i dag ligger der 2 klostre, Sct. Antonius og Sct. Paul, som har fungeret ubrudt på dette sted, hvor det hele begyndte, i den østlige ørken ved Det røde Hav.

Medvirkende til den hellige Antonius' store berømmelse var patriark Athanasius. Han skrev "Vita Antonii" og fortalte vidt og bredt om sine ørkenfædre de mange gange, hvor han måtte gå i exil. Dermed spredtes ideerne til Europa og Syrien. Det var Athanasius' store fortjeneste at opbygge tillid imellem kirkeledelsen og de meget individualistiske anakoreter. Patriarken og den hellige Antonius støttede gensidigt hinanden. Men endnu større gavn fik Athanasius af Paehom, eønobiten¹, fælleslivets fader.

1. Anakoreten er eneboeren, der trækker sig tilbage i afsondrethed. Cønobiten lever sit liv i fællesskab med andre i et kloster, et cønobion. Forskellen er dog ikke altid så stor i ægyptisk tradition, da munke ofte lever lange perioder isoleret i en bjerghule eller i deres celle.

Sct. Antonius klosteret ved Det røde Hav, grundlagt af Sct. Antonius' eneboerkoloni i det 4. årh. og indeholdende hans grav. Fotoet viser Apostlenes Kirke fra 1470, en af klosterets 7 kirker.

Omkring 320 dannede Pachom verdens første kloster ved Tabenne-se i Øvreægypten. Efterhånden blev det til 9 store klostre med omkring 700 munke i hver. Også hans søster Maria grundlagde et nonnekloster ved siden af. Der blev bygget mur rundt om disse klostre, og Pachom forfattede en munkeregel, verdens første. Som tidligere officer var Pachom en dygtig organisator, og orden var nødvendig, når så mange strømmede til. De nye klostre bød nemlig på noget af

den sociale tryghed, som var en mangelvare i samfundet på den tid. Der var ingen streng askese. Dagen gik med landbrug og håndværk, indrammet af fælles morgen- og aftenbøn og fælles søndagsgudstjeneste ved en præst udefra, da Pachom og hans første munke var lægmænd.

Ved siden af den østlige og sydlige ørken blev også den nordvestlige hurtigt beboet. Hellige mænd som Bishoi og Macarius slog sig ned i Wadi n-Natln o. 330. Også Macarius forfattede en munkeregel, der sammen med Pachoms nåede til Basilios i Syrien og Benedict i Italien. Ja, så langt omkring spredtes de ægyptiske ørkenfædres ideer, at der i de næste århundreder fortsat var nær forbindelse til den irske munkekirke. Otte koptiske munke er fundet begravet i Nordirland.

Endnu en berømt munk må nævnes, Shenute (d. 451) fra det Hvide Kloster ved Sohag, den første som får titlen archimandrit (klosterforstander). I over 60 år styrede han det store Hvide Kloster og det mindre Røde Kloster med hård hånd. Hans klostertugt var streng, men ikke asketisk. Fattigdom og moralsk levned var det vigtigste. Hans kamp imod de hedenske græske godsejere var bemærkelsesværdig og naturligvis populær hos den koptiske landbefolkning. Men hans største betydning er uden tvivl det omfattende forfatterskab, som han efterlod sig. Han skrev på den koptiske hoveddialekt sahidisk og brugte sproget så bevidst og mesterligt, at der var noget for eftertiden at være stolt af. Den nuværende patriark, Shenouda III, har da også valgt sit navn efter ham.

Munkevæsenet er stadig rygraden i den koptiske kirke. Præsteskabet er to-delt. Sognepræster er gifte, mens biskopper og øverste kirkeledelse kun rekrutteres blandt munkepræsterne, der lever i cølibat. Det har været en enorm fordel i forfølgelsestider, at lederne ikke var forkaelede prælater i bypaladser, men nøjsomme munke i ørkenen.

Endelig skal det ikke glemmes, at anakoreternes ånd har holdt sig til vores tid. Nogle munke trækker sig stadig tilbage til deres celle, der også kan ligge uden for klostermuren. Den gamle patriark Kyril (d. 1971) var en stor eneboer, inden han blev sat på Sct. Markus' stol, og idealerne lever stadig videre til inspiration.

Klosterlivet har fået en opblomstring de sidste 25 år. I dag er der 16 munkeklostre i Ægypten med ca. 1700 munke, og dertil kommer 9 klostre rundt om i verden. Nævnes skal det også, at der er 5 nonne-

klostre med et samlet tal af ca. 400 nonner. De befinder sig alle i Ægypten.

KIRKEBRUD OG ISOLATION

Forskellige teologiske stridigheder og rivalisering imellem Alexandria og Konstantinopel om det kirkelige overherredømme i Østen førte til kirkebruddet i 451. Kirkemødet i Kalkedon valgte en formulering ang. Kristi guddommelige og menneskelige natur, som den koptiske kirke og flere andre ikke kunne acceptere, hvorfor de brød med rigskirken. Da kejseren 30 år senere ville reparere skismaet og derfor fremhævede patriark Kyrils lære om Kristus som Guds Ords ene kødblevne natur, var det for sent.

I vore dage har de ortodokse kirker i Østen erkendt, at kun politik og sproglige misforståelser skilte parterne dengang. Efter 2 tidligere møder i Anba Bishoi Klostret i Wadi n'Natrun er det på det 3. og sidste møde i Geneve den 23.-28. september 1990 lykkedes at nå til enighed om den fælles tro, ophævelse af gamle anathema'er og fælles nadverbord. Skismaet mellem de kalkedonensiske og nonkalcedonensiske ortodokse kirker er hermed helet. Den endelige ratifikation i de ortodokse kirkesamfund lader dog vente på sig.

Dannelsen af en national ægyptisk kirke i 451 var både en fordel og en ulempe. Man fik konsolideret sin koptiske egenart over for den græske dominans, men det betød også store forfølgelser fra den byzantinske kejsermagts side.

Men med den arabiske invasion i 641 blev den koptiske kirke så isoleret fra resten af kristenheden (dog undtagen Syrien og Etiopien), at historiens ur ligesom blev sat i stå. Langsomt blev Ægypten overtaget af muslimerne, dels tilflyttede arabere og dels konvertitter, der ville slippe for kommuneskat og kopskat på kristne og jøder. Kopterne, de gamle ægypteres efterkommere, blev et mindretal i deres eget fædreland, ofte chikaneret og forfulgt. Alligevel gik den koptiske kirke ikke under, da man forstod at holde fast ved evangeliet og ellers holde en lav profil.

2. Et skisma er et så alvorligt kirkebrud, at ikke blot enheden, men også al gensidig respekt for nægtes. Ofte bandlyser parterne hinanden (anathema).

I dag er situationen anderledes, bortset fra de stadige chikanerier. Næsten 1500 års isolation er brudt. Mange koptere er emigreret til Amerika, Australien og Europa. Langt over 100 kirker og ligeså mange koptiske præster varetager de kirkelige forpligtelser i diasporaen. Patriark Shenouda og hans biskopper kommer jævnligt på besøg og kommer samtidig i nær kontakt med andre kirkesamfund.

Men de fleste koptere er naturligvis stadig i Ægypten. Ca. 10 millioner ud af en hastigt voksende befolkning på ca. 65 mil. Men pga. deres lavere fødselsrate vil deres procentvise andel fortsætte med at falde. Selvbevidstheden fejler dog ikke noget. Mestrer man måske ikke længere det koptiske sprog, så har man dog stadig den gamle liturgi og er ikke bange for at bruge den i oversættelse.

Den ortodokse gudstjeneste er livsnerven i den koptiske kirke. Den er dens teologi og dens selvforståelse. Den indeholder en gammel spiritualitet, som kopterne godt kan være stolte af at have bevaret og holdt levende til i dag.

SPROGET

Det koptiske sprog er det sidste trin af det gamle ægyptiske, der blev skrevet med hieroglyffer, hieratisk og demotisk skrift, igennem århundreder til vores tidsregning. Selve udtrykket **kopt** er et kunstord hentet fra det arabiske ord **qibt**, der gengiver hovedstavelsen i det græske ord aigyptios. Koptisk betyder altså ægyptisk og betegner det ægyptiske sprog, som man fra det 2. årh. e. Kr. begyndte at skrive med græske bogstaver suppleret med 7 demotiske forlyde, som det græske alfabet ikke kunne gengive.

Udviklingen af det koptiske skriftsprog blev af uuvurderlig betydning for kristendommens udbredelse i Ægypten.

I Alexandria og deltaområdet kunne man klare sig med græsk, men for befolkningen i Mellem- og Øvre Ægypten måtte der forkyndes på et sprog, som lokalbefolkningen forstod. Dette blev især muligt, da alexandriadialekten sahidisk o. år 200 blev hoveddialekt og som handels- og administrationssprog bredte sig sydpå. De mundtlige oversættelser af gudstjenestens græske læsninger blev skrevet ned til senere brug, og som det 3. årh. skred frem, nåede sahidisk sit klassiske og normative stadium.

Samtidig blev det bydende nødvendigt at samle lokalmenighederne under en fælles administration og et ens dogmesyn, hvis ikke kirken skulle spoleres af gnostiske³ sekter. I denne situation ønskede man at Adoptere en koptisk bibeltekst, ganske vist stykket sammen af flere manuskripter, som skulle være den officielle i hele Ægypten, og det blev den sahidiske, da den dialekt var forståelig i hele landet.

Der var dog andre dialekter: achmimisk, subachmimisk, midde-lægyptisk, fajumisk og bohairisk, som spillede en rolle lokalt. Især bohairisk kom siden hen til at dominere, da det i det 11. årh. blev den koptiske kirkes officielle sprog. Det skyldtes måske, at patriarkatet på dette tidspunkt var flyttet til Cairo, som lå i den sydlige del af det bohairiske område. Samtidig begyndte man at udgive alle liturgiske bøger tosproget med bohairisk og arabisk i parallelle spalter. Som århundrederne gik, forsvandt koptisk som talesprog. Der er enkelte familier, som kan tale det i dag, og den nuværende patriark har udgi-vet en lærebog i koptisk for at genoplive talesproget, men forgæves. I den teologiske uddannelse gives der dog både lægfolk og vordende præster et kendskab til koptisk og græsk.

KALENDEREN

Den koptiske kirke har sin egen kalender, som tager sin begyndelse i 284 e. Kr., da Diocletian blev kejser. Med hans edikt i 303 og frem til efterfølgerens toleranceedikt i 311 måtte ca. 150.000 koptere lade livet for deres kristne tros skyld. Til ære for alle disse martyrer begyndte man en ny tidsregning fra år 284, kaldet Martyrernes Æra (AM). De koptiske måneders navne er dog langt ældre og indeholder stadig 2 gamle ægyptiske gudenavne Hator og Thot. I opbygning følger året det gamle ægyptiske år, der også tog sin begyndelse med Nytårsdag den 11. sept. Der er 12 måneder a 30 dage og 1 lille måned med 5 dage (6 hvis skudår).

3. I Ægypten er der fundet adskillige gnostiske manuskripter, både kristne og ikkekristne. Især Hermes-skrifterne og det 12 bind store fund fra Nag Hammadi i 1948 er berømte. Grundtanken i gnosticismen er, at mennesket frelses ved en særlig åndelig erkendelse (gnosis).

Månedernes navne⁴:

<i>på bohairisk</i>		<i>i arabisk gengivelse</i>
1. Thoout	(11/9 - 10/10)	Tut
2. Paopi	(11/10 - 9/11)	Babah
3. Hathor	(10/11 - 9/12)	Hatur
4. Khoiak	(10/12 - 8/1)	Kihak
5. Tobi	(9/1 - 8/2)	Tubah
6. Mekhir	(9/2 - 9/3)	Amshir
7. Phamenoth	(10/3 - 8/4)	Baramhat
8. Pharmouthi	(9/4 - 8/5)	Baramudah
9. Pakhon	(9/5 - 7/6)	Bashuns
10. Paoni	(8/6 - 7/7)	Bau'unah
11. Epep	(8/7 - 6/8)	Abib
12. Messori	(7/8 - 5/9)	Misra
13. Pikouji enabot („lille måned")	(6/9 - 10/9)	Khamsat Ayām an-Nasi („glemte 5 dage")

Det koptiske kirkeår benytter naturligvis de koptiske datoer. I mellemtiden er vesten dog gået fra juliansk til gregoriansk kalender, så de koptiske højtider kommer til at tage sig forsinket ud. F.eks. Juledag er den 29. Kihak = 25. december juliansk kal. = 7. jan. gregoriansk kal.

Når dertil føjes, at den koptiske kirke i århundreder har levet i et samfund med islamisk tidsregning, forstår man, at det kan være svært at omregne datoer på stående fod.

KIRKEBYGNINGEN

Den normale koptiske kirkebygning er en næsten kvadratisk basilika, i modsætning til den rektangulære i vest. Den består af *forhal* (narthex), *skib* og 2 sideskibe, *kor* og *sanctuariet* (haikal = det hellige) med apsis. Dette gælder stort set alle kirker fra de mindste til de største, gamle som nye, selv om det godt kan lade sig gøre at finde undtagelser.

4. Flere af månederne varierer i stavemåde, også inden for dialekterne.

FORHALLEN (NARTHEX) har i dag kun betydning som indgang (våbenhus). En del gamle kirker indeholder her en epifani-tank, som er et stort bassin (ca. 275 x 225 x 200 cm) forsænket i gulvet og dækket af brædder. Den blev brugt på dagen for Epifanifesten (19. jan.)⁵, hvor man mindedes den guddommelige manifestation ved Jesu dåb i Jordan, og hvor folk steg ned i vandbassinet. Men den skik måtte opgives, og epifanien fejres nu ved et lille vandkar på et bord midt i kirken. Præsten dypper en serviet i det velsignede vand og korstegner hele menigheden på panden.

SKIBET bæres af 2 x 4 søjler, der sammen med de to i sanctuariet og de 2 i narthex udgør et symbol på de 12 disciple. Hvis skibet er meget lille, kan kvinderne placeres på galleriet eller i sideskibet, men som regel sidder kvinderne til højre i midterskibet (sydsiden) og mændene til venstre⁶.

I den nordøstre side af skibet står prædikestolen, enten bygget op ad en søjle, eller som de ældste og smukkeste marmorprædikestole hvilende på op til 15 slanke små søjler.

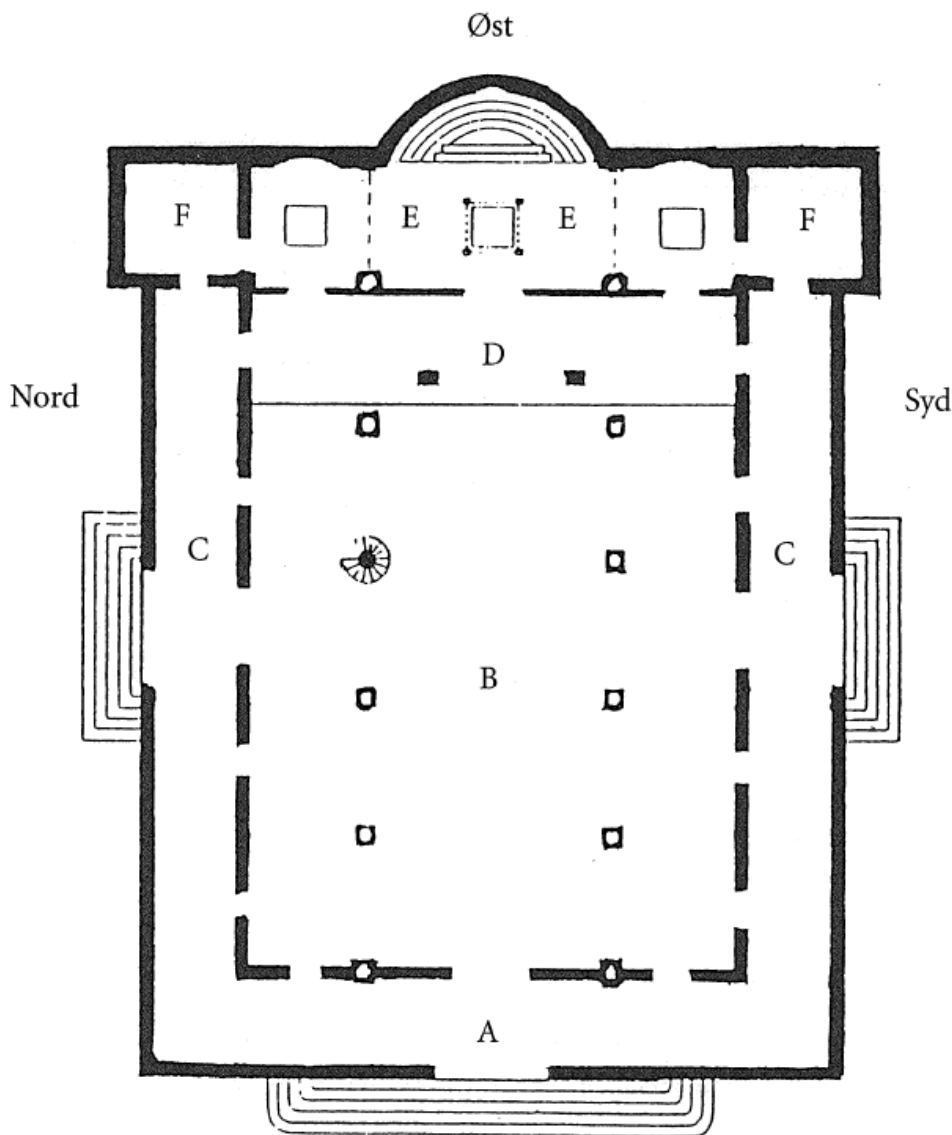
Mod vest i skibet har ældre kirker en mandatum-tank (60 x 30cm) nedsænket i gulvet og dækket af brædder. Den blev brugt til fodvaskningen Skærtorsdag og ved Peter- og Paulusfesten. Også den er i dag erstattet af et vandfad på et bord, som omtalt i forbindelse med epifanitanken.

KORET, som strækker sig over hele kirkens bredde, er ca. 3,50 m dybt. Det er hævet et trin over kirkegulvet, og i gammel tid var det adskilt fra skibet ved et let trægitter. Som navnet fortæller, har koret sin plads her, men oftest er der for trangt, så sangerne også må stå nedenfor. Koret udgøres af diakoner og subdiakoner, der kan alle melodierne udenad; der er ingen noder og ingen orgelledsagelse - kun cymbler og triangler.

5. 19. januar i den gregorianske kalender= 6. januar i den julianske kalender=

11. Tobi i den koptiske kalender.

6. Altså modsat hvad man gør i den vestlige kirke, hvor kvinderne sidder i nord-siden og mændene i sydsiden.

PLAN OVER DEN KOPTISKE KIRKEBYGNING

- A. Forhal (narthex)
- B. Skib
- C. 2 sideskibe
- D. Kor med 2 læsepulte
- E. Sanktuarie (haikal) med 3 altre og apsis
- F. 2 siderum (sakristi)

I koret står 2 læsepulte, som vender henholdsvis mod øst og vest. Fra den nordlige og østvendte læses der på koptisk, og fra den sydlige og vestvendte på arabisk ud mod folket. Kun den sydlige læsepult bruges almindeligvis nu om dage.

SANCTUARIET (*HAIKAL* - betyder helligdom/tempel på hebræisk og arabisk), som er hævet et trin over koret, er adskilt fra resten af kirken ved en massiv trævæg, ca. 3 m høj op til det sted, hvælvingerne begynder. Haikalvæggen er ofte udsmykket med imponerende træskærerarbejder med elfenbensindlæg, holdt sammen uden et eneste søm. Ornamentikken symboliserer Guds uendelighed, Treenigheden og Jomfru Maria.

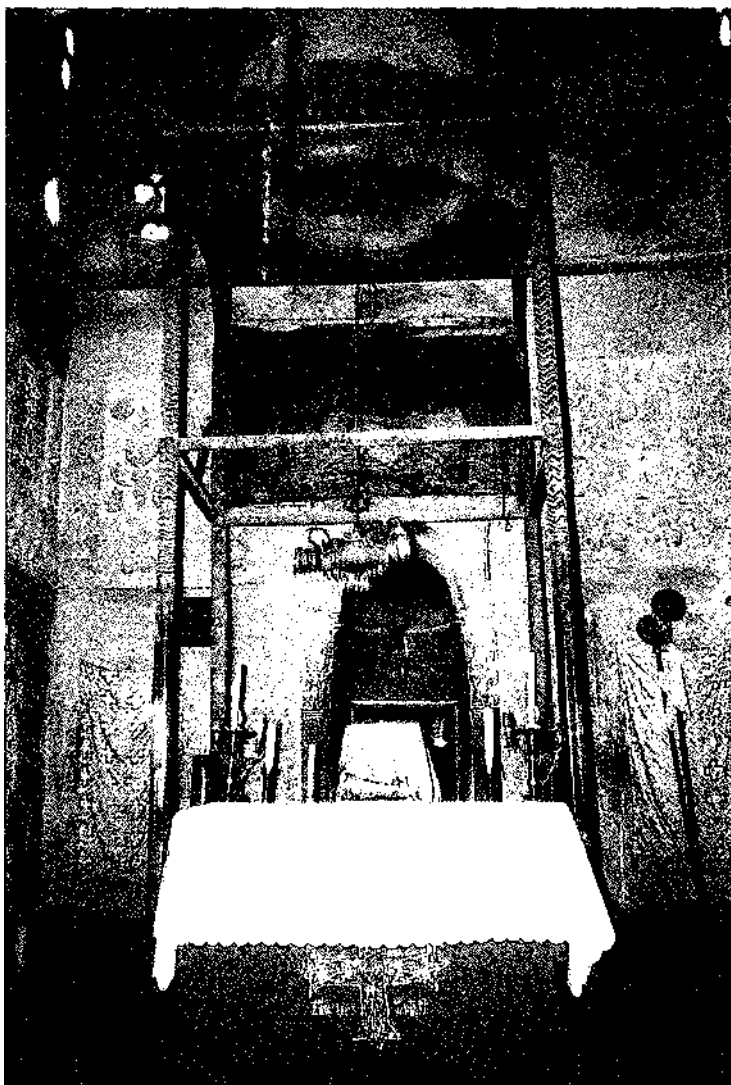
Væggen er gennembrudt af 3 døråbninger med forhæng for og et vindue på hver side af dørene. Når den hellige liturgi celebreres, er vinduerne åbne og forhænget trukket til side ud for det alter, som er i brug; ellers er alt lukket. Haikalforhængene er som regel røde eller hvide med broderede kors og afbildning af den helgen, som alteret er indviet til. Vinduernes funktion var at advare diakonerne i haikal, hvis forfølgere skulle trænge ind i kirken. Så lukkede man det hele og skjulte sakramentet.

På toppen af sanctuarienvæggen befinder ikonostasen sig, d.v.s. en række ikoner på væggen ud for hvert alterrum. Den midterste forestiller gerne Guds Moder med barnet og de 12 apostle. De 2 andre er en række ikoner fra den helgens liv, til hvem alteret er indviet. Ned foran væggen hænger lamper og strudseæg⁷.

Selve sanctuariet består af 3 kuplede kapeller, hver med sit alter. Det midterste er indviet til den helgen, som kirken er opkaldt efter. Side-sanctuarierne bruges dels på festdagen for den helgen, som de er indviet til, og dels når der er mere end en tjeneste på samme dag, da et alter og dets hellige genstande kun må benyttes en gang dagligt.

Bag hovedalteret i den store apsis er der i gamle kirker en marmor-trin-tribune, hvor biskoppen troner sammen med Kristus i midten og præsterne sammen med de 12 apostle fordelt på hver side af ham. I nichen bag tronen hænger en evigtbrændende lampe. Tronen bruges

7. Symbol på opstandelsen.

Hovedalter med kuppel på 4 træsøjler. Jomfru Marias Kirke (10. årh.) i Syrenes Kloster, Dair as-Suryan (fra det 6. årh.) i Wadi n-Natrun.

dog ikke længere, og lampen ses sjældent brænde. Biskoppen har nu sin stol til højre i skibet.

Haikal betrædes uden sko, og kvinder har ikke lov at gå derind - uden tvivl en arv fra jødedommen. Kvindernes nadverdeltagelse foregår ved, at præst og diakon kommer ud af haikal, eller ved at kvinderne står i et rum ved siden af sydsanctuariet.

Alteret står på gulvet lige midt i hver haikal. Det er kubisk og ofte af mursten. Et meget gammelt træalterbord er dog kendt fra Abu Sargah. Men ellers repræsenteres bordet af en træplade, sænket ned i stenalteret. I pladens hjørner står forkortelserne for Jesus Kristus, Guds Søn, samt Alfa og Omega rundt om et kors. Alteret er indviet af en biskop, der konsekreerer det med myrra.

Hele alteret er dækket af en bomuldsdug, der når gulvet; derpå en rød silkedug, der også når helt ned og har et kors broderet på hver side. En 3. dug af hvidt linned dækker så bordfladen og hænger kun lidt ud over kanten. På alteret befinder der sig 4 lysestager, arken med kalken, evangeliebogen, håndkorset, patenen og røgelsesæsken. Intet andet må ligge på alteret, bortset fra silkeservietter.

Arken (Tabot) har navn efter pagtens ark. Den er en kubisk træboks med et rundt hul i toppen. Hernede står kalken med den nye pagts blod indtil uddelingen. På ydersiderne er der afbildet den sidste nadver, Jomfru Maria, ærkeenglen Mikael og den helgen, som kirken er indviet til.

Over hovedalteret er der en kuppel på 4 søjler, alt som regel af træ. I kuplens underside ses Kristus som pantokrator (alhersker), omgivet af keruber og serafer, evangelistsymboler og sol og måne. For her over alteret forener den himmelske og jordiske lovsang sig, og den guddommelige liturgi kan begynde.

DEN KOPTISKE KIRKES LITURGIER

Aften- og morgenrøgelsesofferet er små gudstjenester, som adskiller sig fra de 7 daglige tidebønner ved kun at foregå aften og morgen forud for liturgien, når en sådan fejres; f.eks. aftenrøgelse lørdag aften, morgenrøgelse og liturgi søndag morgen. Menigheden deltager i disse 2 små gudstjenester, hvor alt synges ligesom i liturgien. Tidebønnerne derimod læses kun.

Aften- og morgenrøgelsen fremtræder som et fællesskema, men rubrikkerne⁸ giver oplysning om, hvilke bønner og sange, der hører til henholdsvis aften og morgen. Disse 2 "forberedende" gudstjenester er obligatoriske. Liturgien må ikke begynde, hvis de ikke har været holdt.

Ved siden af Sct. Basilios-liturgien, som er den koptiske kirkes normalgudstjeneste, findes der 2 andre officielle liturgier: Sct. Gregorios og Sct. Markus/Kyrillos. Alle 3 går tilbage til græske originaler fra før kirkebruddet, der fulgte efter kirkemødet i Kalkedon 451 e.Kr.

Der fandtes dog også flere andre nadverliturgier i ældre tid, f.eks. Sct. Mattæus-anaforen. Men med den 70. patriark Gabriel II (1131-1145) søges liturgierne begrænset til de 3 nævnte. I sine kirkelove slår Gabriel II fast, at kun Sct. Basilios', Sct. Gregorios' og Sct. Kyrils liturgier skal være gældende. Og den forordning har siden stået ved magt.

Sct. Markus-lit. var Alexandriakirkens gamle græske liturgi, naturligt nok opkaldt efter Ægyptens apostel. I sin koptiske version kaldes den Sct. Kyrillos-liturgien, opkaldt efter den store patriark Kyril, d. 444. Efter sigende skulle Markus/Kyrillos-lit. være den mest karakteristisk ægyptiske både i sin græske og koptiske version. Den er længere end de 2 andre og blev brugt i fastetiden op til påske. Desværre er den helt gået af brug; melodierne er blevet glemt. Den sidste, der brugte den i fuldt omfang, var patriark Macarios (1942-45).

Sct. Basilios-lit. går tilbage til Basilios den Store, biskop i Cæsarea i provinsen Kappadokien, Lilleasien, d. 379. Inden han blev biskop, var han på besøg i klostrene i Ægypten, hvorved der blev knyttet en forbindelse mellem kappadokisk og ægyptisk gudstjenestetradition.

Basilios-lit. er i dag næsten enerådende i det koptiske kirkeliv. I sit sprog er den også langt mere folkelig og let tilgængelig end Gregorios-lit. Den er et fremragende eksempel på levende gudstjenestetradition henover århundreder.

8. Rubrikkerne er en slags regibemærkninger, der fortæller, hvordan præst og diakon skal udføre tjenesten. Rubrikkerne er kun bevaret på arabisk.

Sct. Gregorios-lit. henter sit navn fra en anden af de 3 store kappadokiske fædre, nemlig Sct. Gregorios Theologen (d. 390). Dette ærefulde tilnavn fik Gregorios for sin udformning af læren om den hellige Tre-enighed. Og liturgien, som er opkaldt efter ham, bærer præg af at være mættet med dogmatisk stof. Måske har den aldrig været brugt året igennem, men kun som nu ved Jesu fødsel, Epifanien og Påske, de 3 store fester, hvor gudstjenesten fejres ved midnat, og hvor det er naturligt, at bønnerne henvender sig til Sønnen, som tilfældet er i Gregorios-liturgien. - Desværre husker de fleste præster ikke længere melodierne, så man må ofte nøjes med at synge nogle udvalgte steder til højtiderne.

UDGAVER OG OVERSÆTTELSE

Den officielle liturgitekst findes hovedsagelig i 2 bogudgaver, *al-Mahabba* og *Abna al Kanisa*. Der findes dog også ældre udgaver, men de fleste præster benytter en af de 2 nævnte. Oversættelsen er foretaget ud fra en *al-Mahabba* udgave fra 1977, som jeg har foretrukket, fordi typografien er kønnere, de gamle koptiske forkortelser er bevaret, og rubrikkerne er fyldigere end i *Abna al Kanisa*.

Min *Abna al Kanisa* udgave fra 1983 udviser ortografiske forbedringer, som nok er kommet i stand efter Munir Barsums studiebog *VOL EVOL* fra 1964, som prætestuderende bruger til at lære sig den koptiske tekst i Basilios-liturgien. Foruden at konsultere Barsums bog har jeg haft glæde af O. H. E. KHS Burmesters gudstjenestesynopse i "The Egyptian or Coptic Church", 1967. Burmesters synopse refererer ældre og udførligere rubrikker end dem, jeg gengiver fra *al-Mahabba* 1977.

Til oversættelsen af Gregorios-lit. har jeg konsulteret Dr. Ernst Hammerschmidts kritiske udgave: „Die koptische Gregoriosanaphora“, Berlin 1957, der bygger på en *Abna al Kanisa* udgave fra 1936, som E. Hammerschmidt har efterprøvet ud fra forskellige kendte håndskrifter. Han fandt kun få og ubetydelige afvigelser i forhold til den officielle tekst.

Til Basiliosliturgien findes der mig bekendt ingen tekstkritisk udgave af versionen på den koptiske dialekt bohairisk, som på bekostning af sahidisk blev kirkens officielle sprog omkring det 11. årh. og siden har været det frem til i dag. Hovedteksten er bohairisk/arabisk, opført

i parallelle spalter, som det er skik allerede fra det 11. årh. med den bohairiske tekst i venstre spalte og den arabiske i højre. Den danske oversættelse er baseret på grundteksten, den bohairiske. Den arabiske oversættelse er dog læst med og det er mit indtryk, at de, som i sin tid oversatte liturgien til arabisk, fordi mange ikke længere forstod koptisk, har gjort et dygtigt stykke arbejde. Især Sawirus ibn al Muqaffa, biskop i Ashmunain (950 e.Kr.), var kendt som en af de første koptere, der mestrede det arabiske sprog.

Jeg har bestræbt mig på en teksttro oversættelse, men det har trods alt skulle blive til dansk. Flere bønner virker lange og snørklede set med danske øjne, men deres opbygning og struktur viser en udvikling og en dogmatisk fylde. Et særlige problem er de hyppige personsift fra 3. til 2. person singularis undervejs i bønnerne. Dette er et typisk træk ved koptiske bønner.

Der er flere citater og henvisninger til Davids salmer. Kopterne har her naturligt nok arvet Septuagintas⁹ ordlyd og tælling. Jeg har valgt at følge kapitel- og versangivelsen i Den danske Bibel og ellers oversætte ordene direkte fra koptisk.

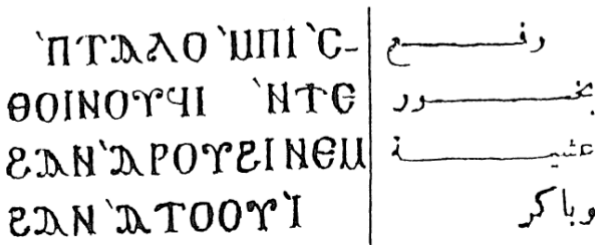
Rubrikkerne er oversat fra arabisk og gengivet med småt i kursiv. Kun ganske få steder har jeg bragt en yderligere forklaring som en parentes; men langt de fleste parenteser er rubrikkens egne; det gælder også sidehenvisningerne.

Overskrifterne i margen giver udgavens overskrifter oven over hver side, og de danner baggrund for indholdsoversigten, hvor de også gengives på arabisk- dog ikke for Gregorios-liturgiens vedkommende, som har flere af sine overskrifter på koptisk.

9. Den græske oversættelse af Det gamle Testamente, som i følge Aristeasbrevet blev foretaget i Alexandria af 70 lærde. Deraf navnet Septuaginta = 70, forkortet til: LXX. Oversættelsen skete over et længere tidsrum, fra ca. 250 - 100 f. Kr.

.....

Titelbladet til Aften- og morgenrøgelsens opløftelse¹ med den koptiske tekst i venstre spalte og den arabiske i højre. Teksten lyder:

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn - En Gud!

AFTEN- OG MORGENRØGELSENS OPLØFTELSE

1. Liturgisk set begynder dagen ved solnedgang. Derfor står aften før morgen.

AFTEN- OG MORGENRØGELSEN

FOR-
BARM
DIG

Før denne afdækker præsten sit hoved² og stiller sig foran døren ind til Haikal³ og siger⁴:

P: Forbarm dig over os, Almægtige Gud Fader. Hellige Tre-enighed, forbarm dig over os. Herre, magternes Gud, vær med os. For der er ikke hjælp for os i vore trængsler og nød, undtagen hos dig.

Så siger han Herrens Bøn (Fadervor):

FADER-
VOR
الملاة الربيه

P: Vor Fader, du som er i himlene! Helliget blive dit navn, komme dit rige, ske din vilje som i himlen således også på jorden; giv os i dag vort daglige brød, og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere, og led os ikke ind i fristelse, men fri os fra det onde.
(- Ved Kristus, Jesus, Vor Herre -)
For dit er Riget og magten og æren i evighed! Amen.

Derefter bøjer han sig foran Haikaldøren og siger:

P: Vi tilbeder dig, Kristus, tillige med din gode Fader og Helligånden, fordi du kom og frelste os.

Så gør han en bøjning imod sine præstebrødre og en bøjning i retning af diakonerne og siger:

Velsign mig. Se, jeg omvender mig. Tilgiv mig.

Så giver han sine præstebrødre hånden og vender tilbage og stiller sig foran Haikaldøren i ydmyghed. Han udbreder sine hænder, mens diakonen står bag ham til højre og holder korset i sin hånd.

P: Bed!

D: Rejs jer til bøn!

2. Det var gammel skik at afdække hovedet. I dag beholder præsten sit hovedtøj på både her og under liturgien.

3. Haikal er det arabiske navn for sanctuariet, alterrummet, der er adskilt fra koret ved sanctuarievæggen eller ikonostasevæggen. Se indledningen s. xxii ff.

4. Præsten og diakonen synger det hele. Se indledningen s. xxv.

Så bøjer præsten sit hoved hen mod præstebrødrene, vender sig imod vest og gør med sin højre hånd korsets tegn over folket, mens han siger:

P: Fred være med jer alle!

M: Og med din ånd.

TAKKE-

Præsten siger takkebønnen:

BØN

صلاة الشكر

P: Lad os takke den godgørende og barmhjertige Gud, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader. For han har beskyttet os; han har hjulpet os; han har bevaret os; han har taget imod os; han har vist os medfølelse; han har hjulpet og støttet os indtil denne time. Lad os fremdeles bede den Almægtige Herre, vor Gud, at han bevarer os på denne hellige dag og alle vort livs dage i al fred.

D: Bed!

M: Herre, forbarm dig.

P: Herre, Hersker, Almægtige Gud, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader! - Vi takker dig i alle forhold og på grund af alt og i enhver situation. For du har beskyttet os, hjulpet os, bevaret os, modtaget os, båret over med os og bistået og støttet os indtil denne time.

D: Bed om, at Gud er os nådig og forbarmer sig over os, at han hører os og hjælper os, at han til enhver tid tager imod sine helliges henvendelser og bønner til bedste for os og tilgiver os vore synder.

M: Herre, forbarm dig.

P: Derfor henvender vi os og beder din godhed, du menne-skekærlige, giv os at fuldende denne hellige dag og alle dage i vort liv i al fred og ærefrygt for dig. Al misundelse, al fristelse, al Satans værk, onde menneskers råd og skjulte såvel som åbenlyse fjenders opstand-

Præsten bøjer sit hoved mod øst og gør korsets tegn over sig selv, mens han siger:

P: - tag det bort fra os.

Så vender han sig højre om, imod vest, og korstegner folket, idet han siger:

P: - og bort fra hele dit folk.

Så vender han sig mod øst, gør korsets tegn og siger ved aftenrøgelsen:

P: - og fra dette hellige sted.

1. *ved morgenrøgelsen siger han:* - og fra denne kirke.
2. *på tidspunktet for messen:* - og fra dette bord.
3. *ved røgelsen i forbindelse med
absolution af kvinden:* - og fra denne kvinde ⁵.
4. *ved dåb, epifani
eller Skærtorsdag:* - og fra dette bassin.
5. *når de døbtes bånd løses op:* - og fra dette vand⁶
6. *ved indgåelse af forlovelse:* - og fra denne klædning ⁷.
7. *ved bryllupskroning:* - og fra dette brudepar.
8. *ved sygesalvningen:* - og fra denne som er syg.
9. *ved bønner for den afdøde:* - og fra denne sjæl.

Så fuldfører han resten af bønnerne:

P: Forsyn os med de ting, som er gode og fordelagtige, for du er den, som har givet os myndighed til at træde på slanger og skorpioner og på al fjendens magt. Og led os ikke ind i fristelse, men fri os fra det onde, - ved nåde, barmhjertighed og menneskekærlighed fra din enbårne Søn, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, ved hvem der tilkommer dig ære og pris, styrke og tilbedelse sammen med

5. Denne lille gudstjeneste finder sted 40 dage efter fødslen af en dreng og 80 dage efter fødslen af en pige. Derefter går moderen i kirke igen og modtager nadveren. Nu om dage overholdes det ikke altid så nøje.
6. Over den hvide dåbsklædning bindes et smalt rødt bånd. Dette blev tidligere løst op ved en lille gudstjeneste 7 dage senere. Nu løses det som regel, når dåbsbarnet har modtaget nadveren i kirken umiddelbart efter dåben.
7. Forlovelsen kan foregå i hjemmet eller som en højtidelig trolovelse i kirken, hvor brudgommen iføres en hvid kappe, som egentlig er præstens messetøj. Ofte indgår trolovelsen som første del af vielsesritualet. Anden del er kroningen, hvor brudeparret krones med gyldne kroner, som er de konge og dronning i Salomos Højsang.

ham (Sønnen) og Helligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid og i alle evigheders evighed. Amen.

Så synger folket akkompagneret af cymbler:

M: Herre, forbarm dig. Korn, lad os lovprise.

Eller:

Vi lovpriser Faderen etc.

Så stiger præsten op til alteret og tager røgelsesæsken i sin hånd og bøjer sig mod sine præstebrødre og siger:

P: Velsign I (mig)!

Hvis der kun er en præst til stede hos ham, siger han:

P: Velsign du (mig)!

Så bøjer de ligeledes hovedet og svarer ham:

Velsign du (os)!

KORS-
TEGNER

RØGEL-
SES-
ÆSKEN

Så vender han sig mod alteret, lægger røgelsesæsken på dens plads og lægger fingeren på den og siger:

P: I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn - En Gud.

Så korstegner han æsken og lægger røgelse i karret første gang:

P: Velsignet være Gud Fader, den Almægtige. Amen.

Så korstegner han og lægger røgelse i for 2. gang:

P: Velsignet være hans enbårne Søn, Jesus Kristus, vor Herre. Amen.

*Hvis der er assisterende præster, så er de med til at lægge
2. skefuld.*

Så korstegner han og lægger røgelse i for 3. gang og siger:

P: Velsignet være Helligånden, Talsmanden. Amen.

Så lægger han endnu en håndfuld røgelse i uden at slå korstegn:

P: Ære og pris, pris og ære være den hellige Treenighed:
Faderen og Sønnen og Helligånden, - nu og altid og i alle
evigheders evighed. Amen.

Og diakonen siger AMEN for hver skefuld røgelse.

P: Bed!

D: Rejs jer til bøn.

P: Fred være med jer alle.

D: Og med din ånd.

AFTEN- *Præsten fremsiger sagte følgende aftenrøgelsesbøn, henvendt til*
RØGEL- *Sønnen:*

SES- **P:** Kristus, vor store Gud, frygtindgydende og sand, den
BØNNEN enbårne Søn og Gud Faders logos! Dit hellige navn er som
رفع بخور عشية udgydt myrra. Og på ethvert sted frembærer man røgelse
til dit hellige navn og et rent offer.

D: Bed for vort offer og for dem, som har bragt det.

P: Vi beder dig, vor Herre, modtag vore bønner, og lad vor
bøn stige direkte op for dit ansigt ligesom røgelse. Vore
opløftede hænder er et aftenoffer. For du er det sande
aftenoffer. Du frembar dig selv for vore synder, på det ære-
fulde kors i overensstemmelse med din gode Faders vilje.
Ham, som du er velsignet sammen med, tillige med Hel-
ligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu
og altid og i alle evigheders evighed. Amen.

*Og ved morgenbønnen siger præsten stille morgenrøgelsesbønnen i
stedet for den foregående bøn. Først siger han til diakonen:*

MORGEN-
RØGEL- **P:** Bed!

SESBØN- **D:** Rejs jer til bøn.

NEN **P:** Fred være med jer alle.

رفع بخور باكر **D:** Og med din ånd.

Lavmælt siger præsten morgenrøgelsesbønnen til Faderen:

P: Gud, du som har modtaget den retfærdige Abels gaver og
Noahs og Abrahams offer og Arons og Zakarias' røgelse.

D: Bed for vort offer og for dem, som har bragt det.

P: Modtag denne røgelse fra vore hænder - os som er syndere - som en vellugt af røgelse til forladelse af vore synder sammen med resten af dit folk. Thi velsignet og ærefuldt er dit hellige navD: Fader, Søn og Helligånd, - nu og altid og i alle evigheders evighed. Amen.

DE 3 SMÅ

BØNNER

Så tilryger præsten alteret, mens han står vendt mod øst i begyndelsen af 1. rundgang (om alteret) og siger:

الثلاث أو اثنى الصغار **P:** Og vi henvender os til dig, vor Herre.

Forbøn for fred:

P: Ihukom, o Herre, freden for din eneste ene, hellige, almindelige og apostolske kirke.

D: Bed for Guds hellige, ene, almindelige, apostolske, ortodokse kirkes fred.

Så kysser præsten alteret med sin mund og vender sig mod syd og siger:

P: Den (kirken), som er fra den ene ende af verden til den anden.

Så bevæger han sig til alterets østside og vender ansigtet mod vest, tilryger og siger forbønnen for fædrene:

P: Ihukom, o Herre, vor patriark, den ærværdige fader, ypperstepræsten, Abba NN.

D: Bed for vor ypperstepræst, pave Abba NN; pave og patriark og ærkebiskop af den store by Alexandria - og for vore ortodokse biskopper.

P: Bevar ham godt for os i mange år og i fredelige tider.

Så bevæger han sig til alterets vestsiden og vender ansigtet mod øst, ti/ryger og siger forbønnen for menigheden i begyndelsen af 2. rundgang:

P: Ihukom vore forsamlinger, Herre. Velsign dem.

D: Bed for denne hellige kirke og for vore menigheder.

P: Giv, at de uhindret og uden restriktion må tilhøre os, så at vi kan benytte dem efter din hellige og velsignede vilje.

Så bevæger han sig til alterets østside og vender ansigtet mod vest, tilryger og siger:

P: Bedehuse, hellige huse, huse for velsignelse - skænk dem til os, Herre, og også til dine tjenere, som kommer efter os, i evighed.

Så bevæger han sig til alterets vestside og vender ansigtet mod øst, tilryger og siger i begyndelsen af 3. rundgang:

P: Stå op, Herre Gud! Lad alle dine fjender spredes. Lad alle, som hader dit hellige navn, fly for dit ansigt.

Så flytter han sig til alterets østside og vender ansigtet mod vest, tilryger og siger:

P: Men dit folk; lad det være tusind fold og titusind fold vel-signet, idet de gør din vilje.

Og han vender ansigtet mod øst, tilryger og siger:

P: Ved nåde, barmhjertighed og menneskekærlighed fra din enbårne Søn, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, ved hvem etc. (cfs.4).

RØGELSE

Så stiger præsten ned og ofrer røgelse foran haikal mod øst

FORAN

3 gange, og hver gang bøjer han hovedet.

HAIKAL

Første gang siger han:

P: Vi tilbeder dig, o Kristus, tillige med din gode Fader og Helligånden; fordi du kom og frelste os.

2. gang:

På grund af din store nåde vil jeg gå ind i dit hus og tilbede foran dit hellige tempel (sanctuariet).

3. gang:

Foran englene vil jeg lovsynge dig, og jeg vil tilbede foran dit hellige tempel.

البخور امام الهيكل

Så ti/ryger han nordsiden, mens han siger med henblik på Jomfruen, Gudsfødersken:

P: Vi hilser dig sammen med englen Gabriel: „Vær hilset, du benådede⁸, Herren er med dig".

Så tilryger han nordsiden, mens han siger ved første gang:

P: Vær hilset Maria, smukke due, som fødte os Gud, Ordet. Vi hilser dig sammen med englen Gabriel etc.

2. gang:

Vær hilset Jomfru, sande og ægte dronning. Vær hilset vor slægts stolthed; du har født os Immanuel.

3. gang:

Vi beder dig, trofaste forbeder, ihukom os overfor vor Herre Jesus Kristus, så han tilgiver os vore synder.

Så ti/ryger han mod vest og siger:

P: Vær hilset, englenes kor, og ligeledes mine mestre og fædre, apostlene, martyrernes kor og alle de hellige.

Så tilryger han mod syd og siger:

P: Vær hilset Johannes, Zakarias' søn. Vær hilset præst, søn af præsten.

Så tilryger han mod øst og siger:

P: Lad os tilbede vor menneskekærlige og gode Frelser, fordi han forbarmede sig over os og kom og frelste os.

P: Bed!

D: Rejs jer til bøn.

Præsten korstegner folket mod vest og siger:

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

FORBØN
FOR
DØDE

Ved aftenrøgelsesofret siger præsten forbønnen for de hensovede:

P: Lad os igen bede til Gud, den Almægtige, Vor Herre-Gud-

8. Arabisk tekst: fuld af nåde.

og Frelser Jesu Kristi Fader. Vi beder og bønfaller din godhed, du menneskekærlige: Ihukom, Herre, dine tjeneres sjæle, vore fædre og brødre, som er sovet hen.

D: Bed for vore fædre og brødre, som er hensovede og fra forðum har lagt sig til hvile i troen på Kristus:

Vore hellige fædre ærkebiskopperne og vore fædre biskopperne; vore fædre provsterne og vore fædre præsterne tillige med vore brødre diakonerne; vore fædre munkene og vore fædre lægmændene; og for alle kristnes hvile, at Kristus, vor Gud, vil give alle deres sjæle hvile i glædens Paradis. Og hvad os selv angår, at han må vise os nåde og tilgive os vore synder.

M: Herre, forbarm dig!

P: Herre, skænk alle deres sjæle et hvilested i vore hellige fædre Abrahams og Isaks og Jakobs skød. Giv dem næring på et grønt sted, ved hvilens vande, i glædens Paradis - stedet, hvorfra hjertesorg, bedrøvelse og suk er flygtet - i lyset af dine hellige. Må du oprejse deres kød på den dag, som du har bestemt, efter dine sande og troværdige løfter. Må du skænke dem goderne i dine løfter: de ting, som intet øje har set, og intet øre har hørt, og som ikke er opkommet i et menneskes hjerte. De ting, som du, Gud, har forberedt for dem, som elsker dit hellige navn. Thi der findes ingen død for dine tjenere, men en overgang til det evige liv.

Men hvis der er overgået dem en forsømmelse eller en menneskelig uopmærksomhed, så er det, fordi de var mennesker og boede i denne verden.

Men du, som er en god og menneskekærlig Gud - skænk dine kristne og ortodokse tjenere, som er i hele verden, fra øst til vest, fra nord til syd, enhver efter hans eller hendes navn - Herre, skænk dem hvile og tilgiv dem. Thi ingen er uplettet, heller ikke selv om hans liv kun var en enkelt dag på jorden. Og dem, Herre, hvis sjæle du har taget, giv dem hvile og lad dem blive værdige til himlenes kongerige.

Men angående os alle, skænk os den kristne fuldkorn-

menhed, som er velbehagelig for dig. Og giv dem og os lod og del sammen med alle dine hellige.

M: Herre, forbarm dig.

P: Ved nåde, barmhjertighed og menneskekærlighed fra din enbårne Søn, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, ved hvem der tilkommer dig ære og pris, styrke og tilbedelse sammen med ham (Sønnen) og Helligånden, Levende-gøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid og i alle evigheders evighed. Amen.

FORBØN *Ved morgenrøgelsesofret siger han forbønnen for de syge i stedet*
FOR SYGE *forbønnen for de hensovede:*

اوشية المرضى **P:** Lad os igen bede til Gud, den Almægtige, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader. Vi beder og bønfaller din godhed, du menneskekærlige: Ihukom, Herre, dem som er syge iblandt dit folk.

D: Bed for vore fædre og brødre, som ligger syge med en eller anden sygdom, enten her eller på et andet sted, for at Kristus, vor Gud, må skænke os og dem velbefindende og helbredelse og tilgive os vore synder.

M: Herre, forbarm dig.

P: Helbred dem, idet du besøger dem med nåde og barmhjertighed. Borttag enhver sygdom og lidelse fra dem og fra os. Driv sygdomsånderne ud. Oprejs og styrk dem, som længe har lidt af sygdom.

Gør alle dem frie, som pines af urene ånder.

Dem som er i fængsel eller i fangenskab, dem der er i landflygtighed eller krigsfangenskab, eller dem som tilbageholdes i bittert slaveri - gør dem alle fri, Herre, og vis dem nåde. For du er den, som løser de bundne og bringer de faldne på fode. Du er håbet for dem uden håb og hjælpen for dem uden hjælp, styrken for de modløse og havnen for dem, som befinder sig i storm.

Forbarm dig, Herre, over enhver sjæl, som er trængt og tilbageholdt. Giv dem hvile, giv dem kølighed, giv dem nåde, giv dem hjælp, giv dem frelse, giv dem forladelse for deres synder og lovløsheder. Og angående os selv, Herre, så

helbred vore psykiske sygdomme og læg vore legemlige.
Du er vor sjæls og legemes sande læge, biskoppen for alt
kød, besøg os med din frelse.

M: Herre, forbarm dig.

P: Ved nåde, barmhjertighed og menneskekærlighed etc.
(cf s. 4).

FORBØN

*Derpå bedes forbønnen for rejsende efter forbønnen for syge ved
morgenbønnen:*

FOR REJ-

SENDE

أوشبة المسافرين

P: Vi beder og bønfaller din godhed, du menneskekærlige:
Ihukom, Herre, vore fædre og brødre, som er rejst ud i det
fremmede.

D: Bed for vore fædre og brødre, som er rejst ud i det frem-
mede, eller dem, som påtænker at rejse et sted heD: Gør
alle deres veje jævne, enten ud på havet, floderne, søerne,
landevejene eller hvilken måde, de nu foretager deres rejse
på - for at Kristus, vor Gud, må bringe dem hjem i fred -
og tilgive os vore synder.

M: Herre, forbarm dig.

P: Eller dem, som påtænker at rejse et sted hen - gør alle
deres veje jævne, enten ud på havet, floderne, søerne, lan-
devejene eller hvilken måde de foretager deres rejse på.
Før enhver på ethvert sted tilbage ind i rolig havn, i frel-
sens havn. Vær venligst deres rejsekommerat på sørejse og
landrejse. Før dem frelste hjem i stor glæde. Ledsag dine
tjenere ved arbejde i enhver god sag. Og hold os, Herre,
som er fremmede i dette liv, fri for skade, storm og uro.

M: Herre, forbarm dig.

P: Ved nåde, barmhjertighed og menneskekærlighed etc.
(cf s. 4).

FORBØN

FOR

OFFER-

GAVERNE

أوشية القرابين

*Men specielt om lørdagen ved morgenbønnen siges bønnen for de
hensovede i stedet for bønnen for de syge og rejsende. Når det er
Herrens Fest (Søndag) beder præsten bønnen for offergaverne på
alteret i stedet for bønnen for de rejsende. Og når den ikke siges
her, siges den før bønnen ved læsningen fra Apost. Gern.*

P: Vi beder og bønfaller din godhed, du menneskekærlige:

Ihukom, Herre, ofrene, frembærelserne og taknemligheden hos dem, som har frembåret dem ...

Her lægger han en skefuld røgelse i karret uden korstegn og fortsætter:

... til ære og pris for dit hellige navn.

D: Bed for dem, som tager vare på ofrene, frembærelserne, førsteafgrøderne, olien, røgelsen, overdækningsdugene, oplæsningsbøgerne og alterkarrene, at Kristus, vor Gud, belønner dem i det himmelske Jerusalem - og tilgiver os vore synder.

M: Herre, forbarm dig.

Præsten siger, imens han lader røgelsen stige mod alteret:

P: Modtag dem hos dig på dit hellige og anselige alter i himlen, en duft af røgelse, (der kommer) ind til din storhed i himlene, formidlet ved dine hellige engles og ærkeengles tjeneste. På samme måde som du modtog den retfærdige Abels gaver og vor fader Abrahams offer og enkens to mønter - modtag på samme måde dine tjeneres takofre, de skjulte og de åbenlyse, fra dem, der har meget, og dem, der har lidt.

Dem, som ønsker at bringe dig noget, men intet har, til-lige med dem, som har bragt dig disse gaver på dagen i dag - giv dem det uforgængelige i stedet for det, der vil forgå, det himmelske i stedet for det jordiske, det evige i stedet for det timelige. Fyld deres huse og forråds-kamre med alt godt. Omgiv dem, Herre, med dine hellige engles og ærkeengles kraft. Ligesom de har ihukommet dit hellige navn på jorden, ihukom dem, Herre, i dit kongerige, og lad dem ikke i stikken i denne æon.

M: Herre, forbarm dig.

P: Ved nåde, barmhjertighed og menneskekærlighed etc. (cf. s. 4).

Efter forbønnen siger menigheden om morgenen englenes lov-prisning:

M: Lad os synge med englene etc. (gloria) -

*Dvs. menigheden er under det følgende i gang med at synge:
Gloria, Trishagion (s. 50), Fadervor, doksologier og Trosbekendelsen (s. 55). (cf s. 17 ø)*

RØGELSE

TIL

FÆDRENE

بخور الاباء

Præsten stiger op til haikal, lægger enskefuld røgelse i karret og går en rundgang om alteret, så går han ned og tilryger foran haikal som på s. 8 m. Så tilryger han evangeliet. Og hvis patriarken eller ærkebiskoppen eller biskoppen er til stede, tilryger han ham 3 gange.

1. gang til patriarken:

P: Må Herren bevare vor ærede fader, ypperstepræsten Abba NN's liv og stilling.

2. gang:

Bevar ham for os i mange år og i tider med fred.

3. gang:

Og læg alle hans fjender under hans fødder i hast.

Så kysser han korset og siger:

P: Bed **til** Kristus for os, at han forlader os vore synder.

På samme måde siger han til ærkebiskopper og biskopper, og i stedet for "ypperstepræst" siger han "metropolit" til ærkebiskoppen og "episkopos" til biskoppen. Derefter tilryger han hele det øvrige præsteskab.

Til provsten (hegumen) 2 gange.

1. gang:

Jeg beder dig, fader provst: ihukom mig i din bøn.

2. gang:

for at Kristus, vor Gud, må forlade mig mine mange synder.

Til præsten en gang, mens han siger:

Jeg beder dig, fader præst: ihukom mig i din bøn.

Så svarer alle provster og præster ham:

Må Herren bevare dit præstedømme på samme måde som med Melkizedek, Aron, Zakarias og Simeon - den ophøjede Guds præster. Amen.

Under nadvergudstjenesten svarer de ham således:

Må Gud modtage dit offer på samme måde som med Melkizedek etc.

RØGELSE *Så giver han røgelse til hele folket, mænd og kvinder, begyndende
TIL med mændene nord for haikal-døren og drejende mod syd.*

FOLKET
بخور الشعب *Ved aftenrøgelsen siger han:*

P: Velsignelsen fra aftenrøgelsen - må dens hellige velsignelse være med os. Amen.

Og ved morgenrøgelsen:

P: Velsignelsen fra morgenrøgelsen - må dens hellige velsignelse være med os. Amen.

Og ved Paulus-røgelsen⁹:

P: Jesu Kristi apostel Paulus' velsignelse - må hans hellige velsignelse være med os. Amen.

Og ved Acta-røgelsen¹⁰:

P: Mine herrers og fædres, apostlenes velsignelse: vor fader Peters og vor mester Paulus' og de øvrige discipl s - må deres hellige velsignelse være med os. Amen.

RØGELSE *Så idet han går ud foran haikal-væggen, siger han den femdelte
TIL ydmyge bøn til ære for Herren Kristus, som blev korsfæstet for os
HERREN og løskøbte os med sit dyrebare blod:*

بخور السيد **P:** Jesus Kristus, i går og i dag og for evigt er han den samme, i en person (hypostase). Vi tilbyder ham og priser ham.

9. Dvs. røgelsen i forbindelse med oplæsningen af Paulus' breve.

10. Dvs. røgelsen i forbindelse med oplæsningen af Apostlenes Gerninger.

Han tilryger mod øst, imens han siger:

Han, som bragte sig selv som et velbehageligt offer op på korset, til frelse for vor slægt.

Han tilryger mod nord, imens han siger:

Hans gode Fader lugtede til det ved aftenstide, på Golgata.

Han tilryger mod vest:

Han åbnede Paradisets dør. Han bragte Adam tilbage igen til hans begyndelse.

Han tilryger mod syd:

Ved hjælp af sit kors og sin hellige opstandelse bragte han mennesket tilbage til Paradis igen.

SKRIFTE-
MÅLSBØN

سر اعتراف
الشعب

Så vender han tilbage og stiger op til haikal og bringer røgelse over alteret efter hele folkets skriftemål, som han modtager under aften, morgen- eller Paulusrøgelsen, og han siger følgende skriftemålsbøn. Og sker det i forbindelse med Apostlenes Gerninger, så siger han den uden for haikal-døren:

P: Gud, du som modtog røverens bekendelse på det ærefulde kors, modtag også dit folks bekendelse og forlad dem alle deres synder for dit hellige navns skyld, det som er blevet nævnt over os - i overensstemmelse med din barmhjertighed, Herre, og ikke efter vore synder.

Så går han en omgang rundt om alteret og kysser det; går ned og stiller sig foran haikal-døren og bringer røgelse foran døren 3 gange, ligesom vi har beskrevet før (s. 8). - Og han tilryger mod nord, vest, syd og øst, og beskrivelsen af tilrygningen er nævnt ovenfor på side 8-9. - Og han giver røgelse til sine præstebrødre - dog kun når patriarken, ærkebiskoppen eller biskoppen er fraværende som på s. 14. Så vender han tilbage til haikal-døren og vender sig mod medpræsterne (i haikal) og tilryger dem alle engang og ligeså hen imod diakonerne. Og han bøjer sig og giver røgelseskarret til diakonen. Så stiller han sig ved siden af alteret med ansigtet mod vest,

til afslutningen på doksologien og trosbekendelsen har lydt - og sidst i trosbekendelsen siger menigheden:

M: Vi forventer de dødes opstandelse og den kommende verdens liv. Amen.

Han tager korset fra diakonen, og på det er der 3 tændte vokslys, og han korstegner menigheden og siger på egne og menighedens vegne:

P: Gud, forbarm dig over os. Vis os nåde. Vær barmhjertig imod os. Hør os, velsign os, bevar os, hjælp os.

Tag din vrede bort fra os. Besøg os med din frelse og forlad os vore synder.

M: Amen. Herre, forbarm dig.

Synges 3 gange, akkompagneret af cymbler, en gang meget højt og to mindre højt.

Ved morgenrøgelsesofret under Jonas-fasten¹¹ og den hellige faste (før påske) læses profeterne, undtagen lørdage og søndage. Så slukker man alterlysene, trækker forhænget for haikal-døren og sætter sig.

Så læser lektoren profetskrifterne på koptisk og arabisk. Derefter siger diakonen bønneD: „Bed for de levende etc.". Og ved hver sætning knæler¹² menigheden og svarer ham tilbage på den rigtige melodi. Derefter åbnes haikal-døren og lysene tændes.

Om morgenen for de 2 fester¹³ for korset, den 17. Th6ut og den 10. Phamen6th, og om morgenen Palmesøndag går man efter Kyrie Eleison i procession rundt i kirken med korset og med læsninger af evangelier. Og om aftenen før opstandelsesfesten og

11. Jonasfasten eller Nineve-fasten er en tre dages faste, mandag, tirsdag, onsdag, før den søndag, der svarer til Septuagesima. Fastetema er Jonas' prædiken og niniviternes omvendelse. Som i den lange faste før påske spises der heller ikke fisk under Jonasfasten.

12. I praksis bøjer man sig forover i stedet for at knæle - hver gang angivet med stjerner.

13. To fester den 27. sept. og 18. marts til minde om Sct. Helenas fund af det hellige kors. På den 18. marts mindes tillige korsets tilbageerobring fra perserne af kejser Heraclius.

om morgenen ved pinsefesten går man rundt med opstandelsesikonen. Oghvad angår resten af årets dage, så læses der ikke "profeter" og litani, og heller ikke er der procession.

LITANIET **D:** Bed for de levende * Bed for de syge * Bed for de rejsende*.

P: Lad os knæle, lad os rejse os - knæle og rejse os igen - og knæle.

طلبه الصوم المقدس

D: Bed for gunstig vind og jordens frugt ¹⁴ * Bed for flodvandets stigning og dens højdestand såvel som for dens mængde * Bed for den gode regn og jordens sæd *.

P: Lad os knæle etc.

n: Bed for krigsfanger * Bed for folk og dyrs redning * Bed for fred i verden og i denne by* Bed for vore konger, som holder af Kristus*.

P: Lad os knæle etc.

D: Bed for dem, der holder dødsklage * Bed for de afdøde*
Bed for ofrene og frembærelserne *.

P: Lad os knæle etc.

D: Bed for de betrængte* Bed for katekumenerne * Bed
„Herre, forbarm dig".

Og ved slutningen af hver sætning i det ovenstående litani knæler menigheden og siger:

M: Herre, forbarm dig.

Og når han siger: „Lad os knæle" - bøjer man sig og siger:

M: Vær os nådig, Gud Fader, den Almægtige.

Og når han siger: „Lad os rejse os" - bøjer man sig og siger:

M: Vær os nådig, Gud vor Frelser.

Og når han siger: „og rejse os igen" - bøjer man sig og siger:

M: Vær os nådig, Gud, og forbarm dig over os.

14. For hver opfordring til bøn beder præsten en bøn med de samme ord, som diakonen brugte i opfordringen. Præstens ord er ikke opført i teksten.

Derefter vender præsten sig højre om mod vest og korstegner menigheden med korset en gang og siger:

P: Fred være med jer alle. Lad os bede.

Diakonen og menigheden svarer ham, og han kysser korset og giver det til diakonen. Så tager han røgelseskarret fra ham og siger evangeliebønnen:

EVAN-

GELIE-

BØNNEN

صلاة الإنجيل

P: Herre og Mester, Jesus Kristus, vor Gud, som har sagt til sine hellige, ærede disciple og hellige apostle: Mange profeter og retfærdige har længtes efter at se de ting, som I ser, men så dem ikke, - og høre de ting, som I hører, men fik dem ikke at høre. Men lykkelige er jeres øjne, at de ser, og jeres ører, at de hører. - Gør os værdige til at høre og gøre efter dine hellige evangelier ved dine helgeners forbønner.

D: Bed for det hellige evangelium.

M: Herre, forbarm dig.

P: Men, Herre, ihukom også enhver, som har bedt os om at huske dem i vore bønner og forbønner, som vi bringer frem for dig, Herre, vor Gud. - Dem, som allerede er sovet hen, giv dem hvile. Dem, som er syge, giv dem helse. Thi for os alle er du vort liv, vor frelse, vort håb, vor helbredelse og vor opstandelse. - Og du er den, til hvem vi opsender ære og pris og tilbedelse, tillige med din gode Fader og Helligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

Denne 2. evangeliebøn kan siges i stedet for den første, når præsten ønsker det.

P: Herre og Mester, Jesus Kristus, vor Gud, du som har sendt dine hellige, ærede disciple og hellige apostle ud i hele verden for at prædike dit Riges evangelium og lære alle folk den sande erkendelse af dig - vi beder dig, vor Herre, åben vore hjerters ører til at høre dine hellige evangelier.

D: Bed for det hellige evangelium.

M: Herre, forbarm dig.

P: Åben vore sinds indre og gør os værdige til ikke blot at være hørere, men også gørere af dine hellige befalinger -

som det behager Gud, din gode Fader. Han er den, som du er velsignet sammen med, tillige med Helligånden, Leven-degørerer, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

Så synges en psalme, og der siges ved dens begyndelse:

En psalme af David.

Psalmen gentages (psalme-versikel i 4 dele), og præsten vender sig i overensstemmelse hermed, og ved 3. fremsigelse tiltryger han evangeliet, imens han siger:

P: Tilbed Jesu Kristi evangelium. Ved salmisten og profeten Davids bønner - Herre, giv os nådigt forladelse for vore synder.

Så stiger præsten op (til alteret) ved 4. fremsigelse og korstegner røgelsesæskan en gang og lægger en skefuld røgelse i karret, mens han siger:

P: Ære og pris etc. (cf s. 6 ø)

Diakonen stiger op til haikal med evangeliebogen; præsten tiltryger den, imens han går en gang rundt om alteret, højre om, og diakonen bærer evangeliebogen. Og foran ham diakonerne med voksllys.

Og præsten siger præsten Simeons bøn, som står i Lukas 2,29-32:

SIMEONS LOVSANG **P:** Min Herre, nu sender du din tjener bort i fred efter dit ord, for mine øjne har set din frelse, som du har beredt for alle folkeslag, et lys, der åbenbares for hedningerne, og en herlighed for dit folk Israel.

صلاة سمعان
الكاهن

Og menigheden synger om aftenen linierne fra Ps. 141,1-2:

M: Herre, jeg råber til dig: hør mig. Vær opmærksom på min bedende stemme, når jeg råber til dig. Måtte min bøn være rettet mod dig som røgelse, mine løftede hænder som et aftenoffer. Halleluja.

Og præsten tiltryger evangeliet 3 gange:

P: Tilbed Jesu Kristi, den levende Guds Søns evangelium.

Ære være Ham i evighed.

Så tager han evangeliebogen fra diakonen og vender sig med den mod vest, og præsterne kommer og kysser evangeliet, mens de siger:

P: Tilbed Jesu Kristi evangelium etc.

Så kysser han det også og giver det til diakonen, som skal læse, og præsten ledsager ham med røgelse. Så vender han (præsten) tilbage til haikal-døren og stiller sig østvendt. Imens siger diakonen:

D: Stå med guds frygt og lad os høre det hellige evangelium.

P: Velsignet være han, som kommer i Herren navn!

Og når diakonen begynder at læse evangeliet på koptisk:

D: Herre, velsign læsningen af det hellige evangelium efter NN.

Præsten tilryger mod vest 3 gange, mens han stille siger sammen med diakonen:

P: Begyndelsen på det hellige evangelium efter Mattæus (Mk. Lk. Joh.).

EVAN-
GELIE-
LÆSNING

قراءة الانجيل Den hellige evangelielæsning.

M: Ære være dig, Herre.

Derpå tilryger præsten evangeliet 3 gange, mens han siger:

P: Tilbed Jesu Kristi evangelium etc.

Og mens lektoren siger:

L: Vor Herre-Gud-og Frelser, vor konge, Jesus Kristus, den levende Guds Søn. Ære være Ham i evighed.

vender præsten sig mod øst og tilryger 3 gange, mens han med lektoren siger:

Vor Herre etc.

Så vender han sig mod vest imod præstebrødrene, og stående på sin plads tilryger han dem en gang, mens han siger:

P: Men I, velsignet er jeres øjne, at de ser, og jeres ører, at de hører. Gør os værdige til at høre og gøre efter dine hellige evangelier - ved dine helgeners forbønner.

Og han tilryger i retning af diakonerne en gang fra sin plads, mens han siger:

Tilbed Jesu Kristi evangelium etc. -

Og efter afslutningen af evangelielæsningen på koptisk tilryger han hen mod evangeliet 3 gange, mens han siger:

P: Og du er den, der tilkommer lovprisning med en stemme fra enhver, samt herlighed og ære, storhed og tilbedelse, tillige med din gode Fader og Helligånden, Levendegørende, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

Hvad angår lektoren, så siger han ved slutningen af evangelielæsningen på koptisk:

L: Ære være vor Gud i evighedernes evighed. Amen.

M: Ære være dig, Herre!

7 SMÅ

FORBØN-

NER

الاواشى الصغار

FORBØN

FOR

FRED

Så fuldender præsten bønnen stående foran haikal-døren. Med røgelseskaret i hånden siger han de følgende forbønner, først for bønnerne for fred. Præsten siger:

p: Lad os bede:

Lad os igen henvende os til Gud den Almægtige, vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader. Vi beder og bøn-falder din godhed, du menneskekærlige!- Ihukom, Herre, freden for din eneste ene, hellige, almindelige, apostolske kirke.

D: Bed for Guds hellige, ene, almindelige og apostolske, ortodokse kirkes fred.

M: Herre, forbarm dig!

P: Den som er fra den ene ende af verden til den anden.

FORBØN

FOR

FÆDRENE

P: Ihukom, Herre, vor patriark, den ærværdige fader, ypperstepræsten Abba NN.

D: Bed for vor ypperstepræst, Pave Abba NN, pave og patri-

ark og ærkebiskop for den store by Alexandria - og for vore ortodokse biskopper.

M: Herre, forbarm dig!

P: Bevar ham for os i mange år og i fredelige tider.

FORBØN **P:** Ihukom, Herre, sikkerheden for dette dit hellige sted, og
FOR ethvert sted, og ethvert af vore ortodokse fædres klostre.

STEDET **P:** Bed for sikkerheden i verden og i denne vor by - og i alle
byer, landdistrikter, øer og klostre.

M: Herre, forbarm dig!

P: Og for enhver by, ethvert landdistrikt, landsbyerne og al deres udsmykning. Og red os alle fra dyrtid, pest, jord-skælv, drukning, ildebrand, tilfangetagelse af barbarer, fra den fremmedes sværd og fra opkomsten af kættere.

M: Herre, forbarm dig!

Fraden 12. Pa6nitil den 9. Paopil 5 siger præsten forbønnen for vandet.

FORBØN **P:** Herre, lad floden have vand i år. Velsign det!

FOR **D:** Bed for stigning af vandstrømmene i år, at Kristus, vor
VANDET Gud, må velsigne dem, bringe dem op i mål, give glæde over jordens ansigt, ernære os menneskesønner, give redning for husdyrene - og forlade os vore synder.

M: Herre, forbarm dig! (3 gange.)

Fraden 10. Paopitil den 10. T6bi 16siger præsten forbønnen for sæden.

FORBØN **P:** Giv, Herre, sæd, græs og markens vækster i år. Velsign det.

FOR **M:** Bed for sæden, græsset og markens vækster i år, at Kristus,
SÆDEN vor Gud, må velsigne det. Og at det vokser frem og bliver talrigt, indtil det frembringer megen frugt. Og at han viser barmhjertighed mod hele sin skabning, som hans hænder har gjort- og forlader os vore synder.

M: Herre, forbarm dig! (3 gange.)

15. Svarer til 19. juni- 19. oktober. Om de koptiske måneder, se indledningens. xx.

16. Svarer til 20. okt. - 18. jan.

Fra d. II. Tobi til d. 11. Paoni¹⁷ siger præsten forbønnen for frugten.

FORBØN **P:** Giv, Herre, himlens vinde og jordens frugt i år. Velsign dem.

FRUGTEN **D:** Bed for himlens vinde og jordens frugt, for lunde og vingårde, for ethvert frugtbærende træ i hele verden, at Kristus, vor Gud, må velsigne dem og fuldende dem i fred og uden skade - og tilgive os vore synder.

M: Herre, forbarm dig! (3 gange.)

Ved hver af de 3 forudgående forbønner afslutter præsten med at sige:

P: Lad dem vokse op efter deres mål, i overensstemmelse med din nåde. Giv glæde over jordens ansigt. Lad dens plovfurer blive oversvømmet. Lad dens frugter blive talrige. Forbered den til såning og høst. Regulér vort liv efter hvad der er gavnligt. Velsign årets krone (høsten) med din godhed for de fattiges skyld i dit folk, for enken og den forældreløse, den fremmede og den besøgende, og for os alle, som håber på dig og påkalder dit hellige navn.

Thi "alles øjne er rettet mod dig, du giver dem deres føde til rette tid"¹⁸. Gør med os efter din godhed. Du, som giver alle føde, fyld vore hjerter med glæde og fryd, så vi selv gør nok i hvert et arbejde til hver en tid, og vi vokser i al god gerning.

M: Herre, forbarm dig!

FORBØN

FOR *Præsten siger forbønnen for menigheden:*

MENIG-
HEDEN

P: Lad os fremdeles bede til Gud den Almægtige, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader. Vi beder og bønfaller din godhed, du menneskekærlige - ihukom, Herre, vore forsamlinger ...

17. Svarer til 19. jan. - 18. juni.

18. Psalme 145,15

Hervender han sig højre om mod vest og slår korsets tegn en gang over folket og siger:

Velsign dem.

D: Bed for denne hellige kirke og for vore menigheder.

M: Herre, forbarm dig!

P: Giv, at de uden hindring og restriktion må tilhøre os, og at vi kan gøre med dem efter din hellige og velsignede vilje. Bedehuse, hellige huse, huse for velsignelse - skænk dem til os, Herre, og til dine tjenere, som kommer efter os, i evighed.

Så løfter præsten hånden og tilryger 3 gange mod øst, mens han siger resten af denne forbøn for menighederne:

P: Rejs dig, Herre Gud. Lad alle dine fjender spredes. Lad enhver, som hader dit hellige navn, flygte for dit ansigt.

Så vender han sig mod vest, tilryger hen mod præsterne, diakonerne og menigheden, mens han siger:

P: Men dit folk, lad det være tusind fold og titusind fold velsignet, idet det gør din vilje. Ved nåde, barmhjertighed og menneskekærlighed etc. (cf s. 4).

Så tilryger han mod øst 3 gange, mens han siger:

P: Ved hvem der tilkommer dig ære etc. (cf s.4).

3 BØNNER

TIL

SØNNEN

الصلوات
الثلاث للابن

Så rækker han røgelseskarret til en af diakonerne for at tømme det, hvis der ikke er nadvergudstjeneste efter røgelsesofret - ellers hænger han det op. Menigheden beder Fadervor. Derefter tager præsten korset fra diakonen eller fra alterbordet, vender sig mod øst og siger disse 3 bønner til Sønnen, og de er fra Sct. Gregorios-liturgien:

- 1) **P:** Ja, Herre, Herre, som har givet os magt til at træde på slanger og skorpioner og på al fjendens magt. Træd hans hoveder under vore fødder i hast. Og tilintetgør for os alle hans onde hensigter imod os. For du er konge for os alle, Kristus, vor Gud. Og du er den, til hvem vi opsender ære, pris og tilbedelse, tillige med din gode Fader og Hellig-

ånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

D: Bøj jeres hoveder for Herren.

M: For dit ansigt, Herre, (bøjer vi os).

Derefter holder de deres hoveder bøjede til læsningen af de 2 følgende bønner er slut. Først siger præsten underkastelsesbønnen til Sønnen, stadig med ansigtet mod øst:

- 2) **P:** Du, Herre, er den, som har sænket himlene, er kommet ned og er blevet menneske for menneskeslægtens frelses skyld. Du er den, som troner over keruberne og seraferne, og som skuer ud over de lave. Endvidere er du vor Herre, som vi opløfter vort hjertes øjne til, du Herre, som tilgiver vore lovløsheder og frelser vore sjæle fra undergang. Vi tilbeder din usigelige medfølelse. Og vi beder dig give os din fred, for du har givet os alting.

Tag os i din besiddelse, Gud, vor Frelser, for vi kender ingen anden end dig. Det er dit hellige navn, som vi udtaler. Bring os tilbage, Gud, så vi igen frygter dig og længes efter dig. Lad os leve i nydelsen af dine goder. Og løft dem, som har bøjet deres hoveder under din hånd, i livsførelse og smyk dem med dyder. Må vi alle være værdige til dit Rige, som er i himlene, ved Guds, din gode Faders velbehag. Ham, som du er velsignet sammen med, tillige med Helligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

D: Lad os lytte i guds frygt.

Præsten vender sig mod vest og korstegner menigheden med korset, som er i hans hånd, mens han siger:

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

Præsten siger absolutionsbønnen (Tahlil) til Sønnen, stadig vestvendt og med hovedet bøjet:

- 3) **P:** Herre og Mester, Jesus Kristus, enbårne Søn og Gud Faders Ord; som har brudt alle vore synders bånd ved sin frelsen-

de og livgivende lidelse; som har åndet ind i ansigtet på sine hellige disciple og apostle og sagt til dem: „Modtag Helligånden. Dem, som I forlader deres synder, er de forladt, og dem, som I fastholder deri, de er fastholdt deri”.

Du, Herre, har nu også gennem dine hellige apostle begunstiget dem, som til enhver tid virker i din hellige kirkes præsteskab, til at forlade synd på jorden og til at binde og løse al uretfærdigheds bånd.

Nu beder vi for dine tjenere og bønfalder din godhed, du menneskekærlige, ...

Slår korsets tegn over folket første og anden gang, mens han siger:
... for mine fædre og mine brødre ...

korstegner sig selv, mens han siger:

... og min ringhed- som bøjer deres hoveder for din hellige herlighed- skænk os din nåde og bryd alle vore synders bånd. Men om vi har begået nogen synd imod dig, bevidst eller ubevidst, i hjertebetrængthed, i gerning eller i ord, eller af modløshed - du, Herre, er den, som kender menneskenes svaghed, ligesom du er god og menneskekærlig - Gud, skænk os forladelse for vore synder.

Her korsor han sig selv, mens han siger:

Velsign os.

Og korsor tjenerne:

Gør os rene, gør os frie.

Korsor menigheden:

Og befri hele dit folk.

Så nævner han, hvem han ønsker at nævne, og slutter med at sige:

P: Fyld os med ærefrygt for dig og bring os i overensstemmelse med din hellige og gode vilje. Thi du er vor Gud. Ære og pris, magt og tilbedelse tilkommer dig, tillige med din gode Fader og Helligånden, Levendegøreren, af samme

væsen som dig, - nu og altid og i alle evigheders evighed.
Amen.

Halleluja. Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden,
nu og altid og i evighedernes evighed. Amen.

VELSIG-
NELSE

البركه

Velsignelsen, som siges på årets almindelige dage:

- P: Må Gud forbarme sig over os, velsigne os, åbenbare sit
åsyn over os og være os nådig. Herre, frels dit folk, velsign
din arvelod, vogt dem og ophøj dem i evighed. Løft de
kristnes horn¹⁹ ved kraften fra det livgivende kors - ved
henvendelser og bønner, som vor frue og vor dronning,
den hellige gudsføderske Sct. Maria, frembærer for os til
hver en tid
- og ligeså de 3 store, lysende, hellige, Mikael, Gabriel og
Rafael
 - samt de 4 ulegemlige livsvæsener, de 24 ældste, keruber-
ne, seraferne og alle de himmelske hærskarer
 - samt Sct. Johannes Døberen, de 144 tusinde, mine her-
rer og fædre apostlene, de 3 hellige unge mænd og
Sct. Stephan
 - samt den kontemplative evangelist Markus, den hellige
apostel og martyr
 - samt Sct. Georg, Sct. Theodor, Philopater Mareurius,
Sct. Abba Mena og hele martyrskaaren - samt vor retfær-
dige fader, den store Abba Antonius, den retfærdige
Abba Paul og de 3 hellige Abba Maearii
 - samt vor fader Abba Johannes, vor fader Abba Bishoi,
vor fader Abba Paul fra Tammuah, vore romerske fædre
Maximus og Domitius, vor fader Abba Moses, Sct. Isid-
orus og de 49 martyrer
samt hele skaren af korsbærere, de ærlige og retfærdige,
alle de vise jomfruer, og englen for denne velsignede
dag.

Og hvis det er ved gudstjenesten, siger han:

19. Hornet er et gammel-testamentligt symbol på styrke. Jvf. Ps. 89,18.

- og englen for dette velsignede offer.

Her nævner han navnet på kirkens skytshelgen og siger videre:

- og velsignelsen fra den hellige gudsføderske Sct. Maria, først som sidst.

Og ligeledes, når det er søndag, siger han:

- og søndagens velsignelse, vor gode Frelzers dag.

Så slutter han med at sige:

Må deres hellige velsignelse og deres gunst, kraft, nåde, kærlighed og hjælp være med os alle i evighed. Amen.

Så korser han folket og siger:

P: Kristus, vor Gud, Fredens Konge, skænk os din fred, forlen os din fred, forlad os vore synder. For din er magten og æren, velsignelsen og styrken i evighed. Amen.

M: Amen, må det være sådan!

BORT- *Her kysser præsten korset og evangeliebogen. Så sender han menig-*
SENDELSE *heden bort med fred, idet han siger denne bortsendelseshilsen:*

P: Gå bort med fred. Herren være med jer alle. Amen.

Eller han siger denne bortsendelseshilsen:

P: Guds fred være med hele vort folk. Gå med fred. Herren være med jer.

Alternativt:

Iden ærefulde fastetid før jul siger præsten denne indledning på velsignelsen:

P: Min Herre, Jesus Kristus, født af Faderen forud for alle tider, forbarm dig over os efter din store barmhjertighed.

Og han slutter med:

- ved henvendelser og bønner etc. (cf s. 28).

Og til sidst:

Og velsignelsen fra fasten for jomfrufødslen. Må deres hellige velsignelse etc. (s. 29).

Velsignelsen, som siges i den hellige 40 dages faste (før påske):

P: Jesus Kristus, tidsaldrenes konge, som for vores skyld fastede 40 dage og 40 nætter - modtag vor faste og forlad os vore overtrædelser, borttag vore forseelser og skænk os vor kristne fuldkommenhed, accepteret for dit ansigt. Og bevar os i renhed og sandhed alle vore livsdage. Ved henvendelser og bønner etc. (s. 28).

Og ved slutningen af den bøn siger han:

P: Og velsignelsen fra vor gode Frelzers 40 dages frelsebringende faste. Må deres hellige velsignelse etc. (s. 29).

Velsignelsen, som den siges i den hellige påskeuge:

P: Jesus Kristus, vor sande Gud, som tog imod lidelsen efter egen vilje, og som blev hængt op på korset for vor skyld - må han velsigne os med al åndelig velsignelse, hjælpe os, og fuldføre den hellige påske for os, og lade os kende glæden ved hans hellige opstandelse - i mange år og i fredelige tider. Ved henvendelse og bønner etc. (s. 28).

Og ved slutningen af den bøn siger han:

P: Og velsignelsen fra vor gode Frelzers hellige påske. Må deres hellige velsignelse etc. (s. 29).

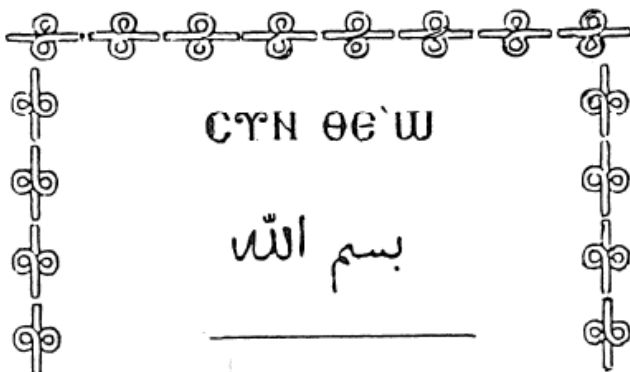
Der sluttet som ovenfor:

P: Gå med fred. Herren være med jer alle. Amen.

Eller han siger denne bortsendelseshilsen:

P: Guds fred være med hele vort folk. Gå med fred. Herren være med jer.

(١٤١) قداس القديس باسيليوس (ⲡⲓⲗⲓⲟⲥ)

ⲧⲁⲛⲁⲫⲟⲣⲁⲛⲧⲉ	قداس
ⲡⲓⲗⲓⲟⲥ ⲙⲉⲣⲁ-	القديس
ⲗⲟⲩⲧ ⲃⲁⲥⲓⲗⲓⲟⲥ :	باسيليوس
ⲡⲓⲉⲡⲓⲥⲣⲟⲡⲟⲥ ⲛ-	الكبير أسقف
ⲧⲉ ⲣⲉⲥⲁⲣⲓⲁ .	قيصرية .

Forsiden til Basilios den Store's liturgi, hvor der på koptisk og på arabisk står:

Sct. Basilios den Store's liturgi (Anafora).

Biskop af Caesarea.

SCT. BASILIOS DEN STORE'S LITURGI

FORBEREDELSEN - PROTHESIS

Først og fremmest skal præsten rense sine tanker og sine forhold indvendigt og udvendigt:

Indvendigt, og det er yderst vigtigt, er det nødvendigt, at han er ren for enhver forseelse, for at han ikke skal få dom over sig selv, I.Kor. 11,27-31, og at han er forsonet med alle, Matt. 5,23-24.

Udvendigt er det nødvendigt, at han er ren på kroppen og i tøjet, og at han er påpasselig, dvs. at han ikke har smagt på noget som helst (fastet 9 timer).

Og før han ifører sig albaen, skal han korstegne den 3 gange, mens han siger: „I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn”: Så tager han den på. Og ligeledes korstegner han diakonernes albaer.

Præsten tager messetøjet på, mens han siger: „Herre, jeg ophøjer dig” (Ps. 30), og han siger: „Herren er blevet konge og har iført sig skønhed” (Ps. 93).

Så bøjer han sig for Herren foran hans hellige haikal. Og han bukker for sine brødre, præsterne. Derpå stiger han op til haikal og kysser alteret. Og han stiller alterkarrene foran sig og løsner dem fra indpakningen og begynder på bønnen for alterets forberedelse, som han siger sagte:

FOR-
BEREDEL-
SES BØN
صلاة الاستعداد

P: Herren, som kender alles hjerter, som er hellig og har velbehag i sine hellige, som selv er uden synd, men har magt til at forlade synd - Du, Herre, kender min uværdighed, min manglende beredthed og min utilstrækkelighed til denne hellige tjeneste for dig.

Ikke har jeg mod til at nærme mig og åbne min mund over for din hellige herlighed. Men tilgiv mig synder i henhold til dine talrige barmhjertighedsgerninger. Giv mig at finde nåde og barmhjertighed i denne time. Og send mig kraft fra det høje ...

Her begynder præsten at pudse patenen, kalken og skeen og lægge servietterne på deres plads, mens han siger:

P: ... til at begynde, forberede og fuldføre den hellige tjeneste for dig på den måde, som behager dig: en vellugt af røgelse efter din viljes behag.

Ja, vær hos os, vor Herre, vær fælles med os i handlingen; velsign os. For du er vor syndsforladelse, vore sjæles lys, vort liv, vor kraft og vor frimodighed. Og til dig opsender vi ære, pris og tilbedelse, Fader, Søn og Helligånd, - nu og altid etc.

Så siger han sagte denne bøn efter alterets klargøring:

P: Du, Herre, har lært os dette store frelsesmysterium. Du har indbudt os, dine ydmyge og uværdige tjenere, til at være tjenere ved dit hellige alter. Vor Herre, gør os duelige ved din Helligånds kraft til at fuldføre denne tjeneste, for at vi kan bringe dig et velsignet offer uden dommens kval, stående over for din store herlighed. - Herlighed og stor skønhed er der i din hellighed.

Gud er den, der giver nåde; den, der sender frelse; den, der virker alt i alle.

Giv, Herre, at vort offer for dem, der begår synd, og for dit folks uforstand bliver acceptabelt for dig. For det er rent, i overensstemmelse med din Helligånds gave, - ved Kristus Jesus, vor Herre, ved hvem der tilkommer dig ære etc. (s. 4).

Så kysser præsten alteret og begynder på Psalme-bønnen, og den afsluttes med Trosbekendelsen og Kyrie Eleison 41 gange.

HÅND- *Imens vasker han hænderne 3 gange; første gang siger han Ps.*
TVÆT- *51,9:*

NING **P:** Bestænk mig med din ysop, at jeg bliver ren; vask mig, at jeg bliver hvid som sne.

غسل اليدين

2. gang, fra Ps. 51,10:

Lad mig høre jubel og glæde; de ydmyge ben skal fryde sig.

2 diakoner med vinflasken og vokslys, lige inden brødene præsenteres.

3. gang, fra Ps. 26,6-7:

Jeg vil vaske mine hænder i renhed og gå omkring dit alter, Herre, så jeg kan høre lyden af lovsang til dig.
Halleluja.

Så tørrer han hænderne og stiller sig i hailkal-døren, vestvendt, med en silkeserviet i hånden. Man bringer ham brødene (3 el. 5 el. 7) og vinen. Og ved siden af ham står en diakon med en silkeserviet i højre hånd for at modtage flasken med vin, og et vokslys i hans venstre hånd skinner på brødene og vinen, mens præsten pakker dem ud. Så tager præsten flasken og korstegner brødene og vinen 3 gange, mens han siger:

P: I det velsignede navn etc.

Mens præsten præsenterer flasken for diakonen, for at denne kan lugte til den, siger han:

God, dyrebar og velsignet.

LAMMET
UDVÆL-
GES

Så giver han diakonen flasken og udvælger lammet (dvs. offerbrødet, ses. 64), og han vælger det uden fejl, ligesom der står skrevet om påskelammet i gammel tid.

Og han tager lammet efter at have pakket det ud og tørrer dets overflade med en ren serviet og korstegner det med vinen. På samme måde korstegner han resten af brødene.

Så fugter han spidsen af højre hånds fingre, mens han bærer qurbanen i på venstre håndflade, og han aftørre det ligesom ved dåben, mens han siger:

P: Giv, Herre, at vort offer etc. (s. 33 m).

IHUKOM-
MELSER

Så nævner han, hvem han ønsker at nævne, især den for hvem qurbanen frembæres, hvadenten vedkommende er levende eller død, syg eller på rejse eller i nød.

تذکارات الحمل

Hvis han er levende, siger præsten:

P: Ihukom, Herre, din tjener NN. Bevar ham ved hjælp af din fredsengel og forlad ham alle hans synder og hjælp ham i al god gerning.

Og hvis han er død, siger præsten:

P: Ihukom, Herre, din tjener NN. Skænk ham et køligt og roligt hvilested i dine helliges boliger, i vor hellige fædre Abrahams og Isaks og Jakobs skød, i glædens Paradis.

Hvis han er syg, siger præsten:

P: Ihukom, Herre, din tjener NN. Bevar ham ved hjælp af din fredsengel og giv ham helbredelse for alle hans sygdomme.

Hvis han er på rejse:

P: Ihukom, Herre, din tjener NN. Bevar ham ved hjælp af din fredsengel og lad ham vende tilbage til sine egne derhjemme i fred og sundhed.

Og hvis han er i nød eller trængsel eller sorg, siger præsten:

P: Ihukom, Herre, din tjener NN. Bevar ham ved hjælp af din fredsengel og red ham ud af alle hans trængsler.

Så siger præsten angående kristne i almindelighed og specielt angående sin familie og nærmeste:

P: Ihukom, Herre, dine kristne, ortodokse tjenere - hver enkelt efter hans eller hendes navn. Ihukom, Herre, min far og mor og brødre, mine kødelige slægtninge, og mine åndelige fædre. Bevar de levende ved hjælp af din fredsengel og giv de hensovede hvile.

Til afslutning siger han om sig selv:

P: Ihukom, Herre, min svaghed- en fattig er jeg- og tilgiv mig mine talrige synder.

LAMMET

FØRES

RUNDT²

دورة الحمل

Når han er færdig med det, svøber han lammet i en silkeserviet og løfter det op over sit hoved. Ligeledes svøber den tjenestegørende diakon vinflasken i en silkeserviet og løfter den op over sit hoved, stående bagved præsten.

Foran hver af dem står en diakon og holder et tændt voksllys. Og præsten stiller sig i haikal-døren, vendt mod menigheden, og siger:

P: Ære og pris, pris og ære være den hellige Treenighed, Faderen og Sønnen og Helligånden. Fred og opbyggelse være med Guds eneste ene, hellige, almindelige, apostolske kirke. Amen.

Ihukom, Herre, dem som har bragt dig disse gaver, til-lige med dem som de er bragt for, og dem ved hvis hånd de blev bragt. Giv dem alle den himmelske belønning.

Så går præsten, med diakonen bagefter sig, rundt om alteret. Der-efter siger diakonen:

D: Bed for disse hellige og dyrebare gaver og vore ofre og dem, som har bragt dem.

2. Ligesom Simeon gik rundt med Jesusbarnet i templet, vaskes, svøbes og føres brø-det rundt om alteret i haikal.

Præsten får præsenteret brødene (3 el. 5 el. 7) og korstegner dem og flasken med vin 3 gange. Derpå vælger han et af dem til nadverbrød. Det kaldes herefter Lammet (hamal). Billedet forestiller den fhv. patriark Kyrillos VI (1959-71).

Ogpræsten beder ligesom før:

P: Ihukom, Herre, enhver som har bedt os om at nævne dem i vore henvendelser og bønner. Herre, må du komme dem ihu i dit himmelske rige.

M: (fra Ps. 118) Halleluja! Denne er dagen, som Herren har gjort, lad os juble og glæde os på den. O Herre, frels os, o Herre, gør vore veje lige. Velsignet den, der kommer i Herrens navn. Halleluja.

Bruges ikke Skærtorsdag og Påskelørdag.

På alle fastedage og onsdage og fredage siger menigheden (fra Ps. 76,11³):

M: Halleluja, et menneskes tanker vil åbenbare dig, Herre, og resten af hans tanker holder fest hos dig. Modtag ofrene og frembærelserne, Halleluja.

Og i den hellige 40-dages faste, undtagen søndagene, og på de 3 Nineve-fastedage siger menigheden (fra Ps. 42 og 131):

M: Halleluja! Jeg vil gå ind etc.

Efter rundgangen stiller præsten sig ved alterets vestside med ansigtet mod øst. Han lægger lammet i sin venstre hånd og bøjer hovedet hen mod sine præstebrødre og siger:

Velsign (mig),

Så bøjer de ligeledes hovedet og svarer:

Velsign du (os).

LAMMET

KORS-

TEGNES

رشومات الحمل

Så retter præsten opmærksomheden mod qurbanen og nærmer den til vinflasken, som diakonen holder i silkeservietten i sin højre hånd. Præsten slår efter sædvane korsets tegn 3 gange over de 2 genstande.

Første gang begynder han med at sige:

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn etc.(cf. s.5 m).

3. Den koptiske ordlyd afviger fra DO. Den følger derimod LXX Ps. 75,11. Cf. indledningen s. xxviii.

Og ved hver korstegning svarer diakonen Amen. Så lægger han qurbanen på patenen med en silkeserviet under, og han siger lavmælt:

P: Ære og pris, pris og ære være den hellige Treenighed, Faderen og Sønnen og Helligånden, - nu og altid etc.

Så hælder han vinen i kalken, blander den med lidt vand, ca. 1/3 eller ¼. Og efter AMEN afslutter diakonen med at sige:

D: En hellig Fader, en hellig Søn, en hellig Ånd. Amen. Velsignet være du Herre, Gud, i evighed. Amen.

Alle folkeslag, velsign Herren. Må alle folk velsigne ham. For hans barmhjertighed har manifesteret sig over os, og Herrens sandhed varer til evighed. Amen. Halleluja.

M: Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden, - nu og altid og i evighedernes evighed. Amen. Halleluja.

Imens rengør præsten vinflasken særdeles godt og aftørrer flasketuden med en hvid serviet og sætter den ned fra alteret. Så vender han sig mod brødrene, korstegner menigheden og siger:

P:Bed!

D: Stå op og bed!

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

TAKKE- *Så siger præsten takkebønnen:*

BØNNEN **p:** Lad os takke den godgørende og barmhjertige Gud etc.
صلاة الشكر *Indtil slutningen (s.3).*

D: Bed om, at Gud er os nådig etc. (s. 3).

Og slutter bønnen med henblik på tilstedeværelsen af de guddommelige mysterier (sakramentet)

... til enhver tid og gør os værdige til at få del i hans hellige og velsignede sakramente til forladelse af vore synder. Der fortsættes med præstens bøn s. 3 n.

Så korstegner præsten folket mod vest og siger:

P: og bort fra hele dit folk.

Vinen hældes i kalken og blandes med lidt vand. Kalken står i arken, som dermed rummer den nye pagts blod (indledningen s. xxv).
Præsten er den fhv. patriark Kyrillos VI.

Så vender han sig mod øst, korstegner alteret og siger:

P: - og fra dette bord.

Så fuldfører han resten af takkebønnen. Derefter synger menigheden følgende på en kendt melodi:

M: Du er sandelig frelst, samt din Ånd.

Synges ikke i sin helhed Skærtorsdag, men indføjes Påskelørdag.

FREM-

BÆREL-

SES-

BØNNEN

Så siger præsten sagte bønnen for brødets og kalkens frembærelse, henvendt til Sønnen:

أوشية التقدمه

P: Herre og Mester, Jesus Kristus, den uplettede Faders evige partner og logos, af samme væsen som ham og Hellig-ånden. Thi du er det levende brød, som er kommet ned fra himlen. Og du har som den første gjort dig selv til et lydefrit lam - til liv for verden. Vi beder og bønfaller din godhed, du menneskekærlige.

Her viser præsten med hånden hen til brødet, som ligger på patten foran ham:

Åbenbar dit åsyn over dette brød,

Viser med hånden hen til kalken:

og over denne kalk - dem, som vi har stillet på ...

viser hen til alteret:

... dette præstelige bord, som tilhører dig.

Så slår han korsets tegn 3 gange over brødet og kalken.

1. gang siger han:

Velsign dem.

2. gang:

Hellige dem.

3. gang:

Rens dem og forandre dem.

Så peger han hen på brødet især:

Så at dette brød må blive dit hellige legeme.

Peger hen på kalken især:

Og blandingen i denne kalk må blive dit dyrebare blod.

Så fuldfører han resten af frembærelsesbønnen:

P: Lad dem være os alle til delagtighed, helbredelse og frelse både for vor sjæl, legeme og ånd. Thi du er vor Gud. Æren tilkommer dig sammen med din gode Fader og Helligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

Så dækker præsten qurbanen på patenen med en ren serviet, og ligeledes dækker han kalken med en serviet. Derpå dækker han og diakonen, der står over for ham, dem begge med den store dug (prospherinen). Endnu en serviet lægges oven på prospherinen. Så kysser han alteret og knæler østvendt og siger lavmælt absolutionsbønnen til Sønnen:

P: Herre og Mester, Jesus Kristus, enbårne Søn etc. (s. 26).

ABSOLU-
TIONS-
BØNNEN
تحليل الخدام

Så træder præsten og ligeledes diakonerne ned fra haikal, og alle knæler foran haikal-døren. En af de tilstedeværende præster siger lavmælt tjenerens absolutionsbøn, hvori der forekommer 5 kors-tegn - eller den tjenestegørende præst siger den:

P: Dine tjenere, som gør tjeneste på denne dag: provst, præst og diakon, hele præsteskrabet og lægfolket tillige med min svage person, - må de være tilgivne ved et ord fra den hellige Treenigheds, Faderen-Sønnen-og-Helligåndens mund. Og ved din eneste ene, hellige, almindelige, apostolske kirkes mund (forbøn). Og ved de 12 apostles mund. Og den kontemplative evangelist Markus, den hellige apostel og martyr - samt patriarken Sct. Severus, og vor mester Dioscorus, og Sct. Athanasius den apostolske, og Sct. Peter hieromartyr⁴ og ypperstepræst, og Sct. Johannes Krysostomos, Sct. Kyril, Sct. Basilius og Sct. Gregorius.

Og ved de 318, som samledes i Nikæa, og de 150 i Konstantinopel, og de 200 i Efesus.

Og ved vor ærværdige fader, ypperstepræsten Abba NN. Og ved min ringhed. - Thi velsignet og fuld af herlighed

4. Peter, den 17. patriark, kaldes "sidste martyr", fordi forfølgelserne under kejser Dioclesian slutter lige efter hans halshugning i 311 e. Kr.

er dit hellige navD: Fader, Søn og Helligånd, - nu og altid etc.

Så rejser alle sig op, og præsten træder op til haikal og vender sig mod øst. Han lægger 5 skefulde røgelse i karret, som omtalt ved røgelsesofret s. 5.

KATEKUMEN- DELEN

BØNNER *Der på siger han Paulus-røgelsens forbøn til Faderen:*
 FØR **P:** Store, evige Gud - uden begyndelse og uden slutning! Stor
 PAULUS- i din rådgivning og mægtig i dine gerninger! Du, som er
 LÆSNIN- på ethvert sted og er med hver enkelt! - Vær også med os,
 GEN vor Herre, i denne stund, og træd ind i vor midte.

Rens vore hjerter og hellige vore sind. Rens os fra enhver synd, som vi har begået med vilje eller ufrivilligt. Og giv os at frembære åndelige ofre og velsignede gaver for dig ...

D: Bed for vort offer og dem, som frembærer det.

P: ... og en åndelig røgelse, som kommer inden for forhænge-
 get, ind i dit det allerhelligste.

Vi beder dig, vor Herre, ihukom freden etc.

Han fuldfører de 3 små forbønner: for fred, for fædrene og for menighederne, imens han vandrer 3 omgange omkring alterets som nævnt ved røgelsesofferet s. 7.

Så går han ned fra haikal og tilryger haikal-døren og også patriarken eller biskoppen, hvis han er til stede, og præsterne og hele menigheden som nævnts 14-15.

HYMNE *Efter ovennævnte "tjenerens absolution" synger menigheden denne*
 TIL JOM- *hymne til Jomfruen:*

FRUEN **M:** Det er det kar af rent guld, som bærer vellugten, og som er i præsten Arons hånd, idet han opløfter røgelse over alteret.

Nogle gange siges:

Røgelseskarret af guld er Jomfruen. Dets vellugt er vor Frelser. Hun fødte ham. Han frelste os: Han tilgav os vore synder.

På dagene i påskefasten og Ninevejasten siger man også:

Du er det røgelseskar af det pure guld, som bærer den velsignede glød.

Hymne om forbøn:

Ved gudsfødersken, Sct. Marias forbønner -

Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Riten nipresvia ente titheotokos ethwab Maria:

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi). ⁵

Ved de syv ærkeengles og de himmelske skarers forbønner -

Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Riten nipresvia ente pishashef enarkeangelos nem

nitagma enepuranion:

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi).

Ved mine herrer og fædre, apostlenes, og de øvrige disciples bønner -

Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Riten nievki ente nadjois enjoti enapostolos nem psepi ente

nimathetes:

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi)

Ved den kontemplative evangelist, apostlen Markus' bønner-

Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Riten nievki ente pitheorimos enevangelistes Markos

piapostolos:

5. Da menigheden synger hymnen på koptisk, angives en transcription

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi)

Ved den sejrige martyr, min herre prins Georges bønner -
Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Hiten nievki ente piathloforos emmartyros padjois puro Georgios:

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi)

Ved vor hellige og retfærdige fader, Abba NNs bønner-
Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Hiten nievki ente penjât etwab endikeos Abba ... :

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi)

Ved helgenerne for denne dag, NNs bønner-
Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Hiten nievki ente ni etwab ente pai ehov piwai piwai kata pefraD:

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi)

Bevar vor ærede fader og ypperstepræst, Pave Abba NNs
liv ved deres bønner -

Herre, skænk os tilgivelse for vore synder.

(Hiten nuevki areh epânk empenjât ettajout enarkiereus papa

Abba ... :

Pdjois arihmot nan empikå evol ente nennovi)

Og siger til sidst:

Vi tilbeder dig, Kristus, tillige med din gode Fader og
Helligånden, fordi du kom og frelste os.

PAULUS-

EPISTEL

*Så læser en af diakonerne en Paulus-epistel på koptisk, introducere-
ret sådan:*

قراءة البولس

D: Paulus, vor Herres Jesu Kristi tjener, kaldet til apostel og
udkåret til forkynner af Guds evangelium.

Så læser han Pauluslæsningen og siger til slut:

Thi nåde være med jer og fred tillige. Amen - må det ske!

Ved patriarkens, ærkebiskoppens eller biskoppens tilstedeværelse siges der i stedet:

Må vor Herres Jesu Kristi nåde være med din hellige ånd, min herre, ærværdige fader, ypperstepræst, pave Abba NN,

Og hvis der sammen med patriarken er en ærkebiskop til stede, henvender han sig til ham:

Og med vor fader ærkebiskop Abba NN,

Til bispen:

Og med vor fader biskop Abba NN.

Så slutter han:

Må præsteskabet og hele lægfolket være i god behold hos Herren. Amen - må det så være!

Pauluslæsningen bliver så læst på arabisk, introduceret sådan:

Et kapitel fra vor lærer apostelen Paulus' brev til Romerne (eller I.Kor.; 2. Kor. el. Tim.). Må hans velsignelse være med os. Amen.

Således nævnes hver epistel ved navn. Og når Pauluslæsningen er slut, siger han:

Må Gud Faders nåde være med jeres ånd, fædre og brødre. Amen.

Og under læsningen siger en assisterende præst - eller præsten selv, hvis han er alene - lavmælt følgende bøn:

P: Kundskabens Herre, visdommens giver, som åbenbarer de ting, der er begravet i mørket, og som med stor kraft giver ordet til evangelieforkynderne, - som ud af din godhed har kaldet Paulus, der for en tid var en forfølger, til at være et udvalgt kar. - Du var tilfreds med at lade ham blive en apostel, som er kaldet, og en udråber af dit riges evangelium, Kristus, vor Gud.

Til dig beder vi nu fremdeles, du gode og menneskekærlige: Skænk os og hele dit folk et uforvirret sind og en

klar forståelse, så vi erkender og forstår, hvad der er gavnligt i din hellige lære, som nu bliver forelæst os ved ham (Paulus). Og ligesom han efterlignede dig - du livets ophav - gør os på samme måde værdige til at blive hans efterlignere i gerning og tro, til at ære dit hellige navn og til altid at være stolte af dit kors.

Du er den, til hvem vi opsender ære og pris og tilbedelse, tillige med din gode Fader og Helligånden, Levende-gøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

LÆSNING *Så læser en af diakonerne på koptisk "den katolske læsning". Dens*
 FRA DE *introduktion:*
 KATOLSKE Den katolske læsning af vor fader NN⁶: „Mine elskede
 BREVE etc."

قراءة الكاثوليكون

Så læser han det og siger ved slutningen:

Elsk ikke verden og det, som er i verden. Verden og dens lyst forgår. Men den, der gør Guds vilje, forbliver til evig tid. Amen.

Så læses det katolske brev på arabisk. Ved begyndelsen siger oplæseren:

Den katolske læsning (hentet) fra vor lærer Jakobs brev (eller Peter 1. 2. el. Judas el. Johannes 1. 2. 3.). Må hans velsignelse være med os. Amen.

Og ved slutningen siger han:

Elsk ikke verden og ikke noget af det, som er deri.

Under læsningen af det katolske brev siger den assisterende eller tjenestegørende præst lavmælt denne bøn til Faderen:

P: Herre, vor Gud, du som ved dine hellige apostle har åbenbaret os evangeliets hemmelighed om din Salvedes herlighed, og som har givet dem din nåde som en stor, umålelig

6. Forfatteren til et af de katolske breve i NT: Jakob, Peter, Judas og Johannes

gave til at prædike for alle folkeslag om din barmhjertigheds usporlige rigdom.

Vi beder dig, vor Herre, gør os værdige til deres lod og arv. Skænk os altid at vandre i deres fodspor og blive efterfølgere i deres kamp, og blive delagtige med dem i den sved, som de udholdt med fromhed, idet du våger over din hellige kirke, som du grundlagde ved dem. Og velsign fårene fra din fold og lad det vintræ, som din højre hånd har plantet, formere sig ved Kristus Jesus, vor Herre, ved hvem der tilkommer dig ære og pris etc. (s. 4).

Derefter stiger den tjenestegørende præst op til alteret, imens han slår et korstegn over trinene. Og han opløfter røgelse en gang, imens han siger:

Pris og ære etc.

ACTA-
BØNNEN

Så siger han lavmælt bønne for gaverne som i det forudgående (s. 12). Og derefter siger han lavmælt bønne i forbindelse med Acta-røgelsen med ansigtet vendt mod øst. Og den lyder:

P: Gud, du som modtog Abrahams brændoffer og forsynede ham med et får i stedet for Isak, - modtag på samme vis dette røgelsesoffer fra os, vor Herre, og send os din rige nåde som erstatning for det. Lad os blive rene for al syndens dårlige lugt. Gør os værdige til at tjene din godhed, du menneskekærlige, i renhed og sandhed alle vort livs dage.

Vi beder dig, vor Herre, ihukom freden etc.

ACTA-
RESPON-
SORRUM

Han slutter med de 3 små forbønner, imens han går 3 gange rundt om alteret som nævnt på s. 7. Og efter afslutningen af læsning på arabisk synger menigheden responsoriet til Apostlenes Geninger:

M: Gud tilgiver der folkets synder ved brændofferet, røgelsens vellugt - han som har bragt sig selv som et accepteret offer på korset til frelse for vor slægt.

Eller de synger en anden del af Acta-responsoriet, passende til dagen

M: Vær hilset, Maria, smukke due, som har født os Gud, Ordet.

og afslutter med følgende del:

M: Velsignet er du i sandhed tillige med din gode Fader og Helligånden, fordi du kom og frelste os.

ACTA- *Så læser diakonen Apost. Gern. på koptisk. Til introduktion siger*
LÆSNIN- *han:*

GEN **D:** Vore fædre Apostlenes Gerninger. Må deres hellige velsig-
 nelse være med os.

قراءة الأبركسيس

Ved afslutningen siger han:

Må Herrens ord vokse, mangfoldiggøres, blive mægtigt og styrkes i Guds hellige kirke. Amen.

Så læses Apost. Gern. på arabisk. Til introduktion siger oplæseren:
Et afsnit af vore fædre disciplenes historie, de som var rene og indhyllede i Helligåndens nåde. Må deres velsignelse være med os. Amen.

Og ved afslutningen siger han:

Må Herrens ord ikke vige fra denne kirke eller nogen kirke.

Imens fuldfører præsten den lille Actabøn, går ned og giver røgelse foran haikal-døren og tilryger præsterne og folket i det indre kor. Under røgelsen til folket siger han:

Mine herrer og fædre apostlenes velsignelse etc., som beskrevet s. 15, og han går ikke ud i det ydre kor.

Så vender han tilbage til haikal-døren, træder ikke op, men siger menighedens skriftemål, som er ets sakramente (mysterium) (s. 16).

SYNAXA- *Derpå rækker han røgelseskarret til diakonen og bøjer sig for Gud.*
 RIET *Efter læsningen af Apost. Gern. på arabisk, læses Synaxariet*
 قراءة السنكسار *(helgenberetninger).*

TRISHA- *Så synger menigheden Trishagion:*

GION M: Hellige Gud, hellige stærke, hellige udødelige, som blev
 الثلاثة تقديسات født af jomfruen - forbarm dig over os.

Hellige Gud, hellige stærke, hellige udødelige, som blev
 korsfæstet for os - forbarm dig over os.

Hellige Gud, hellige stærke, hellige udødelige, som
 opstod fra de døde og opfor til himmels - forbarm dig
 over os.

Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden, nu og
 altid og i evighedernes evighed. Amen.

Hellige Treenighed, forbarm dig over os.

Så tager præsten røgelseskarret og siger evangeliebønnen:

„Herre og Mester etc.“

som beskrevet under røgelsesofferet s. 19.

*Så fremføres Psalmen og der svares. Præsten tilryger evangeliet, så
 stiger han op til haikal, mens diakonen holder evangeliebogen.
 Han korstegner røgelsesæsken og lægger en skefuld røgelse i karret,
 mens han siger:*

„Ære og pris etc.“ (s. 6 ø).

De to går med evangeliet rundt om alteret, mens præsten siger:

Herre! nu sender du din tjener bort i fred ... " (Simeons
 lovsang s. 20).

STILLE *De to går ned fra haikal, og evangeliet læses på koptisk og arabisk.*
 BØN *Under evangelielæsningen på arabisk siger den assisterende eller*
 UNDER *den tjenestegørende præst lavmælt følgende bøn, mens han holder*
 EVANGE- *røgelseskarret:*

LIELÆS- P: Du langmodige, nådefulde og sande! Tag imod vore hen-
 NINGEN vendelser og bønner. Modtag vort nødråb, vor omvendelse
 سر الانجيل og vor bekendelse oppe på dit hellige, uplettede, himmel-

ske alter. Må vi være værdige til at høre dine hellige evangelier og overholde dine bud og befalinger og derved bære frugt, 100, 60 og 30 fold, ved Kristus Jesus, vor Herre.

Ihukom, Herre, dem der er syge iblandt dit folk. Helbred dem, idet du besøger dem med nåde og barmhjertighed.

Ihukom, Herre, vore fædre og brødre, som er rejst ud i det fremmede. Bring dem sikkert og velbeholdne tilbage til deres hjemstavn.

Ihukom, Herre, himlens vinde og jordens afgrøder. Velsign dem.

Ihukom, Herre, flodens vande. Velsign dem. Bring dem op til deres fulde mål i overensstemmelse med din nåde.

Ihukom, Herre, sæden og græsset og markens vækster. Velsign dem.

Ihukom, Herre, menneskenes og husdyrenes sikkerhed.

Ihukom, Herre, sikkerheden for dette dit hellige sted (kirken) og ethvert sted samt alle vore ortodokse fædres klostre.

Ihukom, Herre¹ din tjener, kongen over vort land. Bevar ham i fred, sandhed og styrke.

Ihukom, Herre, dem som er taget til fange. Red dem alle.

Ihukom, Herre, vore fædre og brødre, som er sovet ind og har lagt sig til hvile i den ortodokse tro. Giv alle deres sjæle hvile.

Ihukom, Herre dem som har bragt dig disse gaver, og dem for hvem de er bragt, og dem ved hvem de er bragt. Giv dem alle den himmelske løn.

Ihukom, Herre, dem som plages af trængsel og nød. Red dem ud af alle deres trængsler.

Ihukom, Herre, katekumenerne i din menighed. Forbarm dig over dem. Styrk dem i troen på dig. Tag enhver rest af afgudsdyrkelse ud af deres hjerter. Lad din lov, ærefrygt for dig, din vilje, din ret og dine hellige bud blive grundfæstet i deres hjerter.

Giv dem at keride styrken i de ord, som man har under-

vist dem i. Og lad dem til den fastsatte tid blive værdige til genfødselsens bad til deres synders forladelse, idet du gør dem til et tempel for din Helligånd. Ved nåde, barmhjerlighed og menneskekærlighed fra din enbårne Søn etc. (s. 4).

BØN *Derefter siger specielt den tjenestegørende præst lavmælt "haikal-*
 FORAN *forhængets bøn": idet han står vendt mod haikalforhænget og bøjer*
 HAIKAL- *hovedet mod øst. Og den bøn er henvendt til Faderen:*

FORHÆN- P: Gud, du som på grund af din udsigelige menneskekærlig-
 GET hed har sendt din enbårne Søn til verden for, at han skulle
 صلاة الحجاب føre det vildfarne får tilbage til dig, vi beder dig, vor Herre:

Stød os ikke tilbage, når vi rører ved dette frygtede og ublodige offer. Thi vi sætter ikke vor lid til vor egen retfærdighed, men til din nåde, ved hvilken du har levendegjort vor slægt.

Vi beder og bønfalder din godhed, du menneskekærlige, at dette mysterium, som du har indstiftet til vor frelse, ikke må blive til dom for os og for hele dit folk, men være til udviskning af vore synder og forladelse af vore forsømmelser - og til pris og ære for dit hellige navn, Fader, Søn og Helligånd, - nu og altid etc.

PRÆDI- *Så holder præsten prædikenen. Når det er en homili, læser en af*
 KEN *diakonerne den. Derefter svarer folket med det responsorium, som*
 العظة *hører til, og siger til sidst:*

M: Velsignet være Faderen og Sønnen og Helligånden, den fuldkomne Treenighed. Vi tilbeder og ærer ham.

Så siger man:

Frelst. Amen.

DE TROENDES DEL

Så veksler præsten håndtryk med embedsbrødrene og beder dem om medvirken i tilbedelsen. Derpå stiger han op til alteret og siger:

P: Bed. Fred være med jer alle.

DE 3

STORE

FORBØN-

NER

Så siger han de 3 store forbønner for fred, for fædrene og for menighederne. Først beder han fredsbønnen:

A) FOR-
BØN FOR
FRED

أوسنية السلامه

P: Lad os igen henvende os til Gud den Almægtige, vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader. Vi beder og bøn-falder din godhed, du menneskekærlige. Ihukom, Herre, freden for din eneste ene, hellige, almindelige, apostolske kirke.

D: Bed for Guds hellige, ene, almindelige, apostolske, ortodokse kirkes fred (cf. s. 7 m).

M: Herre, forbarm dig.

P: Den (kirken), som er fra den ene ende af verden til den anden. Velsign alle folkeslagene og alle foldene. Giv os alle den himmelske fred i vore hjerter. Men også den anden fred, som hører dette liv til - skænk os den i nåde.

Kongen, hærene, officererne, rådgiverne, masserne, vore naboer, vore indgange og vore udgange - besmyk dem med al fred. Fredens konge, giv os din fred, thi alt har du givet os.

Lad os tilhøre dig, Gud vor Frelser, for vi kender ikke nogen anden end dig. Dit hellige navn er det, vi udtaler. Levendegør vore sjæle ved din Helligånd og lad ikke syndens død få magt over os, dine tjenere, og heller ikke over hele dit folk.

M: Herre, forbarm dig.

B) FOR-
BØN FOR
FÆDRENE
والآباء

Så siger præsten forbønnen for fædrene:

P: Lad os igen henvende os til Gud den Almægtige, vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader. Vi beder og bøn-falder din godhed, du menneskekærlige. Ihukom, Herre,

vor patriark, den ærværdige fader, ypperstepræsten Abba NN. - og vor ærede biskop Abba NN.

D: Bed for vor ypperstepræst etc. (*cf s. 7 m*).

M: Herre, forbarm dig.

P: Bevar ham godt for os i mange år og i fredelige tider, idet han fuldfører det hellige ypperstepræsteembede, som du har betroet ham efter din hellige og velsignede vilje. Og idet han oprigtigt udlægger sandhedens ord og rent og sandt vogter dit folk - tillige med alle ortodokse biskopper, provster, præster, diakoner og hele fylden (pleroma) i din eneste ene, hellige, almindelige og ortodokse kirke. Skænk dem og os fred og velbefindende på ethvert sted.

Men deres bønner, som de frembærer for os og for hele dit folk, og vore bønner for dem ..

Her holder diakonen røgelseskarret hen til præsten. Denne lægger en skefuld røgelse i, mens han siger:

... modtag dem hos dig på dit hellige, anselige, himmelske alter som en vellugt af røgelse.

Og alle deres fjender - synlige som usynlige - undertryk dem og ydmyg dem i hast under deres fødder. Men bevar dem selv i fred og retfærdighed i din hellige kirke.

M: Herre, forbarm dig.

c) FOR- Så siger præsten *forbønnen for menighederne:*

BØN FOR

MENIG-

HEDERNE

والاجتماعات

P: Lad os igen henvende os til Gud den Almægtige, vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader. Vi beder og bøn-falder din godhed, du menneskekærlige. Ihukom, Herre, vore menigheder.

Her korstegner han folket en gang, mens han siger velsignelsen over dem:

Velsign dem!

D: Bed for denne hellige kirke og for vore menigheder.

M: Herre, forbarm dig.

Præsten tager røgelseskarret, mens han siger:

P: Giv, at de uhindret og uden restriktion må tilhøre os, så vi kan benytte dem efter din hellige og velsignede vilje.

Præsten bevæger hånden med røgelseskarret i de 4 retninger som et korstegn over alteret, mens han siger:

P: Bedehuse, hellige huse, huse for velsignelse - skænk dem til os, Herre, og til dine tjenere, som kommer efter os, i evighed.

Her kan præsten vælge at sige følgende bøn eller udelade den:

P: Tag afgudsdyrkelsen fuldstændig ud af verden. Undertryk Satan og alle hans onde magter og ydmyg dem i hast under vore fødder. Tilintetgør forargelser og dem, som iværksætter dem. Måtte kætteriernes ødelæggende skismaer høre op. Ydmyg fjenderne af din hellige kirke, Herre - som til enhver tid så også nu.

Opløs deres forfængelighed. Lad dem hurtigt vide deres svaghed. Tilintetgør deres misundelse, komplotter, raseri, onde gerninger og beskyldninger, som de fører frem imod os. Herre, gør dem allesammen uvirksomme. Og tilintetgør deres råd, Gud, du som tilintetgjorde Akitofels råd.

M: Herre, forbarm dig.

Så løfter præsten hånden og tilryger 3 gange mod øst over alteret, mens han siger:

P: Stå op, Herre, Gud, lad alle dine fjender spredes; lad fly for dit ansigt enhver, som hader dit hellige navn.

Han vender sig mod vest og giver røgelse 3 gange til præsterne, diakonerne og folket, imens han siger:

P: Men lad dit folk være velsignet tusind og titusind fold, idet de gør din vilje.

Han vender sig mod øst og siger:

Ved nåde, barmhjertighed etc. (s. 4),
og mens han siger: „ved hvem der tilkommer dig..." tilryger han 3 gange mod øst.

Så giver han røgelseskarret til hvem, der måtte være hos ham.

Derpå siger diakonen:

D: Lad os give agt på Guds visdom. Herre, forbarm dig.
Herre, forbarm dig. I sandhed!

TROS- *Folket bekender den ortodokse tro7:*

BEKEN- **M:** Vi tror på **en** Gud, den almægtige Gud Fader, himlens og
DELSN jordens, det synliges og usynliges skaber.

قانون الايمان

Vi tror på en Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Søn, født af Faderen før alle tider, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen, ved hvem alt er skabt, som for os mennesker og for vor frelse steg ned fra himlen og blev kød ved Helligånden af jomfru Maria og blev menneske, som også korsfæstet for os under Pontius Pilatus, blev pint og begravet.

Han opstod fra de døde på tredjedagen ifølge skrifterne, opfor til himmels og satte sig ved sin Faders højre hånd. Og han skal komme igen i sin herlighed for at dømme levende og døde, og der skal ikke være ende på hans rige.

Ja, vi tror på Helligånden, som er Herre og som levedegør, som udgår fra Faderen, som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen, og som har talt ved profeterne. Og på **en**, hellig, almindelig og apostolisk kirke. - Vi bekender **en** dåb til syndernes forladelse. Vi forventer de dødes opstandelse og den kommende verdens liv. Amen.

HÅND- *Under Trosbekendelsen vasker præsten sine hænder tre gange ved*
TVÆT- *nordsiden af alteret, mens han første gang siger ordene fra Ps. 51,9:*

NING

P: Bestænk mig med din ysop, at jeg bliver ren; vask mig, at jeg bliver hvid som sne.

2. gang fra Ps. 51,10:

Lad mig høre jubel og glæde, de ydmyge ben skal fryde sig.

7. Den koptiske kirke følger den originale græske tekst til den nicænske bekendelse, dvs. uden "Gud af Gud" og uden "filioque" (Helligånden udgået fra Faderen og Sønnen).

3. gang fra Ps. 26,6-7:

Jeg vil vaske mine hænder i renhed og gå rundt om dit alter, Herre, så jeg kan høre lyden af lovsang til dig.
Halleluja (cf. s. 34).

Han vender sig mod vest og ryster sine hænder foran hele folket og aftørrer dem i et rent håndklæde. Når Trosbekendelsen er slut, siger præsten:

Bed.

Han bøjer sig for præstebrødrene, vender sig mod vest og korstegner folket en gang, mens han siger:

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

SCT.

Så siger han Sct. Basilios' forsoningsbøn, henvendt til Faderen:

BASILIOS'

FORSO-

NINGS-

BØN

صلاة الصلح

P: Store og evige Gud, som skabte mennesket til uforgængelighed - du har ved livgiverens tilsynkomst, nemlig din enbårne Søn, Vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, omstyrtet døden, som korn ind i verden ved Djævelens misundelse.

Du fyldte jorden med den himmelske fred, hvormed englenes herskare lovpriser dig, idet de siger: Ære være Gud i det høje og fred på jorden, og i menneskene velbehag.

D: Bed for fuldkommen fred og kærlighed og for apostlenes hellige hilsener (aspasnos).

M: Herre, forbarm dig.

P: Gud, fyld vore hjerter med din fred efter dit behag. Og rens os fra urenhed, alt bedrag, al hykleri, alt rænkespil og hævngherrighed, som leder til døden. Og gør os alle værdige, Herre, til at hilse hinanden med et helligt kys. For at vi, uden at kastes for dommen, må få del i din udødelige og himmelske gave ved Kristus Jesus, vor Herre, - ved hvem der tilkommer dig ære og pris etc. (s. 4).

FREDs-

D:Hils hinanden med et helligt kys.

HILSENEN

(ASPAS-

MOS)

Præsterne giver hinanden et åndeligt kys, og på samme måde kysser diakonerne og menigheden hinanden.

الاسبسمس

Så synger folket "aspasmos adam" (melodi søn.-tirs.) med cymbler; enten den følgende eller en anden. - Aspasmus synges hele året, også på jomfru Marias festers.

M: Fryd dig, Maria, tjenerinde og moder, for englene lovsynger ham, som er i din favn. Og keruberne tilbeder ham som ret er, og også seraferne uden ophør.

Vi har ikke nogen frimodighed over for vor Herre Jesus Kristus undtagen ved dine bønner og forbønner, o vor Frue, alles herskerinde, Gudsføderske.

Vi beder dig, Guds Søn, at du vil bevare livet for vor patriark Abba NN, ypperstepræsten. Styrk ham på hans trone.

For at vi kan lovsynge dig sammen med keruberne og seraferne og sige med høj røst: Hellig, hellig, hellig er du, Herre, Almægtige; himlen og jorden er fuld af din herlighed og ære.

Så siger de:

Ved den hellige gudsføderske Marias forbønner, Herre, giv os nådigt forladelse for vore synder. Vi tilbeder dig, o Kristus, tillige med din gode Fader og Helligånden, fordi du kom og frelste os.

KYRIE

ELEISON

*Stående over for hinanden fjerner præsten og diakonen prosphe-
rinen (den store dug). Og diakonen siger, imens han holder korset
op:*

D: Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm

8. Hver den 21. i måneden er der en Mariafest til minde om brylluppet i Kana i Galilæa. Ligeledes den 29. i alle årets måneder er der Mariafest til minde om Mariæ Bebudelse.

Særlig vigtig er festen for Jomfru Marias optagelse i himlen. Den fejres den 22. august med forudgående 15 dages faste fra den 7. august.

dig. Ja, Herre, du som er Jesus Kristus, Guds Søn, hør os og forbarm dig over os.

Lad os stå smukt. Lad os stå fromt. Lad os stå med udholdenhed. Lad os stå med fred. Lad os stå med gudsfrygt, bæven og anger - hele præsteskabet og lægfolket i bøn, taksigelse, enighed og tavshed.

Opløft jeres øjne mod øst og betragt alteret. Immanuels, vor Guds legeme og blod ligger på det. Englene og ærkeenglene står hos - seraferne med 6 vinger og keruberne fulde af øjne - imens de bedækker deres ansigt på grund af hans herligheds store skønhed, som ikke er til at beskue og ikke til at udsige, og lovsynger med en stemme og siger med høj røst:

Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaoth. Himlen og jorden er fuld af din hellige herlighed.

ANAFOREN⁹ - NADVERDELEN

Så lægger præsten den serviet, som han har hos sig, på venstre håndflade og tager med højre hånd servietten, som ligger over qurbanen, og slår de følgende 3 korstegn med den. Derefter beholder han de 2 servietter på hænderne.

M: Freds nåde, lovprisnings offer!

Så siger præsten, mens han slår et korstegn over folket mod vest:

P: Herren være med jer alle.

M: Og med din ånd.

SURSUM

CORDA

مستحق و

مستوجب

Præsten siger, imens han korstegner diakonerne på begge sider af alteret:

P: Opløft jeres hjerter!

M: Vi har dem hos Herren.

9. „Anaphora“ betegner det eukaristiske offer eller gudstjenestens nadverdel. I forbindelser som Basiliosanaforen, Gregoriosanaforen låner den navn til hele liturgien.

Præsten siger, mens han korstegner sig selv en gang:

P: Lad os takke Herren.

M: Det er værdigt og ret.

P: Værdigt og ret, værdigt og ret; ja, det er virkelig i sandhed værdigt og ret.

PRÆ-

FATJON

أبها الكائن

P: Han som ER¹⁰, Herren, Mesteren, Sandhedens Gud, som var før alle tider og hersker til evig tid, som bor i det høje og skuer ned i det lave, som skabte himlen og jorden og havet og alt det, som er deri, Faderen til vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, ved hvem du skabte alt både det synlige og usynlige.

Du, som sidder på din herligheds trone og tilbedes af alle hellige magter.

D: Rejs jer, I som sidder ned!

P: Du, som englene, ærkeenglene, åndemagterne, myndighederne, tronerne, herredømmerne og magterne står foran.

D: Se mod øst!

P: For du er den, som keruberne står rundt om, fulde af øjne, og seraferne med 6 vinger, imens de vedvarende synger hymner og slet ikke kan lade være med at sige:

D: Giv agt!

Folket siger den korte "aspasmos watis"¹¹ (melodi ons.-lør.), der bruges året rundt:

M: Keruberne tilbeder dig, og seraferne højlover dig, og siger med høj røst:

SANCTUS

اسبسمس واطس

Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaoth. Himlen og jorden er fuld af din hellige herlighed!

Enten siger folket denne sædvanlige "aspasmos watis" eller en anden, som passer til dagen:

10. Guds navn i 2. Mos. 3,14.

11. Lige inden Sanctus synger menigheden det såkaldte aspasmos, som er et valgfrit responsorium. Oftest er det det korte aspasmos watis: „Keruberne tilbeder etc.“, men der er andre muligheder. Bemærk også aspasmos adam s. 58, der også leder op til et Sanctus.

M: Herre, magternes Gud, vend dig og se ned fra himlen. Se til og besøg denne vinstok. Bered den og orden den - den som din højre hånd har plantet.

Halleluja, halleluja, halleluja. Velsign sæden og urterne. Må din nåde og fred være en mur om dit folk.

*I dyrkningsperioden fra d. 10. Paopi til d. 10. Tobi siges:
Velsign sæden og urterne.*

*Og i frugt- og vindperioden fra d. 11. Tobi til d. 11. Paoni siges:
Velsign himlens vinde.*

*Og i flodperioden fra d. 12. Paoni til d. 9. Paopi siges:
Velsign flodens vande. (cf. s. 23).*

Så tager præsten servietten, som ligger over kalken, i sin højre hånd og slår 3 korstegn med den. Først over sig selv, mens han har ansigtet mod øst. Anden gang over tjenerne til højre for ham. Og tredje gang over folket i vest. Ved hvert korstegn siger han:

P: Hellig.

POST- Så siger præsten:

SANCTUS **P:** Hellig, hellig, hellig er du i sandhed, Herre vor Gud, du

قدس
som har dannet os, har skabt os og sat os i glædens Paradis. Men ved vor overtrædelse af dit bud ved slangens bedrag faldt vi ud af det evige liv og blev landsforvist fra glædens Paradis.

Du forlod os dog ikke fuldstændigt, men besøgte os stadig ved dine hellige profeter. Og ved dages ende åbenbarede du dig for os, som sad i mørke og dødsklage, ved din enbårne Søn, vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus. Han som er af Helligånden og af den hellige jomfru Maria.

M:Amen.

Diakonen rækker præsten røgelseskarret. Denne lægger en skefuld røgelse i, mens han siger:

P: Han tog kød og blev menneske og lærte os frelsens vej, idet han skænkede os "fødslen ovenfra" ved vand og Ånd. Han gjorde os til sin menighed, lod os blive rene ved din Helligånd.

Han er den, som elskede sine egne i verden. Som løsesum for os gav han sig selv i døden - den, som hersker over os, og som vi er fanget i på grund af vore synder. Han steg fra korset ned i Dødsriget.

M: Amen. Vi tror.

P: Han stod op fra de døde på den tredje dag. Han steg op til himlene og satte sig ved din højre hånd, Fader, idet han forordnede en gengældelsesdag, da han vil åbenbare sig for at dømme verden med retfærdighed og give enhver efter hans gerninger.

M: Efter din barmhjertighed, Herre, og ikk efter vore synder.

Præsten peger med hænderne på brødet og derefter på vinen, mens han siger:

P: Men han indstiftede os dette store hellighedssakramente.

Så lægger han hænderne på røgelseskarret, tilryger dem, løfter dem med røgelse og tilryger brødet, mens han siger:

P: Thi da han besluttede at give sig i døden til liv for verden

M: Sandelig, vi tror.

Præsten tager brødet i sin venstre hånd, løfter silkeservietten, som lå nedenunder på patenen, og kysser den og lader den ligge på alteret, idet han siger:

P: ... tog han et brød i sine hellige, uplettede, utilsmudsede, velsignede og livgivende hænder.

M: Vi tror, at det sandelig forholder sig således. Amen.

INDSTIFT-
TELSSES-
ORDENE
الرشومات

Præsten lægger højre hånds pegfinger på brødet, som er i hans venstre hånd, løfter blikket opad og siger:

P: Han så op til himlen, til dig Gud, som er hans egen Fader og alles Herre.

Præsten knæler foran alteret med brødet i hånden. På alteret ses arken med kalken, håndkorset står op af og røgelsesæskens ved siden af ham. Billedet forestiller Abuna Bestawros i Sct. Sergius kirken i Cairo.

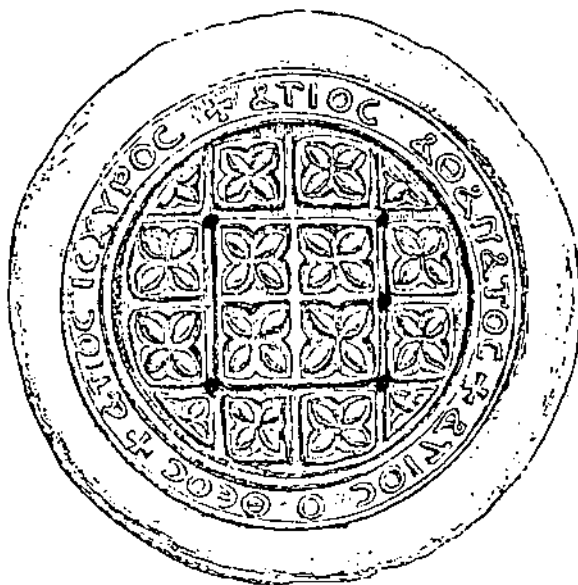
Præsten korsegner brødet med fingeren 3 gange. Ved hvert kors-tegn svarer diakonen "Amen".

P: Han takkede + - Han velsignede det + - Han helliggjorde det +.

M: Vi tror, og vi bekender, og vi lovpriser.

Så bryder han qurbanen forsigtigt i 2/3 og 1/3 uden at skille stykkerne fra hinanden og uden at røre Spadikon (centerfeltet), som er midt i. Brødsbrydelsen foretages med højre tommelfinger og ikke med neglen, og han begynder den fra øverst til nederst.

Og tredjedelen skal være til højre, og to-tredjedelen til venstre. Dette gør han, mens han siger:

Nadverbrødet:

(Qurban = offergave, eller Hamal = lammet), et gærbrød på 9 cm i diameter og 2 cm tykt (kan være lidt større). Ordene i borten er fra Trishagion: AGIOS O THEOS, AGIOS ISXUROS, AGIOS ATHANATOS „Hellige Gud, hellige Stærke, hellige Udødelige". De 4 centralkvadrater udgør Spadikon (Despotikon = Herrens), rundt om dem de 12 apostle. Kristi 5 sårmarker markeres af 5 huller i brødet, 3 t.h. for Spadikon og 2 t.v.

Han brød det, gav det til sine hellige disciple og apostle,
P: idet han sagde: Tag det og spis alle heraf, for dette er mit legeme ...

Her deler han det øverste af qurbanen og det nederste ganske lidt med fingerspidserne, forsigtigt uden at separere.

Og han lægger det på patenen og renser hænderne inden for patenen, for at ikke noget af brødet hænger fast ved dem. Mens han gør det, siger han:

... som brydes for jer og mange andre og gives til syndernes forladelse. Gør dette til ihukommelse af mig.
I sandhed, sådan er det. Amen.

M: *Så lægger præsten hånden på kanten af kalken og lader fingeren løbe rundt langs kanten, mens han siger:*

På samme måde også kalken efter aftensmåltidet. Han blandede den med vin og vand.

Præsten slår 3 korstegn. Ved hvert korstegn svarer diakonen „Amen“.

P: Han takkede + - Han velsignede den + - Han helliggjorde den +.

M: Og igen tror vi, bekender vi og lovpriser.

Præsten tager med hånden om kalkens munding og siger:

P: Han smagte, gav den også til sine hellige disciple og hellige apostle, idet han sagde:

Her bevæger han kalken i en korsbevægelse, dvs. hælder den forsigtigt uden at skvulpe, først imod sig mod vest, så mod øst, mod nord og syd, mens han siger:

P: Tag den og drik alle heraf, for dette er mit blod, den nye pagts, som udgydes for jer og mange andre og gives til syndernes forladelse. Gør dette til ihukommelse af mig.

M: Også dette er i sandhed sådan. Amen.

Præsten peger med hænderne på brødet og siger:

P: For hver gang I spiser af dette brød ..

Så peger han også med hænderne på kalken og siger:

... og drikker af denne kalk,

Så konkluderer han:

... proklamerer I min død, bekender I min opstandelse og ihukommer mig, indtil jeg kommer.

M: Amen, amen, amen. Herre, vi forkynder din død, og vi bekender din hellige opstandelse og din himmelfart. Vi priser dig, vi velsigner dig, vi takker dig, Herre, og vi bønfalder dig, vor Gud.

ANAM-
NESE

نصنع ذكر الاله
المقدس

P: Derfor ihukommer vi også hans hellige lidelse, hans opstandelse fra de døde, hans opstigning til himlene, hans tagen plads ved din højre hånd, Fader, og hans andet komme fra himlene, frygteligt og fuld af herlighed.

Vi frembærer for dig det, som er dit, gaver hentet fra det, som tilhører dig på enhver måde, for altings skyld og i enhver henseende.

D: Tilbed Gud i frygt og bæven.

Hele menigheden knæler for Gud og siger med bøjede hoveder:

M: Vi lovsynger dig, vi velsigner dig, vi tjener dig, vi tilbeder dig.

EPIKLESE

سر حلول

Så siger præsten stille bønnen om Helligåndens nedstigning, mens han knæler og udstrækker hænderne:

P: *الروح القدس* Og vi beder til dig, Herre vor Gud, vi som er dine syndige og uværdige tjenere. Vi bønfaller dig, at det må behage din godhed at lade din Helligånd komme ned ...

peger med hænderne på sig selv, derpå på qurbanen, som ligger foran ham:

... over os og over disse fremlagte gaver og rens dem, forandre dem og åbenbare dem som hellige for dine hellige ...

p: Lad os give agt. Amen.

Menigheden løfter deres hoveder. Og præsten korstegner den hellige qurban, som ligger på patenen, 3 gange, mens han siger højt:

P: ... og gøre dette brød til hans hellige legeme,

Folket bøjer sig og siger:

M: Vi tror!

Præsten udstrækker sine hænder, bøjer sit hoved og siger stille:

P: ... vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, som gives til syndernes forladelse og evigt liv for dem, som modtager det ...

M: Amen.

Så korstegner præsten også kalken 3 gange, mens han siger højt:

P: ... og gøre denne kalk til hans nye pagts dyrebare blod,

Folket bøjer sig igen og siger:

M: Og igen tror vi!

Præsten udstrækker sine hænder, bøjer sit hoved og siger stille:

P: ... vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, som gives til syndernes forladelse og evigt liv for dem, som modtager det.

Brødeter nu blevet Kristi legeme og vinen Kristi blod, og derefter korstegnes de kun ved at lade det ene nadverelement korstegne det andet.

M: Amen. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig.

Præsten tager en serviet i sin højre hånd og en anden i sin venstre hånd, og de forbliver på hans hænder ligesom før korstegningen og han siger:

P: Gør os alle værdige, Herre, til at modtage dine sakramenter til renselse af vore sjæle, vore legemer og vor ånd, for at vi kan blive et legeme og en ånd og finde lod og del med alle helgenerne, som har behaget dig fra evighed.

DE 7 SMÅ *Så siger han "de 7 små forbønner": først den for fred (s.7):*

FORBØN- **P:** Ihukom, Herre, freden for din eneste ene, hellige, alminde-
NER lige og apostolske kirke.

الاولاوى السبع **D:** Bed for freden etc.

الصغار **M:** Herre, forbarm dig.

Præsten siger, mens han med hænderne peger først på blodet og dernæst på legemet:

P: Den (kirken), som du har erhvervet dig ved din Salvedes dyrebare blod. Bevar den i fred, samt alle de ortodokse biskopper i den. For det første, ihukom, Herre, vor lykkelige og ærværdige fader og ærkebiskop, vor patriark Abba NN ...

D: Bed for vor ypperstepræst etc. (som anført s. 7) ...

M: Herre, forbarm dig.

P: ... og dem, som sammen med ham administrerer sandhedens ord på den rigtige måde. Lad dem være en gave for din hellige kirke, idet de vogter din hjord med fred.

Ihukom, Herre, provsterne, de ortodokse præster og diakonerne.

D: Bed for provsterne, præsterne, diakonerne, subdiakonerne og Guds kirkes 7 grader¹².

M: Herre, forbarm dig.

P: Og enhver tjener, alle som lever i cølibat, og hele dit troende folks renhed. Ihukom, Herre, din nåde over os alle.

M: Gud Fader, Almægtige, forbarm dig over os.

P: Ihukom, Herre, sikkerheden for dette dit hellige sted, og ethvert sted, og ethvert af vore ortodokse fædres klostre.

D: Bed for sikkerheden i verden og i denne vor by etc. (*som anført s. 23*).

M: Herre, forbarm dig.

P: Og for dem, der bor der i tro på Gud.

Her siger præsten forbønnen for vandet, sæden og frugten efter den sæson, den passer til, som anført under røgelsesofferet s. 23.

M: Herre, forbarm dig.

Derefter peger præsten med hænderne på gaverne, som ligger foran ham, og siger:

P: Ihukom, Herre, dem som har bragt dig disse gaver, tillige med dem som de er bragt for, og dem ved hvis hånd de bragtes. Giv dem alle den himmelske belønning.

D: Bed for de hellige og dyrebare gaver etc. (*som s. 36 n*).

M: Herre, forbarm dig.

»DE

Præsten siger angående fædrenes og de helliges samfund:

HELLIGES

P: Herre, eftersom det er en befaling fra din enbårne Søn, at vi skal tage del i ihukommelsen af dine helgener: Ihukom

SAM-

FUND«

المجمع

12. Den koptiske kirkes 7 indvielsesgrader: Lektor, subdiakon, diakon, ærkediakon, præst, hegurnen og biskop.

venligst, Herre, alle de hellige, som har behaget dig fra evighed:

Vore hellige fædre, patriarkerne, profeterne, apostlene, prædikanterne, evangelisterne, martyrerne, bekenderne og enhver sand ånd, som er blevet fuldkommen i tro.

Men især den hellige, ærefulde Jomfru for altid, den hellige gudsføderske Sct. Maria, som fødte Gud, den sande logos (Ordet).

Og forløberen Sct. Johannes, døber og martyr, samt Sct. Stefanus, ærkediakon og protomartyr, tillige med den kontemplative evangelist Markus, den hellige apostel og martyr.

Og den hellige patriark Severus og vor læremester Dioscorus og Sct. Athanasius den apostolske og Sct. Peter hieromartyr og ypperstepræst og Sct. Johannes Krysostomos.

Samt Sct. Theodosius, Sct. Theophilus, Sct. Demetrius, Sct. Kyril, Sct. Basilius, Sct. Gregorius teologen, Sct. Gregorius thaumaturgen (undergøreren) og Sct. Gregorius armemeren.

Samt de 318 som samledes i Nikæa, og de 150 i Konstantinopel, og de 200 i Efesus.

Og vores retfærdige fader, den store Abba Antonius, og den retfærdige Abba Paul og de 3 hellige Abba Macarii og alle korsbærernes efterkommere.

Samt vor fader Abba Johannes hegumenen (abbed) og vor fader den retfærdige Abba Pishoi, den fuldkomne mand, elsket af vor gode Frelser.

Og hvis han vil, tilføjer han også det følgende:

Samt vor fader Abba Paul fra Tammoh og hans discipel Ezekiel og vore herrer, de hellige romerske fædre Maximus og Domitius, og de 49 martyrer, eremiterne fra Shihet¹³, og den hellige stærke Abba Moses og præsten Johannes Kame.

13. Scetis-ørkenen = Wadi n Natlîn

Samt vor fader Abba Daniel hegumenen, og vor fader Abba Isodorus præsten og vor fader Pachom koinobiten og hans discipel Theodorus og vor fader Abba Shenute arkemandriten (klosterforstander) og hans discipel Abba Besa og Abba Abraham, biskop af Fayum - tillige med hele koret af dine helgener.

Forbarm dig over os alle ved deres bønner og forbøn. Og frels os for dit hellige navns skyld, som er udråbt over os.

D: Lad oplæserne recitere navnene på vore hellige fædre, patriarkerne, som er sovet hen. Herren give alle deres sjæle hvile og forlade os vore synder.

TARHIM, *Præsten siger sagte Tarhim (forbønnen for de døde):*

FORBØN **P:** Ihukom endvidere, Herre, alle dem i præsteembede, som
FOR er sovet hen og har lagt sig til hvile, og dem i hvert af
DE DØDE lægfolkets grader. - Herre, skænk alle deres sjæle fred ved
الترحم vore hellige fædre Abraham, Isak og Jakobs bryst. Ernær
dem på et grønt sted, ved hvilens vande i glædens Paradis,
hvor der ikke findes bedrøvelse, sorg og suk - i dine hel-
generes lys.

Så lægger han en skefuld røgelse i karret., mens han nævner de døde. Og hvis der p.t. er specielt dødsfald: en patriark, en metropolit, en biskop, nævnes dette i forbønnen i stedet for bønnen for fædrene (som kommer nedenfor).

P: Ihukom, Herre, vor fader patriark Abba NN's sjæl.

Hvis dette siges i stedet for bønnen for fædrene, siger diakonen:

D: Bed for vor salige, ærværdige fader Abba NN's sjæl, at Gud Herren må give den hvile ved vore hellige fædre Abraham, Isak og Jakobs bryst i glædens Paradis og forlade os vore synder.

M: Herre, forbarm dig.

Og på samme måde om det er denne eller hin. Så afslutter præsten med at sige:

P: Skænk den hvile sammen med dine helgener. Og lad

nådigt en god hyrde fremstå for os til at vogte dit folk i renhed og sandhed.

Ogi stedet for patriark kan der siges metropolit eller biskop. Og når detsiges i stedet for bønnen for fædrene i begyndelsen af liturgien, slutter han således:

P: Og alle biskopperne etc.

Præsten siger følgende Tarhfm fra Sct. Kyrils liturgi på melodien fra Tarhim-dagen¹⁴ eller messen for de døde:

P: Og disse, Herre, og alle dem, hvis navne vi har nævnt, samt dem, vi ikke har nævnt. Dem, som vi hver især har i tankerne, og dem, vi ikke er opmærksomme på. Dem, som er sovet hen og har lagt sig til hvile i tro på Kristus.

Hernævner præsten afdødes navn og lægger en sketfuld røgelse i karret med hånden dækket af servietten. Og diakonen siger:

D: Bed for vore fædre og brødre, som er sovet hen etc.
(til dens afslutning som beskrevet under aften- og morgenrøgelsen s. 10)

P: Herre, skænk alle deres sjæle et hvilested etc....
(hele præstens bøn. 10).

Så siger præsten Velsignelsen som beskrevet under aften- og morgenrøgelsen s. 28.

Om begge ønsker det, siger diakonen her ihukommelsen af fædrene, alle de 116 forhenværende patriarker.

Så fortsætter diakonen:

D: Den store Abba Antonius, den oprigtige Abba Paul, de 3 hellige Macarii, Abba Johannes den korte, Abba Pishoi, Abba Paul, vore hellige romerske fædre Maximus og Domitius, Abba Moses, Abba Johannes Kame, Abba Daniel,

14. Da ikke alle i familien kan nå frem til afdødes begravelse på selve dødsdagen, holdes der 40 dage efter en mindehøjtidelighed i kirken. Denne kaldes Tarhim-dagen.

Abba Isidorus, Abba Pachom, Abba Shenute, Abba Pafnute, Abba Parsoma og Abba Tedji. Og alle, som har givet ortodoks undervisning i sandhedens ord, ortodokse biskopper, præster, diakoner, præsteskab og lægfolk og alle ortodokse.

M: Deres hellige velsignelse være med os. Amen.

Ære være dig, Herre! Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, velsign os. Herre, giv hvile. Amen.

Efter Tarhim-bønnen siger præsten følgende med hænderne bredt ud og løftet opad:

P: Dem, Herre, hvis sjæle du har taget, giv dem hvile i glædens Paradis, i de evigt-levendes land, i det himmelske Jerusalem, på det særlige sted. Men os, som er fremmede på dette sted, bevar os i troen på dig og skænk os nådigt din fred indtil enden.

M: Som det var, er og vil være, fra slægt til slægt og i alle evighedernes evighed. Amen.

P: Led os ind i dit Rige, for - som i dette således også i alle ting - at dit store, hellige navn må æres, velsignes og ophøjes i enhver ærefuld og velsignet henseende sammen med din elskede Søn Jesus Kristus og Helligånden.

Præsten bøjer sit hoved hen imod præsterne og diakonerne uden at korstegne dem og siger:

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

CONSIG-
NATION,
INDLED-
NING TIL
BRØDS-
BRYDEL-
SEN

Præsten siger indledningen til brødsbrydelsen:

P: Lad os igen takke Gud den Almægtige, vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi Fader, fordi han nu har gjort os værdige til at stille os på dette hellige sted og løfte vore hænder og tjene hans hellige navn.

Lad os også bede ham om, at han vil gøre os værdige til fællesskab og delagtighed i hans guddommelige og udødelige mysterier (sakramentet).

M: Amen.

مقدمة القسم

Præsten tager med højre hånd det "rene legeme" og lægger det på venstre håndflade. Så lægger han højre pegefinger på legemet ved siden af Spadikon ved brudstedet og siger:

P: Det hellige legeme.

M: Vi tilbeder dit hellige legeme.

Så dypper han fingeren i det dyrebare blod og slår et korstegn over blodet inde i kalken, mens han siger:

P: Og det dyrebare blod ...

M: Og dit dyrebare blod.

Så korstegner han legemet med blodet 2 gange, ovenover og nederunder, mens han siger:

P: ... tilhørende hans Salvede, den almægtige Herre, vor Gud.

D: Amen. Amen. Bed!

M: Herre, forbarm dig.

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

BRØDS-
BRYDEL-
SEN
القسمة

Præsten siger den følgende brødsbrydelsesbøn¹⁵ til Faderen, mens han bryder det hellige legeme:

P: Herre og Mester, vor store, evige Gud, forunderlig i herlighed, - som bevarer sin pagt og sin barmhjertighed mod dem, der elsker ham af hele deres hjerte, - som har givet os forløsning for vore synder ved sin enbårne Søn Jesus Kristus, vor Herre, Livet for enhver, Hjælpen for dem, som henflyr til ham, Håbet for dem, som råber til ham.

Gud, som tusindvis og titusindvis af hellige engle og ærkeengle står foran, keruberne og seraferne, og hele den utallige skare af himmelske magter.

Gud, som har helliget disse fremlagte gaver ved, at din Helligånd er kommet ned over dem, og du har rensset dem. Rens også os, vor Herre, fra vore synder, skjulte som åben-

15. Der er 16 alternative brødsbrydelsesbønner. Dette store antal er noget særligt for ægyptisk tradition. De øvrige brødsbrydelsesbønner findes til sidst i bogen.

lyse, og må enhver tanke, som ikke behager din godhed, du menneskekærlige Gud, være fjern fra os.

Rens vore sjæle, vore legemer, vor ånd, vore hjerter, vore øjne, vor forståelse, vore tanker og vore samvittigheder, for at vi med et rent hjerte, en oplyst sjæl, et ansigt uden skam, en tro uden hykleri, en fuldkommen kærlighed og et fast håb må vove at bede i frygtløs frimodighed til dig, hellige Gud og Fader, som er i himlene, og sige:

FADER-

FADERVOR

VOR

M: Vor Fader, du som er i himlene etc. (s. 2).

ابانا الذى

BØNNEN

Bønnen efter Fadervor er rettet til Faderen, og præsten siger stille:

EFTER

P: Ja, vi beder dig, hellige Fader, som er god og elsker det gode, led os ikke ind i fristelse og lad ikke nogen lovløshed få magt over os, men fri os fra unyttige gerninger og fra tanker, lidenskaber, syner og berøringer dermed.

FADER-

VOR

Jag fristeren og hans list bort fra os. Tal strengt til hans lidenskaber, som er sået i vore hjerter, og afskær os fra de drifter, som trækker os ind i synd. Red os ved din hellige kraft ved Kristus Jesus vor Herre, - ved hvem der tilkommer dig ære etc. (s. 4 n).

D: Bøj jeres hoveder for Herren.

M: For dit ansigt, Herre, (bøjer vi os).

INCLINA-

Præsten siger sagte underkastelsesbønnen til Faderen:

TIONS-

P: Fuldent er din enbårne Søns, vor Herre-Gud-og Frelser

BØNNEN

Jesu Kristi nådefulde velgerninger.

صلاة خضوع

للات

Vi har bekendt hans frelsende lidelser, vi har proklameret hans død, vi har troet hans opstandelse - mysteriet er fuldbragt.

Vi takker dig, Herre, almægtige Gud, fordi din barmhjertighed er stor imod os, da du har forberedt os det, som englens længes efter at se.

Vi beder og bønfalder din godhed, du menneskekærlige, at du, efter at have rensset os alle, sammenknytter os med dig gennem vor delagtighed i dine guddommelige mysterier. For at vi må være fulde af din Helligånd og stærke i den

rette tro på dig, så vi fyldt af længsel efter din sande kærlighed udsiger din herlighed til alle tider, ved Kristus Jesus, vor Herre, -ved hvem der tilkommer dig ære etc. (s.4n).

D: Lad os være opmærksomme, i guds frygt.

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

ABSOLU- *Præsten siger absolutionsbønnen, henvendt til Faderen:*

TIONS-

BØN

تحليل الاب

P: Herre og Mester, almægtige Gud, vore sjæls, legemes og ånds læge, du som har sagt til vor fader Peter igennem din enbårne Søns, vor Herre-Gud-og Frelser Jesu Kristi mund:

- Du er Peter. Jeg vil bygge min kirke på den klippe. Og dødsrigets porte skal ikke få magt over den. Men jeg vil give dig det himmelske Riges nøgler. Dem, som du binder på jorden, skal være bundne i himlene. Og dem, som du løser på jorden, skal være løste i himlene. -

Herre, lad altså dine tjenere - mine fædre og mine brødre og min egen ringe person - være løste ved min mund, ved din Helligånd, du gode og menneskekærlige.

Gud, som borttager verdens synd, modtag på forhånd dine tjeneres omvendelse, (så det bliver) til dybere forståelse og syndernes forladelse. For du er en barmhjertig og nådig Gud, du er langmodig, vældig er din medlidenhed og trofasthed.

Men hvis vi har syndet imod dig enten i ord eller i gerning, så lad det blive os tilgivet, eftersom du er god og menneskekærlig.

Gud, gør os frie og frigør hele dit folk ...

Her nævner han, hvem han ønsker at nævne aflevende og afdøde. Så slutter han med at sige:

... fra enhver synd og enhver forbandelse og fra enhver fornægtelse og fra enhver falsk ed og fra ethvert møde med kættere og hedninger.

Skænk os, vor Herre, forstand, styrke og forståelse, så vi kan løbe fuldstændig bort fra enhver ond gerning fra

modstanderens side, og giv os til enhver tid at udføre det, som behager dig.

Indskriv vort navn blandt hele koret af dine hellige i det himmelske kongerige, ved Kristus Jesus, vor Herre, - ved hvem der tilkommer dig ære etc. (s. 4 n).

Under den ovenstående absolutionsbøn efter at have sagt "og frigør dit folk" og nævnt, hvem han måtte ønske, siger præsten, hvis han vil, angående sig selv:

P: Ihukom, Herre, min egen elendige person og tilgiv mig mine talrige synder. Og der, hvor lovløsheden er blevet stor, lad din nåde være endnu større. Og berøv ikke dit folk din Helligånds nåde på grund af mine synder og mit urene hjerte.

Så fuldfører han resten af absolutionsbønnen ved at sige:
Gør os frie og frigør hele dit folk fra enhver synd etc.

Så siger præsten sagte de 2 små forbønner for fred og for fædrene. derpå siger han højt:

P: Ihukom, Herre, vore menigheder. Velsign dem.

Diakonen holder korset op og siger:

D: Sandelig frelst, og ved din Ånd. Lad os være opmærksomme, i guds frygt.

Så siger folket med bøjede hoveder:

M: Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig.

ELEVA-

Præsten tager Spadikon i hænderne og siger:

TRON

مَا قَبِلَ الاعْتِرَافَ

p: Det hellige til de hellige!

CONSIG-

NATION.

Så tager præsten Spadikon med højre hånd, med to fingerspidser, og gør korsets tegn med det over det dyrebare blod i kalken. Derpå dypper han det yderste af det ned i kalken og løfter det, dyppet i blodet, forsigtigt og korsner blodet med det 2. gang, mens han siger:

P: Velsignet være Herren Jesus Kristus, Guds Søn, Hellig-
åndens Indvielse (consecration). Amen.

*Så rejser folkets sig fra den bøjede stilling og svarer ham med høj
stemme:*

M: Amen. En hellig Fader, en hellig Søn, **en** Helligånd. Amen.

P: Fred være med jer alle.

COM-

M: Og med din ånd.

MIXTUR

*Præsten sænker hånden med Spadikon og korsrer legemet med det,
mens han sige:*

P: Jesu Kristi, vor Guds Søns hellige legeme og dyrebare,
sande blod. Amen.

M: Amen.

Så korsrer præsten legemet igen, mens han siger:

P: Jesu Kristi, vor Guds Søns hellige, dyrebare legeme og
sande blod. Amen.

M: Amen.

*Så korsrer præsten legemet med Spadikon for 3. gang, derpå løfter
han hånden og korsrer blodet med det (Spadikon), hvorpå han
lægger det ned i kalken, mens han siger:*

P: Vor Guds, Immanuels legeme og blod- det er det i sand-
hed. Amen.

BEKEN-

M: Amen. Vitror.

DELSE

الاعتراف

*Derpå løfter præsten patenen, hvorpå legemet ligger, på sine
hænder og siger bekendelsen:*

P: Amen, amen, amen. Jeg tror, jeg tror, jeg tror, og jeg
bekender indtil sidste åndedrag, at dette er det livgivende
legeme, som din enbårne Søn, vor Herre-Gud-og Frelser
Jesus Kristus modtog fra vor frue og vor dronning, den
hellige gudsføderske Sct. Maria. Han gjorde det til et med
sin guddommelighed, uden sammenblanding, uden sam-
menfletning og uden forandring, da han aflagde den gode
bekendelse over for Pontius Pilatus.

Han hengav det for os på korsets hellige træ, efter sin egen vilje, til fordel for os alle.

Sandelig, jeg tror, at hans guddommelighed ikke var skilt fra hans menneskelighed i et eneste moment eller øjeblik.

Det gives os til frelse, syndernes forladelse og evigt liv for dem, som vil tage imod det. - Jeg tror, jeg tror, jeg tror, at dette er sandt. Amen.

D: Amen, amen, amen. Jeg tror, jeg tror, jeg tror, at dette er sandt. Amen. - Bed for os og for alle kristne, som vi er blevet bedt om at ihukomme i Herrens hus. Jesu Kristi fred og kærlighed være med jer. Lovpris og syng: Halleluja. Bed for en værdig modtagelse af dette hellige, uplettede og himmelske mysterium.

Herre, forbarm dig.

M: Ære være dig, Herre, ære være dig.

Knælende for Gud siger præsten sagte følgende bøn før nadvermodtagelsen:

P: Al herlighed, al ære og al tilbedelse til enhver tid tilkommer den hellige Treenighed: Faderen og Sønnen og Helligånden. - nu og altid etc.

Så synger folket Psalme 150: „Halleluja. Pris Gud! Derpå synger man det, som passer til den bestemte dag. Præsten siger også det følgende før modtagelsen af nadveren:

P: Vor Herre, gør os alle værdige til at modtage dit hellige legeme og dyrebare blod til renselse af vore sjæle, vore legemer og vor ånd, til tilgivelse af vore synder og vore lovløsheder, for at vi må blive et legeme og en ånd sammen med dig. Ære være dig og din gode Fader og Helligånden i evighed. Amen.

Derpå spiser præsten af det hellige legeme og giver nadveren til diakonen og de øvrige nadvergæster. Når han kommunikerer den assisterende præst og hele menigheden med det rene legeme uden blodet, siger han:

COMMU-

NION

التناول

150 و مزمور

P: Immanuel, vor Guds legeme. Det er det i sandhed. Amen.

Og når han rækker det dyrebare blod, siger han:

P: Immanuel, vor Guds blod. Det er det i sandhed. Amen.

Og hvis han rækker legemet, dyppet i blodet, siger han:

P: Immanuel, vor Guds legeme og blod. Det er det i sandhed. Amen.

Nadvergæsten siger hver gang:

M: Amen.

Efter at have kommunikeret diakonerne og folket vender præsten sig mod vest, imens han holder patenen med Kristi legeme, og han velsigner folket ved at slå korsets tegn med patenen, mens han siger:

P: Det hellige til de hellige. Velsignet være Herren etc. (s. 76 n).

Så knæler alle og siger:

M: Velsignet være han, som kommer i Herrens navn.

Diakonen siger også:

D: Velsignet være han, som kommer i Herrens navn.

Derpå vender præsten tilbage til alteret, korstegner folket med patenen og afslutter nadveren. Under nadveren synger menigheden Psalme 150, som nævnt s. 78, og den lyder:

M: Halleluja. Pris Gud i hele hans helligdom. Halleluja.

Pris ham i hans stærke firmament. Halleluja.

Pris ham for hans kraftgerninger. Halleluja.

Pris ham for hans vældige storhed. Halleluja.

Pris ham med trompetlyd. Halleluja.

Pris ham med harpe og citer. Halleluja.

Pris ham med trommer og dans. Halleluja.

Pris ham med strengeinstrumenter og fløjte. Halleluja.

Pris ham med vellydende cymbler. Halleluja.

Pris ham med skingre cymbler. Halleluja.

Lad alle, som drager ånde, prise Herren vor Guds navn.

Halleluja.

Ære være Fader, Søn og Helligånd. Halleluja.

Nu og altid og i evighedernes evigheder. Amen. Halleluja.

Halleluja. Æren tilkommer vor Gud. Halleluja.

Jesus Kristus, Guds Søn, hør os og vær os nådig.

Der sluttes i overensstemmelse med det, der passer til dagen.

På faste- og festdage siges:

M: Velsignet være Faderen og Sønnen og Helligånden, den fuldkomne Treenighed. Vi tilbeder ham, vi priser ham.

Og på de almindelige dage siges:

M: Velsignet være du i sandhed tillige med din gode Fader og Helligånden, fordi du kom og frelste os.

Hvis ikke uddelingen er forbi i mellemtiden, siges et lovprisningsdigt eller en hymne, eller der siges også det følgende stykke under uddelingen på almindelige dage:

M: Livets brød, som kom ned til os fra himlen. Det har givet verden liv.

Du selv, Maria, bar i dit skød den åndelige manna, som kom fra Faderen. Du fødte ham uplettet. Han har givet os sit legeme og sit dyrebare blod. Vi har fået liv til evig tid.

Omkring dig (Kristus) står keruberne og seraferne. De formår ikke at se på dig. Vi ser dig daglig på alteret. Vi får del i dit legeme og dit dyrebare blod.

Derfor ophøjer vi dig (Maria) med rette med profetiske hymner. For de talte om dig i ærefulde vendinger: den store konges hellige by. - Vi bønfalder og beder om, at vi må opnå barmhjertighed ved dine forbønner hos den menneskekærlige.

TAKKE-

BØN

صلاة شكر

بعد تناول

Efter modtagelsen af de hellige sakramenter siger præsten denne takkebøn, henvendt til Faderen:

P: Vor mund er fyldt med glæde og vor tunge med jubel efter modtagelsen af dine udødelige mysterier, Herre.

For det, som intet øje har set, og intet øre har hørt, og som ikke er opkommet i et menneskehjerte - det som du, Gud, har beredt for dem, som elsker dit hellige navn, det har du åbenbaret for din hellige kirkes spædbørn. Ja, Fader, sådan var det en fryd for dit åsyn, thi du er barmhertig. Vi opsender lovprisning og ære til dig, Fader, Søn og Helligånd, - nu og altid etc.

I stedet for denne bøn siger han Skærtorsdag:

P: Vi takker dig, Herre, du menneskekærlige, vore sjæles velgører, du som har gjort os værdige på denne dag til dine himmelske og udødelige mysterier. For det, som intet øje har set etc....

så fuldføres resten som beskrevet ovenfor.

D: Bøj jeres hoveder for Herren.

M: For dit ansigt, Herre (bøjer vi os).

HÅNDS-
PÅLÆG-
GELSES-
BØN

Præsten siger håndspåbyggelsesbønnen efter modtagelsen af de hellige sakramenter, henvendt til Faderen i underkastelse:

P: Dine tjenere, Herre, dem, som tjener dig, som bønfaller dit hellige navn og bøjer sig for dig - bliv hos dem, Herre, og færdes iblandt dem; hjælp dem i enhver god gerning. Løft deres hjerte op over enhver ond, jordisk tanke.

Giv dem at leve og tænke på det, der hører de levende til, og forstå de ting, som tilhører dig - ved din enbårne Søn, vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, som vi og hele dit folk anråber og siger til: Forbarm dig over os, Gud vor Frelser.

M: Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig.

Når dette er slut og karrene vasket, sådan som det er forklaret, hælder præsten vand i sine hænder og sprøjter derfra en lille smule på alterbordet, mens han siger:

P: Dette offers engel, som flyver op til det høje med denne hymne - ihukom os over for Herren, at han forlader os vore synder.

Så stryger han sig over ansigtet med hænderne og vender sig til sine præstebrødre, som står over og under ham i rang, og delagtiggør dem (i vandet) ved at røre dem med hænderne.

Og enhver, som han har delagtiggjort, stryger sig over ansigtet med hænderne. Sådan gør de allesammen¹⁶.

BORT-
SENDELSE
البركه

Derpå lægger han hånden på folkets hoveder, idet han velsigner dem og sender dem bort. Og han besegler det ved at læse velsignelsen over folket, som beskrevet til sidst i røgelsesofret på s. 28. Så siger han tilsidst:

P: Kristus, vor Gud, fredens konge etc. (s. 29).

Gå med fred. Herren være med jer.

M: Amen. Må det være så- 100 år¹⁷.

Når dette er forbi, vender præsten sig og kysser alteret. Og han går en omgang (omkring det), mens han siger Ps. 47: „Alle folkeslag, klap i hænderne etc.¹⁷.

Og han uddeler Eulogia1s og sender folket bort med fred fra Herren:

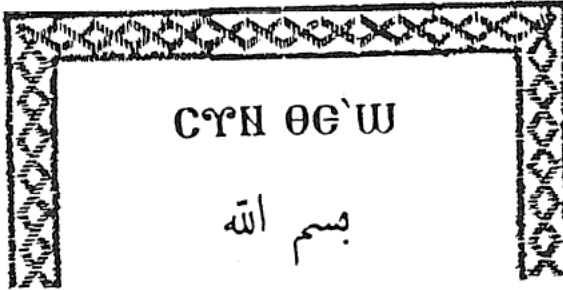
"Må hans nåde, barmhjertighed og velsignelse altid være over os. Amen.

16. Han sprøjter vand på menigheden, og det tager man imod ved at stryge sig over ansigtet med de våde hænder. Se fotografiet på s. 109.

17. 100 år - måske en gammel misforståelse af det koptiske ord "at være/ske" i Futurum III.

18. Dvs. små stykker velsignet brød, taget fra de brød, som ikke blev valgt til nadverbrød. (Ses. 37)

CYN ΘΕ'Ω

بسم الله

Τ'ΑΝΑΦΟΡΑ	قـداس
`ΝΤΕ ΠΙ'ΑΓΙΟΣ	القـديس
`ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΙ-	أغريغوريوس
ΘΕ'ΟΛΟΓΟΣ .	الناطق بالالهيات .

يبتدىء الكاهن بىرى الاستعداد وتقديم
الحمل ويستمر فى جميع الامور الآتية بعد ذلك كما
فى قداس القديس باسيليوس الى آخر قراءة

Forsiden til Sct. Gregorios liturgien med koptisk og
arabisk tekst:

I GUDS NAVN

THEOLOGEN SCT. GREGORios' LITURGI

(ANAFORA)

SCT. GREGORIOS'S LITURGI

Præsten begynder med forberedelsesbønnen og lammets frembærelse, og han fortsætter med alle de ting, som følger derefter, ligesom i Sct. Basilios' liturgien indtil slutningen på læsningen af det hellige evangelium undtagen absolutionen af tjenerne.

Så siges absolutionsbønnen henvendt til FadereD: „Herre og Mester, almægtige Gud etc.\" - anført i Basiliosliturgien s. 75 og derefter \"Dine tjenere etc.\" som nævnt s. 42.

Og under læsningen af det hellige evangelium på arabisk siger han den stille bøn \"Du langmodige\" som på s. 50, og derefter følgende bøn, Forhængets bøn, henvendt til Faderen, stille:

KATEKUMEN-DELEN

FOR-
HÆNGETS
BØN

P: Herre, Almægtige Gud, som kender menneskenes tanker; som gransker hjerter og nyrer, og som har kaldet mig uværdige til denne hellige tjeneste for dig - afsky mig ikke og vend ikke dit ansigt bort fra mig, men udvisk alle mine overtrædelser og vask mit legemes skam og min sjæls smuds bort og gør mig fuldstændig ren, for at jeg ikke skal bede din godhed om at give syndsforladelse til andre, når jeg selv er i miskredit.

Ja, Herre, forkast mig ikke, ydmyget og gjort til skamme, men send din Helligånds nåde over mig og gør mig værdig til at stille mig ved dit hellige alter uden at være underlagt fordømmelse, så jeg bringer dig dette åndelige og ublodige offer med en ren samvittighed

- til eftergivelse af mine synder og overtrædelser
- til tilgivelse af dit uforstandige folk
- til hvile og kølighed for vore fædre og brødre, der som de første har lagt sig til hvile i den ortodokse tro
- til opbyggelse af hele dit folk
- til ære for dig og din enbårne Søn og Helligånden,

Levendegøreren, af samme væsen som dig, nu og altid
og i alle evigheders evighed. Amen.

DE TROENDES DEL

Derefter siger præsten de 3 store forbønner for fred, fædrene og menighederne. Og folket siger Trosbekendelsen som nævnt i Basiliosliturgien på side 56.

FOR- *Derpå siger præsten denne forsoningsbøn, henvendt til SønneD:*
SONINGS- **P:** Du som er, som var og bliver til evig tid, den evige, af sam-
BØNNEN me væsen, medtronende og medskaber sammen med
Faderen. - Af godhed alene lod du mennesket blive til ud
af det, som ikke var til, og du satte ham i glædens Paradis.
Men da han faldt på grund af Fjendens forførelse og
ulydighed imod dit hellige bud, ønskede du at forny ham
og bringe ham tilbage til den første værdighed.

Ikke en engel, heller ikke en ærkeengel, en patriark eller
en profet betroede du vor frelse; men uden forandring tog
du kød og blev menneske, og du blev os lig i enhver hen-
seende, alene undtagen synden.

Du blev formidler mellem os og Faderen, opløste den
mellemliggende hindring og kuldcastede det gamle fjend-
skab. Du genforenede de jordiske med de himmelske og
gjorde de to til et, idet du fuldførte frelsesplanen i kød. Og
da du stod i begreb med at drage legemligt op til himlene
og fylde det hele med din guddommelighed, sagde du til
dine hellige disciple og apostle:

„Min fred giver jeg jer; min fred efterlader jeg jer".

Skænk også den fred til os, Herre, idet du renser os for
enhver plet, al svig, alt hykleri, alt ondt, al listighed og
hævngræde, som medfører døden.

D: Bed for fuldkommen fred og kærlighed og for apostlenes
hellige hilsener (aspasmos).

M: Herre, forbarm dig.

P: Og gør os alle værdige, vor Herre, til at hilse hinanden med et helligt kys, så vi uden at være underlagt fordømmelse kan modtage din udødelige og himmelske gave - ved din nåde og din gode Faders velbehag og din Hellige Ånds gerning.

For du er den, der forsyner og giver os alle gode ting.

Til dig opsender vi ære og pris og tilbedelse, tillige med din gode Fader og Helligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

D: Hils hinanden med et helligt kys.

2. FOR- *Den 2. forsoningsbøn - af patriark Anba Severus - henvendt til*
SONINGS- *Sønner, siges i stedet for den første, når præsten ønsker det:*

BØN **P:** Kristus, vor Gud, Gud Faders frygtelige og ufattelige kraft - du som sidder højt oppe på kerubernes flammetrone og betjenes af ildkræfterne og selv er en opædende ild ligesom Gud. På grund af din usigelige nedstigning og din menneskekærlighed opbrændte du ikke forræderen, den snigløber, da han nærmede sig dig. Men du hilste ham med et venskabskys, idet du drog ham mod omvendelse og erkendelse af hans frækhed.

Gør også os værdige, vor Herre, i denne frygtelige time, at vi med en tanke, uden noget dobbeltsind og rest af ondskab modtager hinanden med et helligt kys. Kast os ikke for dommen, hvis vi ikke er fuldkommen rene og som det behager din godhed, pga. syndens smuds, gemenhed og hævngrædighed, som medfører døden.

Men i din usigelige og ubeskrivelige barmhjertighed, idet du kender vor menneskenatures svaghed og nedtyngethed, udvisk du alle vore overtrædelsers urenhed, for at dette dit guddommelige mysterium ikke skal blive os til dom eller fordømmelse.

D: Bed for fuldkommen fred og kærlighed og for apostlenes hellige hilsener (aspasmos).

M: Herre, forbarm dig.

P: For du er den, som har magt til at borttage al synd og til at

fjerne de betrængte menneskers uretfærdigheder og lovløsheder, idet du er hele verdens renselsessted.

Dig tilkommer alles enstemmige lovprisning, ære, pris, ophøjelse og tilbedelse, tillige med din gode Fader og Helligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

D: Hils hinanden med et helligt kys.

Så siger folket den aspamos adam, der passer til dagen.

Derefter siger diakonen:

n: Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig.

Ja, Herre, du som er Jesus Kristus, Guds Søn, hør os og forbarm dig over os.

ANAFOREN - NADVERDELEN

Henvendt til Sønnen:

D: Lad os stå smukt. Lad os stå fromt. Lad os stå med udholdenhed. Lad os stå med fred. Lad os stå med gudsfrygt, bæven og anger. Frembær på rette måde. Stå. Se mod øst. Lad os være opmærksomme.

M: Freds nåde, lovprisnings offer!

P: Gud Faders kærlighed, den enbårne Søns, vor Herre-Gud- og Frelser Jesu Kristi nåde og Helligåndens samfund og gave være med jer alle.

M: Og med din ånd.

SURSUM *Præsten siger, mens han korstegner tjenerne mod øst:*

CORDA **P:** Opløft jeres hjerter!

M: Vi har dem hos Herren.

Præsten siger, mens han korsor sig selv:

P: Lad os takke Herren.

M: Det er værdigt og ret.

PRÆFA-
TION

P: Værdigt og ret. Værdigt og ret. Værdigt og ret. Det er i sandhed værdigt og ret at lovsynge dig, prise dig, tjene dig, tilbede dig og give dig ære, du eneste ene sande, menne-skekærlige Gud, uudsigelig, usynlig, grænseløs, uden begyndelse, evig, tidløs, umålelig, uudgrundelig, uforan-derlig, altets skaber, alles frelser, du som forlader vore syn-der; som frelser vort liv fra tilintetgørelse; som kroner os med nåde og barmhjertighed.

Du er den, som englene lovsynger, mens ærkeenglene tilbeder dig.

Du er den, som magterne velsigner, mens herredøm-merne råber til dig.

Du er den, hvis pris myndighederne synger.

Du er den, som tronerne opsender ære til. Tusindes tusinder stiller sig foran dig. Titusindes titusinder yder dig tjeneste.

Du er den, som de usynlige velsigner.

Du er den, som de synlige tilbeder, idet alle udfører dit ord, vor Herre.

Rejs jer, I som sidder ned.

Han som Er, Herren, Mesteren, sand Gud af sand Gud,

- som har åbenbaret os Faderens lys,
 - som har begunstiget os med Helligåndens sande erkendelse,
 - som har åbenbaret os dette store livsmysterium,
 - som har styrket de ulegemliges koropstilling blandt mennesker,
 - som har givet serafernes lovsang til dem på jorden, - accepter også vor stemme sammen med de usynliges.
- Regn os med til magterne, som er i himlene.

Lad også os synge med dem, som er der - efter at vi har kastet enhver tanke om onde spekulationer fra os - og udråbe det, som de, der er der, fremsiger med stemmer, der ikke tier, og med munde, der ikke ophører, og prise din storhed.

D: Se mod øst.

P: Du er den, som keruberne og seraferne står rundt om, det

ene hold med seks vinger og det andet med seks vinger. Med to af vingerne dækker de deres ansigt, med to dækker de deres fødder, med andre to flyver de, imens de råber den ene til den anden og fremsiger hymnen om sejren og vor frelse med en stemme fuld af ære. De synger, fremsiger, proklamerer, ytrer og siger:

D: Lad os være opmærksomme.

SANC- **M:** Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaoth. Himlen og jorden
TUS er fuld af din hellige herlighed. Hosianna i det højeste. Velsignet være han, som kom og kommer i Herrens navn. Hosianna i det højeste.

Og hvis folket har valgt at sige det "aspasmos watis"; som passer til, så sker det, før de siger det førnævnte "Hellig" ¹. Her korsør præsten først sig selv, dernæst tjeneren og folket mod vest. Og hver gang siger han "Hellig".

Derpå fuldfører han ved at sige:

POST- **P:** Hellig, hellig er du, Herre, hellig er du i enhver henseende;
SANCTIS men særlig fremragende er dit væsens lys. Udsigelig er din visdoms styrke; der er ikke noget ord, som vil kunne måle dit hav af menneskekærlighed.

Som menneskekærlig har du skabt mig menneske. Selv havde du ikke behov for min tjeneste, men jeg havde brug for dit herredømme. På grund af din store barmhjertighed har du ladet mig, som ikke var til, blive til.

Du har rejst himlen som et tag for mig.

Du har grundfæstet jorden for mig, så jeg kan gå på den.

For min skyld har du lukket havet inde.

For min skyld har du åbenbaret dyrenes natur.

Du har lagt alle ting under mine fødder.

Du har ikke ladet mig mangle noget af dit ærefulde værk.

Du er den, som har formet mig.

Du har lagt din hånd på mig.

1. Jvf. note 11 på s. 60.

Du har tegnet billedet af din magt ind i mig.
Du har overladt mig talens gave.
Du har åbnet Paradiset til glæde for mig.
Du har givet mig belæring om din kundskab.
Du har vist mig livets træ.
Du har ladet mig kende dødens brod.
En eneste plante hindrede du mig i at spise af. Om den
sagde du til mig: „Af den alene må du ikke spise”.
Jeg spiste efter min egen vilje.
Jeg tilsidesatte din lov helt bevidst.
Jeg forsømte dine bud.
Jeg har selv pådraget mig dødsdomskendelsen.

M: Herre, forbarm dig.

P: Du, min Herre, forandrede min straf til frelse.
Som en god hyrde er du løbet ud for at søge efter den
vildfarne.
Som en sand fader har du bekymret dig om mig, som var
faldet.
Du har forbundet mig med alle livgivende lægeurter.
For min skyld sendte du mig profeterne, da jeg var syg.
Du har givet mig loven til hjælp.
Du betjente mig med frelse, da jeg overtrådte din lov.
Som et sandt lys er du steget op for de vildfarne og
uvidende.

M: Herre, forbarm dig.

P: Du er den, som er til enhver tid. Du kom til os på jorden.
Du kom i jomfruens skød.
Da du var ubegrænset Gud, anså du det ikke for et røvet
bytte at være Gud lig. Men du gjorde dig tom for dig
selv.
Du tog en tjeners skikkelse på.
Du velsignede min natur i dig.
Du opfyldte din lov på mine vegne.
Du meddelte mig oprejsning fra mit fald.
Du løslod dem, som var tilbageholdt i underverdenen.
Du kastede lovens forbandelse bort.
Du tilintetgjorde synden i kødet.

Du viste mig din myndigheds magt.
 Du gav de blinde synet.
 Du opvakte de døde af gravene.
 Du bragte naturen på fode ved Ordet.
 Du åbenbarede mig din medfølende frelsesplan.
 Du udholdt undertrykkelsen fra de ondes side.
 Du gav din overkrop til piskeslag, og dine kinder overlod
 du til ørefigener.
 For min skyld, min Herre, har du ikke vendt dit ansigt
 bort fra beskæmmende spytteri.

M: Herre, forbarm dig.

P: Du kom til slagtning ligesom et får, hen til korSct.
 Du åbenbarede din store omsorg for mig.
 Du dræbte min synd i din grav.
 Du løftede mit takoffer op til himlen.
 Du åbenbarede mig dit kommes parusi, hvor du kommer
 for at dømme levende og døde og gengælde enhver efter
 hans gerninger.

M: Efter din barmhjertighed, Herre, og ikke efter vore synder.

*Hertager præsten skeen med servietten og slår korsets tegn med
 den over røgelsesæsken en gang. Så tager han røgelse med den fra
 æsken og lægger det i røgelseskarret. Derpå tager han skeen og
 lægger den på sin plads - alt imens han siger:*

P: Jeg bringer dig, min Herre, symbolerne² på min frihed.
 Jeg tilskriver mine gerninger dine ord.
 Du er den, som har givet mig denne tjeneste, fuld af
 mysterium.
 Du har givet mig at opløfte dit legeme i brød og vin.

Præsten peger med hænderne på brødet og vinen, og folket siger:

M: Vi tror.

2. Nadverbrødet og -vinen. F.eks. Joh. Chrysostemos kalder nadverelementerne for symboler. Homili 29,2 Rom. & homili 86,4 Joh.

IND-STIFTEL-
SESORD *Præsten tilryger sine hænder over røgelseskarret 3 gange, mens han siger:*

P: For i den nat, da du skulle til at give dig selv - efter din egen vilje og myndighed alene -

Han løfter sine hænder fra røgelseskarret og tager brødet i hænderne og løfter servietten fra patenen, mens han siger:

P: ... tog du et brød i dine hellige, uplettede, utilsmudsede, velsignede og livgivende hænder ...

M: Vi tror, at det sandelig forholder sig således. Amen.

Præsten løfter blikket opad og siger:

P: ... du så op til himlen, til Gud, din egen Fader og alles Herre ...

Præsten slår 1. korstegn over brødet, mens han siger:

P: ... du takkede **t** ...

Diakonen siger AMEN. Præsten slår 2. korstegn, mens han siger:

P: ... du velsignede det **t** ...

Diakonen siger AMEN. Præsten slår 3. korstegn, mens han siger:

P: ... du helliggjorde det **t** ...

Diakonen siger AMEN.

Så siger folket:

M: Vi tror, vi bekender, og vi lovpriser.

Så bryder præsten qurbanen i 213 og 113 uden at skille stykkerne fra hinanden, mens han siger:

P: Du brød det, gav det til dine ærede, hellige disciple og hellige apostle, idet du sagde: Tag det og spis alle heraf, for dette er mit legeme, ...

Her deler han det øverste af qurbanen foroven uden at separere, imens han siger:

P: ... som brydes for jer og mange andre og gives til syndernes forladelse. Gør dette til ihukommelse af mig.

M: I sandhed, sådan er det. Amen.

Så lægger præsten hånden på kanten af kalken og siger:

P: På samme måde tog du en kalk, efter de havde spist, blandede den af vintræets frugt og vand ...

Præsten slår 1. korstegn over kalken, mens han siger:

P: ... du takkede t ...

Diakonen siger AMEN. Præsten slår 2. korstegn, mens han siger:

P: ... du velsignede den t ...

Diakonen siger AMEN. Præsten slår 3. korstegn, mens han siger:

P: ... du helliggjorde den t ...

Diakonen siger AMEN. Derpå siger folket:

M: Og igen tror vi, bekender vi og lovpriser.

Præsten tager om kanten af kalken og siger:

P: ... du smagte, gav den til dine ærede, hellige disciple og hellige apostle, idet du sagde:

Så hælder han kalken i de 4 retninger ligesom et kors uden at skvulpe, imens han siger:

P: Tag den og drik alle heraf, for dette er mit blod, den nye pagts, som udgydes for jer og mange andre og gives til syndernes forladelse. Gør dette til ihukommelse af mig.

M: Også dette er i sandhed sådan. Amen.

Præsten peger med hænderne på legemet og blodet og siger:

P: For hver gang I spiser af dette brød og drikker af denne kalk, proklamerer I min død, bekender I min opstandelse og ihukommer mig, indtil jeg kommer.

M: Amen, amen, amen. Herre, vi forkynder din død, og vi bekender din hellige opstandelse og din himmelfart. Vi

priser dig, vi velsigner dig, vi takker dig, Herre, og vi bøn-falder dig, vor Gud.

ANAM-
NESE

P: Derfor, Herre, ihukommer vi din nedstigning til jorden, din livgivende død og din 3 dages grav, din opstandelse fra de døde og din opstigning til himlene, din tagen plads ved din Faders højre hånd og dit andet komme fra himlene, frygteligt og fuld af herlighed.

Vi frembærer for dig det, som er dit, gaver hentet fra det, som tilhører dig på enhver måde, for altings skyld og i enhver henseende.

D: Tilbed Lammet, Guds Ord!

Eller diakonen siger:

D: Tilbed Gud i frygt og bæven!

Hele menigheden bøjer sig for Gud og siger:

M: Vi lovsynger dig, vi velsigner dig, vi tjener dig, vi tilbeder dig.

EPIK-
LESE

og præsten bøjer sit hoved, mens han stille siger:

P: Vor Herre, forandre du med din egen stemme disse fremlagte gaver. Du, som er til stede hos os, bered os denne mysteriefyldte tjeneste.

Plant ihukommelsen af din hellige tjeneste i os. Send din hellige Ånds nåde over os, for at Han kan hellige disse fremlagte gaver og forvandle dem til legeme og blod til frelse for os ...

D: Lad os give agt. Amen.

M: Amen.

Præsten slår hurtigt 3 korstegn over brødet, mens han siger:

P: ... og gøre dette brød til dit hellige legeme,
Vi tror.

P: ... vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, som gives til syndernes forladelse og evigt liv for dem, som modtager det, ...

M: Amen.

Præsten slår hurtigt 3 korstegn over kalken, mens han siger:

P: ... og gøre denne kalk til din nye pagts dyrebare blod,

M: Og igen, vi tror.

P: ... vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus, som gives til syndernes forladelse og evigt liv for dem, som modtager det.

M: Amen. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig.

FORBØN

Så siger præsten følgende bøn, og menigheden svarer ham efter hver sætning ved at sige Kyrie Eleison, Herre, forbarm dig.

P: Ja, vi beder dig, Kristus, vor Gud.

M: Herre, forbarm dig (Kyrie Eleison).

P: Styrk kirkens grundvold

Kærlighedens enhed ...

lad den slå rod hos os.

Lad troens sandhed blive større.

Jævn fromhedens vej for os.

Spænd hyrdernes bælte.

Styrk dem, som de vogter.

Giv præsteskabet anstand,

munkene og nonnerne afholdenhed,

renhed til dem, der lever jomfrueligt,

en god levevis til dem i ægteskab,

barmhjertighed til dem, der omvender sig,

godhed til dem, der er rige,

skånsomhed til ærværdighederne,

hjælp til de fattige.

Styrk de ældre.

Belær de unge.

Bring de ikke-troende tilbage.

Må kirkens skismaer høre op.

Tilintetgør heretikernes hovmodighed.

Men regn os alle med i fromhedens enhed.

M: Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

DE SMÅ

FOR-

BØNNER

Så siger præsten "de små forbønner": 1) for fred, 2) patriarken, 3) biskopperne, 4) kongerne, 5) dem i paladset, 6) offergaverne,

7) krigsfangerne, 8) tjenerne, 9) vandet m.m., 10) og for stedet.

Først for freden:

- 1) **P:** Ihukom, Herre, freden for din eneste ene, hellige, almindelige og apostolske kirke.
D: Bed for Guds hellige, ene, almindelige, apostolske, ortodokse kirkes fred.
M: Herre, forbarm dig.
P: Den (kirken), som er fra den ene ende af verden til den anden. Og dem, som i den administrerer sandhedens ord på den rigtige måde.

- 2) Men især vor patriark, den ærværdige fader Abba NN.
D: Bed for vor ypperstepræst, pave Abba NN, pave og patriark og ærkebiskop af den store by Alexandria - og for alle vore ortodokse biskopper.
M: Herre, forbarm dig.

- 3) **P:** Og for dem, som er på dette sted, og dem, som er sovet ind. Biskopperne, hegumenerne, præsterne, diakonerne, subdiakonerne.
D: Bed for hegumenerne, præsterne, diakonerne, subdiakonerne og Guds kirkes 7 grader.
M: Herre, forbarm dig.
P: Lektorerne, kantorerne, exorcisterne, munkene, jomfruerne, enkerne, de faderløse, de afholdende, lægfolkene og for hele din hellige kirkes fylde - du de troendes Gud.
M: Herre, forbarm dig.

- 4) **P:** Ihukom, Herre, dem, som var konger med fromhed, og dem, som nu er konger.
D: Bed for vore Kristus-elskende konger.
M: Herre, forbarm dig.

- 5) **P:** Ihukom, Herre, vore troende og ortodokse brødre, som er i paladset og i hele hæren.
D: Bed for de troende og ortodokse brødre i paladset og alle hærafdelingerne.

M: Herre, forbarm dig.

Præsten siger, imens han peger på offergaverne, som ligger foran ham:

- 6) **P:** Ihukom, Herre, dem, som har bragt dig disse gaver, tillige med dem, som de er bragt for, og dem, ved hvis hånd de bragtes. Giv dem alle den himmelske belønning.

D: Bed for disse hellige, ærefulde gaver og vore ofre og dem, som har bragt dem.

M: Herre, forbarm dig.

- 7) **P:** Ihukom, Herre, dem, der er i bjergene og hulerne, og vore brødre, som er i krigsfangenskab.

D: Bed for krigsfangerne.

M: Herre, forbarm dig.

P: Skænk dem en fredelig tilbagekomst til deres hjem.

D: Bøj jer for Gud med frygt.

Eller diakonen siger:

D: Tilbed Lammet, Guds Ord.

Hele folket bøjer sig for Herren, og præsten bøjer hovedet og siger stille denne forbøn:

- s) **P:** Ihukom, Herre, min egen elendighed og tilgiv mig alle mine synder.

Hvor lovløsheden er overvældende, må din nåde også blive overvældende stor der. Og berøv ikke dit folk din Helligånds nåde på grund af mine synder og mit hjertes urenhed.

Folket siger 3 gange på melodi:

M: Forbarm dig over os, o Gud, vor Frelser.

*Præsten indhyller sin højre hånd i en serviet, vender sig og gør tegn til folket uden korstegn og siger det følgende frem til, * beder dig'; så vender han sig mod øst og fuldender ordene:*

P: For dit folk og din kirke * beder til dig og igennem dig til Faderen, som er sammen med dig, idet de siger:

Så siger præsten 3 gange:

P: Forbarm dig over os, Gud, vor Frelser.

Diakonerne og folket svarer hver gang ved at sige:

D+M: Forbarm dig over os, Gud, vor Frelser.

P: Skænk dit folk enighed. Giv verden stabilitet, luften en god sammensætning.

9) *Fra den 12. Pa6ni til den 9. Paopi siger præsten bønne for vandet, og den lyder:*

P: Skænk vandstrømmene fylde, Herre. Velsign dem.

D: Bed for stigning af vandstrømmene i år, at Kristus, vor Gud, må velsigne dem, bringe dem op i mål, give glæde over jordens ansigt, ernære os menneskesønner, give redning for husdyrene - og forlade os vore synder.

M: Herre, forbarm dig. (3 gange)

Fra den 10. Paopi til den 10. T6bi siger præsten bønne for sæden, og den lyder:

P: Giv, Herre, sæd, græs og markens vækster i år. Velsign det.

D: Bed for sæden, græsset og markens vækster i år, at Kristus, vor Gud, må velsigne det. Og at det vokser frem og bliver talrigt, indtil det frembringer megen frugt.

Og at han viser barmhjertighed mod hele sin skabning, som hans hænder har gjort - og forlader os vore synder.

M: Herre, forbarm dig. (3 gange)

Fra den 11. Tobi til den 11. Paoni siger præsten bønne for frugten, og den lyder:

P: Giv, Herre, himlens vinde og jordens frugt i år. Velsign dem.

D: Bed for himlens vinde og jordens frugt, for lunde og vingårde, for ethvert frugtbærende træ i hele verden, at

Kristus, vor Gud, må velsigne dem og fuldende dem i fred og uden skade - og tilgive os vore synder.

M: Herre, forbarm dig (*3 gange*)

Ved hver af de 3 forudgående bønner afslutter præsten med at sige:

P: Lad dem vokse op efter deres mål, i overensstemmelse med din nåde. Giv glæde over jordens ansigt. Lad dens plovfurur blive oversvømmet og dens frugter blive talrige. Forbered den til såning og høst. Regulér vort liv efter det, der er gavnligt. Velsign årets krone (høsten) med din godhed, for de fattiges skyld i dit folk, for enken og den forældreløse, den fremmede og den besøgende, og for os alle, som håber på dig og påkalder dit hellige navn.

Thi "alles øjne er rettet mod dig, du giver dem deres føde til rette tid" ³. Gør med os efter din godhed. Du, som giver alle føde, fyld vore hjerter med glæde og fryd, så vi selv gør nok i hvert et arbejde til hver en tid, og vi vokser i al god gerning. (*cf s. 24*)

Så siger præsten følgende bøn, og folket svarer hver gang "Herre, forbarm dig" (Kyrie Eleison).

P: Helbredelse til de syge.	M: Kyrie Eleison
Lindring til dem, der lider mangel.	Kyrie Eleison
Udfrielse til de forviste.	Kyrie Eleison
Modtagelse af de forældreløse.	Kyrie Eleison
Hjælp til enkerne.	Kyrie Eleison
Forsyn de betrængte med goder.	Kyrie Eleison
Bring de faldne på fode.	Kyrie Eleison
Styrk de stående.	Kyrie Eleison
Ihukom de hensovede.	Kyrie Eleison
Modtag bekendernes bønner.	Kyrie Eleison
Regn synderne, som har angret, med til dine troende.	Kyrie Eleison
Regn dine troende med til dine martyrer.	Kyrie Eleison

Lad dem, som er på dette sted, ligne
dine engle.

Kyrie Eleison

Og modtag os, som ved din nåde er kaldet
det til din tjeneste, skønt vi er uværdige.

Kyrie Eleison

- 10) **P:** Ihukom, Herre, dette dit hellige sted, og ethvert sted, og ethvert af vore ortodokse fædres klostre.

D: Bed for sikkerheden i verden og i denne vor by - og i alle byer, landdistrikter, øer og klostre.

M: Herre, forbarm dig.

P: Og for enhver by, ethvert landdistrikt, landsbyerne og al deres udsmykning. Og red os alle fra dyrtid, pest, jord-skælv, drukning, ildebrand, tilfangetagelse af barbarer, fra den fremmedes sværd og fra opkomsten af kættere.

M: Herre, forbarm dig.

»DE
HELLIGES
SAM-
FUND«

P: Ihukom venligst, Herre, alle de hellige, som har behaget dig fra evighed:

Vore hellige fædre, patriarkerne, profeterne, apostlene, prædikanterne, evangelisterne, martyrerne, bekenderne og enhver sand ånd, som er blevet fuldkommen i tro.

Men især den hellige, ærefulde Jomfru for altid, den hellige gudsføderske Sct. Maria.

Og forløberen Sct. Johannes, døber og martyr, samt Sct. Stefanus, protodiakon og protomartyr; tillige med Sct. Markus, den hellige apostel, evangelist og martyr.

Og den hellige patriark Serverus samt Sct. Kyril, Sct. Basilius og Sct. Gregorius.

Og vor retfærdige fader, den store Abba Antonius og den retfærdige Abba Paul og de 3 hellige Abba Maearii.

Samt vor fader Abba Johannes og vor fader Abba Pishoi, vore hellige romerske fædre Maximus og Domitius, de 49 martyrer, den hellige stærke Abba Moses og Sct. Isodorus.

Samt vor fader Abba Paehom, fælleslivets fader, og vor fader Abba Shenute, arkemandriten, og vor fader Abba

Nufer, anakoreten, og vor fader Abba Samuel, bekenderen,
- tillige med hele koret af dine helgener.

Forbarm dig over os alle ved deres bønner og forbøn.
Og frels os for dit hellige navns skyld, som er udråbt over
os.

*Hvis præsten ønsker det, erstatter han denne bøn, „de helliges
samfund”: og siger den, som står i Sct. Basilios-liturgien på s. 69;
og bagefter siger diakonen:*

D: Lad oplæserne recitere navnene på vore hellige fædre
patriarkerne, som er sovet hen. Herren give alle deres sjæle
hvile og forlade os vore synder.

TARHIM, *Præsten siger stille:*

FORBØN **P:** Ihukom endvidere, Herre, vore fædre og brødre, som for-
FOR DE dum er sovet hen i den ortodokse tro. Giv dem alle hvile
DØDE sammen med dine hellige og dem, hvis navne vi reciterer.

*Her siges Tarhim, dvs. de dødes navne ihukommens. Derefter siger
præsten:*

P: Herre, skænk alle deres sjæle fred ved vore hellige fædre
Abrahams og Isaks og Jakobs bryst. Ernær dem på et grønt
sted, ved hvilens vand i glædens Paradis, hvor der ikke
findes bedrøvelse, sorg og suk - i dine helgeners lys.

*Derefter Tarhim for patriark eller biskop og Tarhim fra Sct. Kyrils
liturgi - hvilke 2 siges lige forud, hvis de siges.*

*Derpå siges velsignelsen som beskrevet i Røgelsesofret s. 28.
Derunder, hvis de vælger det, siger diakonerne ihukommelsen af
fædrene, de forhenværende patriarker.*

*Så siger diakonen "Den store Abba Antonius etc."; som står
s. 71. Og når diakonens oplæsning er færdig, siger folket:*

M: Ære være dig, Herre! Herre, forbarm dig. Herre, forbarm
dig. Herre, forbarm dig. Herre, giv dem hvile. Amen.

Efter Tarhim siger præsten højt følgende bøn med hænderne løftet:

P: Herre, som en god og menneskekærlig Gud, ihukom os

alle, både de troende, som vi har nævnt, og de ortodokse, som vi ikke har nævnt.

M: Forlad, tilgiv, eftergiv os, Gud, vore overtrædelser, som vi har gjort med vilje eller ufrivilligt, dem vi har øvet bevidst eller ubevidst, skjult eller åbenlyst. Herre, tilgiv os dem.

P: For du er en barmhjertig Gud, som ikke ønsker synderens død i samme grad som hans omvendelse og liv. Gud, bring os tilbage til din frelse, gør med os efter din godhed - du, som gør mere end det, vi beder om eller forstår.

M: Som det var, er og vil være, fra slægt til slægt, og i alle evighedernes evighed. Amen.

P: For at der i denne som i enhver sag må gives ære, pris og ophøjelse til dit store, hellige navn, som i enhver henseende er ærefuldt og velsignet sammen med din gode Fader og Helligånden.

Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

CoNSIG-
NATION

Indledningen til brødsbrydelsen. Præsten siger:

P: Vor Herre og Frelser, menneskekærlig og god, vore sjæles levendegører. Gud, som gav sig selv til frelse for os på grund af vore synder. Som ud af sin store nåde har ophævet fjendskabet med menneskene. Den enbårne Gud, som er i sin Faders favn. Herre, velsign os.

M:Amen.

Præsten tager det rene legeme med højrehånd og lægger det på venstre håndflade og lægger sin højre pegefinger på Spadikon. Så dypper han fingerspidsen i det dyrebare blod og løfter sin finger fra blodet og korstegner blodet med den, mens han siger:

P: Han, som velsignede dengang. Velsign også nu.

M:Amen.

Han løfter sin finger fra kalken og korsor legemets overside og underside med blodet, mens han siger:

P: Han, som helliggjorde dengang. Helliggør også nu.

M:Amen.

Han bryder legemet i $\frac{2}{3}$ og $\frac{1}{3}$ uden at adskille det, mens han siger:

P: Han, som brød (brødet) dengang. Bryd også nu.

M: Amen.

Han adskiller legemet og lægger trediedelen ovenpå to trediedelen i korsform, mens han siger:

P: Han, som betroede (nadveren) til sine hellige disciple og hellige apostle dengang. Giv den også nu, vor Herre, til os og hele dit folk, Almægtige, Herre, vor Gud.

D: Amen. Amen. Bed!

M. Herre, forbarm dig.

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

BRØDS- *Præsten bryder det hellige legeme, mens han siger brødsbrydelses-*
BRYDEL- *bønnen til Sønnen:*

SEN **P:** Velsignet være du, Kristus, vor Gud, Almægtige, Frelser for den kirke, som tilhører dig.⁰ Logos, som man kan erkende, og menneske, som man kan se!

Du, som ved din ubegribelige inkarnation har beredt os et brød fra himlen, dette dit hellige legeme, mystisk og helligt i enhver henseende.

Du har blandet os en kalk fra et sandt vintræ, som er din guddommelige og uplettede side, hvorfra der flød vand og blod for os, efter at du havde opgivet ånden, til renselse for hele verden.

Lad os tilhøre dig, som er god imod dine uværdige tjenere. Gør os til en forsamling, et kongedømme, et præsteskab, et helligt folk, som tilhører dig.

Rens os, vor Herre, ligesom du har helliget disse fremlagte gaver og gjort de synlige (gaver) til usynlige mysterier, som kun du kan erkende, vor Herre-Gud-og Frelser Jesus Kristus. Thi på grund af din store medfølelse har du gjort os alle værdige til bamekår ved den hellige dåb.

Du har lært os en form for bøn, som er mysteriefyldt, for at vi med den skal bede til din Fader.

FADER-
VOR

Gør du os nu værdige, vor Herre, så vi med en ren samvittighed og en rigtig tankegang, som sømmer sig for sønner, samt med længsel og frimodighed vover at påkalde Gud, din hellige Fader, som er i himlene, og sig: „Vor Fader, du som er i himlene,,

BØNNEN

Bønnen efter Fadervor. Præsten siger:

EFTER

P: Ja, Herre, Herre, etc.

FADER-

Du, Herre, etc.

VOR

Herre og Mester etc.

Disse 3 bønner er aftrykt i Røgelsesofret s. 25-26.

Og efter at han har sagt: „Og befri hele dit folk': så enten nævner han, hvem han ønsker, og afslutter absolutionsbønnen ved at sige: „Fyld os etc." (s. 27), eller han siger denne ihukommelse:

P: Ihukom, Herre, dine tjenere, som gør tjeneste på denne dag. Gør dem alle frie og værdige til at opfylde denne hellige tjeneste, sådan som det behager dig.

Så nævner han, hvem han ønsker at ihukomme og siger:

P: Ihukom, Herre, min egen elendige person og tilgiv mig mine talrige synder. Og der, hvor lovløsheden er blevet stor, lad din nåde være endnu større. Og berøv ikke dit folk din Helligånds nåde på grund af mine egne synder og mit hjertes lyster. Men frigør dem alle.

Så fuldfører han resten af absolutionsbønnen ved at sige: „Fyld os med ærefrygt etc." (s. 27).

D: Sandelig frelst, ved din Ånd. Lad os være opmærksomme i guds frygt.

M: Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig. Herre, forbarm dig.

ELEVA-
TION

Præsten tager Spadikon og løfter den op, imens han bøjer hovedet og siger højlydt:

P: Det hellige til de hellige!

Hele folket bøjer sig knælende til jorden for Herren i frygt og bæven og beder om forladelse for deres synder med tårer og tryglen.

CONSIG- *Derpå tager præsten Spadikon med højre hånd, med 2 finger-*
NATION *spidser, og gør korsets tegn med det over det dyrebare blod i kal-*
ken.

Derpå dypper han det yderste af det ned i kalken, løfter det, dypet i blodet, forsigtigt og gør korsets tegn med det over det rene legeme, som er på patenen.

Så fører han det (Spadikon) tilbage til blodet igen og gør korsets tegn med det hen over blodet inde i kalken.

Derpå lægger han Spadikon omvendt ned i blodet i kalken. Men alt dette gør han blidt og forsigtigt, imens hans venstre hånd er udstrakt under Spadikon, for at der ikke skal falde noget af dets indhold ned, eller det skal dryppe fra det, alt imens han siger:

P: Velsignet være Herren Jesus Kristus, Guds Søn, Helligåndens Indvielse.

Så rejser folket sig fra den bøjede stilling og svarer ham med høje stemmer:

M: Amen. En hellig Fader, en hellig Søn, en Helligånd. Amen.

P: Fred være med jer alle.

M: Og med din ånd.

Så tager præsten den midterste tredjedel - dvs. den, som var placeret midt på patenen og hvorfra han tog Spadikon - og deler den i 3 dele. Og hvis den er stor, deler han den på patenen og lægger de 3 dele i sin venstre håndflade og dækker den med højre hånd indenfor patenen. Og han siger den hellige bekendelse, og den lyder:

CoM- **P:** Jesu Kristi, vor Guds Søns hellige legeme og dyrebare,
MIXTUR *sande blod. Amen.*

M: Amen.

P: Jesu Kristi, vor Guds Søns hellige, dyrebare legeme og sande blod. Amen.

M: Amen,

P: Vor Guds, Immanuels legeme og blod- det er det i sandhed. Amen.

M: Amen. Vi tror.

BEKEN-
DELSE

P: Amen, amen, amen. Jeg tror, jeg tror, jeg tror og jeg bekender indtil sidste åndedræt, at dette er det livgivende legeme, som du, o Kristus, min Gud, modtog ved vor Frue, den hellige gudsføderske Sct. Maria.

Du gjorde det til et med din guddommelighed, uden sammenblanding, uden sammenfletning og uden forandring, da du aflagde den gode bekendelse over for Pontius Pilatus.

Du hengav det for os på korsets hellige træ efter din egen vilje til fordel for os alle.

Jeg tror, at din guddommelighed ikke var skilt fra din menneskelighed i et eneste moment eller øjeblik.

Det gives os til frelse, syndernes forladelse og evigt liv for dem, som vil tage imod det.

Jeg tror, at dette er sandt. Amen.

D: Bed for os og for alle kristne etc. (s. 78).

Præsten siger, mens han bøjer hovedet:

P: Og du er den, der tilkommer lovprisning med en stemme etc. (s. 22).

M: Hundrede år.
eller

M: Ære være dig, Herre. Ære være dig.

CoM-
MUNION

Så synger folket Ps 150: „Halleluja. Pris Gud", og hvad der ellers passer (en salme). Og imens spiser præsten og alle nadvergæsterne af det rene legeme og drikker det dyrebare blod. Man følger nadverritualet, som er beskrevet i Sct. Basilios-liturgien. Og derefter siger diakonen:

D: Bed for en værdig modtagelse af de ubesmittede og himmelske hellige sakramenter (mysterier).

M: Herre, forbarm dig.

TAKKE- *Efter modtagelsen af de hellige sakramenter siger præsten denne*
BØN *takkebøn, henvendt til Sønnen:*

P: Vi takker dig, Herre, Kristus, vor Gud, det sande Ord , af den hellige Faders uplettede væsen, fordi du har elsket os på denne måde og har givet dig selv som slagtoffer for vore synder.

Du har helbredt os ved dine sår, og vi er blevet raske ved dine slag, idet du har skænket os livet ved dit hellige legeme og dyrebare blod, som du nu igen har gjort os værdige til at modtage. Derfor takker vi dig, Gud, som elsker din skabning. Og vi opsender lovprisning og ære og tilbedelse til dig tillige med din gode Fader og Helligånden, Levendegørende, af samme væsen som dig, - nu og altid etc.

D: Bøj jeres hoveder for Herren.

M: For dit åsyn, Herre, (bøjer vi os).

HÅNDS- *Præsten siger patriark Serverus' håndspåbyggelsesbøn efter*
PÅLÆG- *nadveren, henvendt til Sønnen i underkastelse:*

GELSES- **P:** Han, som er, som var, som er kommet og kommer igen,
BØN som tog kød og blev menneske og blev hængt på korset for vores skyld; han led frivilligt som menneske, skønt han var uden lidelse som Gud.

Han blev ikklædt og lagt i graven; han stod op fra de døde på den 3. dag.

Han steg op til himlene og satte sig ved Storhedens, Faderens højre side.

Og han kommer for at dømme levende og døde.

Ham, som englene velsigner, mens ærkeenglene priser ham.

Ham, hvis ære seraferne kundgør, mens keruberne tilbeder ham.

Ham, som hele naturen ryster og skælver for, Gud Faders Søn og Ord, Jesus Kristus, vor Herre.

Du er den, som dit folk og din arvelod bøjer hovedet for, dem, som du har erhvervet dig ved dit dyrebare blod.

Se ned til os alle, Herre, fra din hellige himmel og fra dine beredte boliger.

Velsign dine tjenere med al åndelig velsignelse; bevar dem i din stærke hånd; styrk dem i troen på dig.

Skænk dem og os vore sjæles, legemers og ånds renhed. Og giv os vor kristne fuldkommenhed, som er velbehagelig for dig. For dit kongerige er helligt og fuld af ære, Kristus, vor Gud, og det håber vi alle at nå til.

Til dig opsender vi lovprisning og ære og tilbedelse, til lige med din gode Fader og Helligånden, Levendegøreren, af samme væsen som dig - nu og altid og i alle evighedsers evighed. Amen.

Derpå foretager præsten bortsendelsen og siger velsignelsen til slut som beskrevet i Røgelsesofferets. 28. Og han uddeler Eulogia og sender folket bort med fred.

Efter at alterkarrene er vasket, kaster præsten lidt vand op over sit hoved og sender gudstjenestens engel hjem. Derefter går han ned igen-
nem kirken og sender menigheden bort med velsignelse ved at bes-
prøjte dem med vand. Her pave Kyrillos VI (død 1971).

BRØDSBRYDELSESBØNNER

Denne afdeling er samlet her, for at præsten kan sige den brødsbrydelsesbøn, han ønsker på en bestemt tid ved en bestemt gudstjeneste i stedet for den oprindelige bøn, som står i liturgien.

For det meste siger han den oprindelige bøn, men specielt brødsbrydelsesbønner til fest- og fastesøndage anvendes for det meste på deres tid.

1. Kort brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen.

Kan siges hele året.

Gud, du har forbarmet dig over os syndere på en fastsat frelsestid og ved et åndeligt og himmelsk offer, som er din Salvedes guddommelige legeme og dyrebare blod.

Det blev os til renselse, frelse, nådegave og syndsforladelse, så vi med taknemlighed kan råbe til dig, hellige Fader som er i himlene, og sige:

FADERVOR

2. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen.

Den siges i fasten før jul og ved julefesten, samt når præsten ønsker det.

Herre, Mester, vor usynlige, ubegrænsede, uforanderlige og umålelige Gud og Skaber!

Du har sendt dit sande lys, din enbårne Søn Jesus Kristus, det evige Ord.

Han, som hele tiden var i sin Faders favn, han kom og blev til i den jomfruelige, ubesmittede livmoder: Hun fødte ham, mens hun var jomfru, og hendes jomfruelighed var forseglet.

Englene synger for ham, og de himmelske hærskarer synger hymner for ham, idet de råber og siger:

"Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaoth. Himlen og jorden er fuld af din hellige herlighed".

Vor gode og menneskekærlige Herre! Gør også os svage og syndige mennesker værdige sammen englene til med et rent hjerte at lovsynge dig tillige med Ham (Sønnen) og Helligånden, den hellige Treenighed af samme væsen, og løfte vore øjne til dig, hellig Fader som er i himlene, og sige:

FADERVOR

3. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen.

Den siges ved Epifanifesten og på andre tider

Som du gav os nåde til at være sønner ved genfødelsens bad og Helligåndens fornyelse, gør os nu også værdige til uden hykleri, med et rent hjerte, en samvittighed fuld af frimodighed og uspolerede læber at bede til dig, Abba Fader.

Giv os at aflægge tomheden i hedningernes spottende ord og jødernes arrogance, så vi kan komme til dig i bøn efter din enbårne Søns nådefulde forordning, med en ydmyg stemme, som passer sig for kristne, og med sjælens, legemets og åndens renhed, så vi uden frygt vover at råbe til dig, som er uskabt, uden begyndelse og ufødt, alles Herre, hellige Gud Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

4. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Sønnen.

Den siges i den hellige 40 dages faste.

Du er en nådig Gud, alles Frelser, som inkarnerede sig for vor frelses skyld, og som skinnede for os, mens vi var syndere.

- Som fastede for os i 40 dage og 40 nætter ved et usigeligt mysterium.
- Som frelste os fra døden og gav os sit hellige legeme og dyrebare blod til vore synders forladelse.
- Som talte både til mængden og til sine egne hellige disciple og hellige apostle og sagde:
Dette er livets brød, som er kommet ned fra himlen - ikke ligesom med jeres fædre, som spiste manna i ørkenen og døde. Den, som spiser mit kød og drikker mit blod, skal leve evigt, og jeg vil oprejse ham på den yderste dag.

Derfor beder og bønfaller vi din godhed, du menneskekærlige:

Rens vor sjæl, legeme og ånd, så vi med et rent hjerte og en frygtløs frimodighed vover at råbe til din hellige Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

5. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen.

Den siges i den hellige faste.

Herre, Mester, Almægtige Gud, du som har sendt din enbårne Søn til verden.

Han lærte os loven og budene, som står skrevet i det hellige evangelium. Og han lærte os, at faste og bøn driver dæmonerne ud, da han sagde: "Den slags farer kun ud ved bøn og faste".

Faste og bøn var det, som løftede Elias op til himlen og reddede Daniel ud af løvekulen.

Faste og bøn var det, som Moses praktiserede, til han modtog loven og budene, skrevet med Guds finger.

Faste og bøn var det, som Nineve-folkene anvendte. Gud forbarmede sig over dem og tilgav dem deres synder. Han løftede sin vrede fra dem.

Faste og bøn var det, som profeterne brugte. De profeterede om Kristi komme mange generationer før end han kom.

Faste og bøn var det, som apostlene anvendte. De forkyndte blandt alle folk og gjorde dem kristne. De døbte dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Faste og bøn var det, som martyrerne praktiserede, til de udgød deres blod for Kristi navns skyld, han som aflagde den gode bekendelse over for Pontius Pilatus.

Faste og bøn var det, som de sandfærdige og de retfærdige og korsbærerne brugte. De boede i bjergene og ørkenerne og jordens huler pga. deres store kærlighed til kongen, Kristus.

Lad også os faste fra alt ondt, i renhed og sandhed, og gå frem til dette hellige offer (nadveren) og modtage det med tak.

For at vi med et rent hjerte, en oplyst sjæl, et ansigt uden skam, en tro uden hykleri, en fuldkommen kærlighed og et fast håb vover frimodigt og uden frygt at bede til dig, hellige Gud Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

6. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen. Den siges Palmesøndag og til enhver tid.

Herre, vor Herre, hvor er dit navn forunderligt over hele jorden, thi din store skønhed har hævet sig op over himlene. Af småbørn og diendes mund har du beredt dig pris.

Men bered også vore sind, Herre, til at synge for dig, til at lovsynge dig, prise dig, tjene dig, tilbede dig, ære dig og takke dig hver dag og hver time.

Så vi bekender dig og råber til dig, hellige Fader, som er i himlene, og siger:

FADERVOR

7. Brødsbrydelsesbøn, henvendt til Sønnen.

Den siges påskelørdag o.a.

Jesus Kristus, som ejer frelsersnavnet! I din store barmhjerlighed steg du ned i dødsriget og tilintetgjorde dødens magt.

Du er konge over tiderne, udødelig, evig, Guds Ord som er overalt, hyrde for den åndelige flok.

Ypperstepræst for de kommende goder. Du, som er stegtet op til himlene, er over himlene.

Du gik inden for forhængen, det allerhelligste, stedet hvor intet menneske plejer at gå ind.

Du blev forløber for os, idet du blev ypperstepræst evindeligt på Melkisedeks vis.

Du er den, som profeten Esajas profeterede om, da han sagde:

Som et får der føres til slagting, som et lam der er stumt overfor den som klipper det, sådan åbner han ikke sin mund. I hans ydmyghed blev hans dom taget væk. Hvem vil kunne fortælle om hans slægt?

Du blev såret for vore synder og led for vore overtrædelser; os til fred kom straf over dig; ved dine sår blev vi raske. Vi var alle vildfarne som får.

Du kom, Herre, og frelste os ved den sande viden om dit kors. Du viste os nåde ved livets træ, som er dit guddommelige legeme og dit sande blod.

Derfor lovsynger vi dig, velsigner dig, tjener dig, tilbeder dig, priser og takker dig til enhver tid.

Vi beder og bønfalder dig, du menneskekærlige Gud:

Tag imod vort offer, Herre, ligesom du tog imod gaver, røgelse og bønner fra patriarkerne, profeterne, apostlene og alle dine hellige.

Rens vor sjæl, legeme, ånd og samvittighed, at vi med et rent hjerte, en oplyst sjæl, et ansigt uden skam, en tro

uden hykleri, en fuldkommen kærlighed og et fast håb må vove i frygtløs frimodighed at sige den hellige bøn, som du betroede dine hellige disciple og hellige apostle, idet du sagde til dem:

Når I tilbeder, skal I bede således og sige:

FADERVOR

8. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Sønnen. Den sige til påske.

Kristus, vor Gud. Ypperstepræst for de kommende goder, tidernes konge, udødelig og evig, Guds Ord, som er overalt.

Du har vist nåde imod os ved dette store sakramente (mysterium), som er dit hellige legeme og dyrebare blod til forladelse af vore synder.

Det er det legeme, som du tog fra vor frue og dronning, St. Maria, og gjorde til ~~et~~ med din guddommelighed.

Du er den, som steg ned i dødsriget, tilintetgjorde dødens magt, bortførte fanger og gav menneskene gaver. (Ef. 4,8)

Dine hellige har du ophøjet sammen med dig. Du gav dem som gave til din Fader, da du smagte døden for os. Du har reddet de levende og givet de døde hvile.

Men også os, som engang sad i mørke, har du skænket din opstandelse lys ud fra din hellige inkarnation. Må din sande videns lys oplyse os, så vi stråler i levende lighed med dig og vover med frygtløs frimodighed at påkalde din Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

**9. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen.
Den siges ved påske- og pinsefesten.**

Herre, Mester, Almægtige Gud, Fader til vor Herre-Gud-
og Frelser Jesus Kristus -

han som ved sit kors steg ned i dødsriget og bragte vor
fader Adam og hans sønner tilbage til Paradis.

Han begravede os med sig. Ved sin død tilintetgjorde
han dødens magt, og på tredje dagen stod han op fra de
døde.

Han viste sig for Maria Magdalene. Han talte med hen-
de og sagde: „Fortæl mine brødre, at de skal gå til Galilæa,
der skal de se mig". (Mt. 28,10)

Ærkeenglen Mikael steg ned fra himlen. Han rullede stene
fra gravens åbning. Han fortalte den gode nyhed til kvin-
derne, der bragte myrra, og sagde: „Kristus er opstået fra
de døde. Ved døden har han trådt døden under fode og
skænket dem i graven evigt liv".

Han åndede ind i ansigtet på sine hellige disciple og hellige
apostle og sagde: „Modtag Helligånden. Dem som I forla-
der deres synder, dem er de forladt, og dem som I nægter
forladelse, dem er den nægtet". (Joh. 20,23)

*(følgende stykke siges fra Kristi Himmelfartsdag og frem til
Pinse:)*

Og 40 dage efter steg han op til himlene. Han satte sig ved
sin gode Faders højre side. Han sendte os Talsmanden,
Sandhedens Ånd, ligesom ildtunger.

(afslutning:)

Derfor beder vi dig, Herre, rens os fra al hykleri, så vi med
et rent hjerte og en frygtløs frimodighed vover at bede til
dig, Gud Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

10. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Sønnen.

Den siges i fasten for vore herrer og fædre apostlene.

Du er Faderens Ord, Gud før alle tider, den store ypperstepræst, som tog kød og blev menneske for at frelse menneskeslægten.

Ud af alle folk kaldte du "en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et ejendomsfolk" (1. Peter 2,9), da du sendte Helligånden over apostlene på pinsedagen.

Han kom over dem ligesom ildtunger, der fordelte sig på hver enkelt af dem. Og Han fyldte dem med al viden og forståelse og al åndelig visdom efter dit troværdige løfte. Og de talte på alle sprog og forkyndte dit hellige navn blandt alle folk.

Men Peter og Paulus var apostlenes 2 hovedmænd. Den enes skygge plejede at helbrede de syge, og den andens tørklæde og bælte plejede at få syge til at gå og onde ånder til at fare ud (Apost. Gern. 5,1 & 19,12).

Og efter at de havde forkyndt evangeliet om Riget og givet folkeslagene belæring, udgød de deres blod for dit navns skyld og opnåede apostel- og martyrkronen.

O, du som viste nåde imod dine hellige disciple og ærede apostle ved Helligåndens, Parakletens, komme over dem. Du gav dem fuldmagt til at gøre helbredelser, tegn og undere.

De fortalte os gode nyheder i dit hellige navn og bragte os til den sande tro på den hellige Treenighed.

Vi lovsynger dig, vi velsigner, vi ærer dig, vi kundgør dig for denne din store barmhjertigheds skyld. Og vi beder dig, vor Herre, om på ny at skænke os vore synders forladelse og rense vort hjerte, sjæl, legeme og ånd, så vi med et rent hjerte og en frygtløs frimodighed vover at råbe til din hellige Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

11. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Sønnen.

Den siges for det meste på Herrens fester, samt på andre tider.

Vi lovsynger og priser gudernes Gud og herrernes Herre, som blev menneske ved den hellige Maria, der fødte ham i Betlehem.

Og se, Herrens engel viste sig for hyrderne. Han fortalte dem den gode nyhed om hans forunderlige fødsel. Og de kom og så ham.

Ham, hvis stjerne magerne havde set, så de kom og tilbød ham og bragte ham gaver.

Han, som kom til Ægyptens land og vendte tilbage og bosatte sig i Nazaret i Galilæa.

Han, som lidt efter lidt voksede op på menneskelig vis, men uden synd.

Han, som kom til Jordan og blev døbt af forløberen Johannes.

Han, som fastede for os i 40 dage og 40 nætter, ved et usigeligt mysterium.

Han, som ved sin guddomskraft lod vand blive til vin ved brylluppet i Kana i Galilæa.

Han, som gav de blinde synet og fik de lamme til at gå, de vanføre til at blive raske, de spedalske til at blive rene, de døve til at høre, de stumme til at tale og dæmonerne til at fare ud.

Han, som opvakte enkens søn fra Nain og Jairus' datter.

Han, som forvandlede sig for sine hellige disciple på Tabor bjerg, så hans ansigt strålede som solen.

Han, som opvakte Lazarus af graven efter 4 dage.

Han, som drog ind i Jerusalem, ridende på et æsel, et æselføl, ligesom en konge.

Han, som oprettede en pagt med sine hellige disciple og

gav dem sit hellige legeme og sit dyrebare blod til forladelse af vore synder.

Han, som blev hængt på korset, trådte Satan under fode. Han blev lagt i graven, men 3 dage efter stod han op fra de døde.

Han blev set af sine udvalgte disciple ved Tiberias sø efter sin hellige opstandelse.

Og 40 dage derefter steg han op til himlene og satte sig ved sin gode Faders højre hånd. Han sendte os Talsmanden i ildtungers skikkelse.

Han, som underviste sine udvalgte disciple og hellige apostle, sagde: Når I beder, skal I bede således:

FADERVOR

12. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen.

Den siges på festerne for englene, de himmelske skarer og jomfru Maria, samt til enhver tid.

Se, Immanuel vor Gud befinder sig hos os på dette bord idag, Guds lam som borttager al verdens synd.

Han, som sidder på sin herligheds trone, og som alle himmelske divisioner står opstillet foran.

Han, som englene priser med lovsyngende stemmer, og som ærkeenglene kaster sig ned for og tilbeder.

De 4 ulegemlige livsvæsner synger Trishagios-hymnen. Og de 24 ældste sidder på deres troner med 24 guld kroner på deres hoveder og 24 guldsåle i deres hænder, fulde af røgelse, som er de helliges bønner. Og de tilbeder ham, som lever i evighedernes evighed.

Og de 144.000 ubesmittede cølibattære lovsynger Herren og siger:

Hellig, hellig, hellig. Amen. Halleluja.

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. En Gud.
Amen. Halleluja.

Men også vi tilbeder den hellige Treenighed og lovpriser
ham med ordene:

Hellig er Gud Fader, den Almægtige. Amen. Halleluja.

Hellig er hans enbårne Søn, Jesus Kristus, vor Herre.
Amen. Halleluja.

Hellig er Helligånden, Talsmanden. Amen. Halleluja.

Hellig og ærefuld er den hellige gudsføderske, den hel-
lige jomfru Maria. Amen. Halleluja.

Helligt og ærefuldt er dette offer, som blev slagtet til liv
for hele verden. Amen. Halleluja.

Derfor forkyndte vor gode Frelser og sagde:

Mit legeme er sand mad, og mit blod er sand drik. Den,
der spiser mit legeme og drikker mit blod, bliver i mig, og
jeg bliver også i ham.

Vi beder dig, vor Herre, rens vor sjæl, legeme og ånd, så vi
med et rent hjerte, rene læber, en oplyst sjæl, et ansigt
uden skam, en tro uden hykleri, en ren samvittighed, en
fuldkommen tålmodighed og et fast håb vover frimodigt
og uden frygt at bede til dig hellig Gud Fader, som er i
himlene, ogsige:

FADERVOR

13. Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen

Gud, lysets frembringer, livets ophav, erkendelsens giver,
nådens bereder, vore sjæles forbedrer, visdommens skat,
det renes lærer, evighedernes grundlægger, de oprigtige
bønners modtager!

Du, som giver dem, der stoler på dig af hele deres hjerte,
det som englene længes efter at se

- som bragte os fra dybet op til lyset og gav os livet ud af
døden

- som skænkede os frihed fra trældom
- som oplyste vildfarelsens mørke i vort indre ved din enbårne Søns inkarnation.

Vor Herre, oplys også vort hjertes øjne og gør os fuldkommen rene på sjæl, legeme og ånd, så vi med et rent hjerte og rene læber vover at bede til dig hellige Gud Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

14. En anden brødsbrydelsesbøn henvendt til Sønnen

Faderens Ord, Gud som er før alle tider, den store ypperstepræst, som tog kød og blev menneske for menneskelægtens frelses skyld! Ud af alle folkeslag kaldte du dig en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et folk som priser dig.

Derfor beder og bønfaller vi din godhed, du menneskekærlige, at dette offer ikke må blive os til bebrejdelse af vore synder og til skam for vore overtrædelser, for vi bragte dig det for vor svagheds skyld.

Men ligesom disse gaver er rene i enhver henseende, når du nådigt har ladet din Helligånd komme over dem og fyldt dem med alt rent, således også med os syndere:

Rens nådigt vor sjæl, legeme, ånd og samvittighed, så vi med en oplyst sjæl, et ansigt uden skam, et rent hjerte, en tro uden hykleri, en fuldkommen kærlighed og et fast håb må vove i frygtløs frimodighed at sige den hellige bøn, som du betroede dine hellige disciple og apostle, da du sagde: Når I beder, skal I bede således:

FADERVOR

15. En anden brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen

Herre, vor store Gud, hvis navn er stort, barmhjertigheds Fader og al styrkes Gud, som har modtaget dette åndelige, sande og ublodige offer fra vore hænder, fra os som er svage og syndere!

Vor gode og menneskekærlige Herre, rens os fra al kødelig og åndelig besmittelse. Og gør os værdige til at modtage dine usigelige goder (nådveren) til frelse for vor sjæl, legeme og ånd, og til forsvar foran din frygtindgydende domstol.

Må vi blive værdige til med frimodighed at vove at råbe til dig hellige Fader, som er i himlene, og sige: **FADERVOR**

16"

Brødsbrydelsesbøn henvendt til Faderen.

Den er formet over Isaks ofring og siges Skærtorsdag.

Og det skete i de dage, da Gud ønskede at sætte Abraham på prøve for at kende hans hjerte og hans kærlighed til ham. Og han sagde til ham: „Abraham, Abraham, tag din elskede søn Isak og bring mig ham som et brændoffer på det bjerg, som jeg vil vise dig".

Så stod Abraham op om morgenen og sadlede sit æsel. Og han tog 2 drenge og sin søn Isak med. Han tog en kniv og noget ild. Han gik ud i landskabet og så på afstand det sted, som Gud havde meddelt ham. Og han sagde til sine drenge: „Sæt jer på dette sted sammen med æslet. Jeg og min søn Isak vil gå hen og tilbede og vende tilbage til jer."

Men Abraham tog træet til brændoffer og læssede det på sin søn Isak. Og han tog ilden og kniven i hånden. Men Isak sagde til sin fader: „Far! Se her er ild og brænde. Hvor er fåret, som vi skal bringe som brændoffer?"

Abraham sagde til ham: „Det er Gud, som har befalet os at bringe ham et offer. Han vil selv udse sig et får til brændoffer, minsøn".

Og Abraham tog nogle sten og byggede et alter. Han tog brændet og lagde det på alteret, greb sin søn Isak og bandt ham og lagde ham oven på alteret. Så tog han kniven for at slagte ham.

Men Herrens engel råbte til Abraham og sagde til ham: "Abraham, Abraham, se op! Rør ikke din dreng og gør ham ikke noget ondt. Herren har set din kærlighed til ham og har sagt: Jeg er Herren din Gud. Jeg har svoret ved mig selv, at jeg vil velsigne dig og gøre dit afkom talrigt."

Og Abraham løftede sine øjne og så et får, som stod med begge horn viltret ind i et træ. Han slap sin søn Isak og tog fåret og bragte det som brændoffer i stedet for.

Men Isaks ofring var et billede på udgydelsen af Guds Søns blod, Kristi blod, på korset til frelse for verden.

Ligesom Isak bar offerbrændet, sådan bar Kristus korsets træ. Og ligesom Isak vendte levende tilbage, sådan stod også Kristus levende op fra de døde og åbenbarede sig for sine hellige disciple.

Gud, du som modtog vor fader Abrahams offer, tag imod dette offer fra os i denne time. Velsign disse gaver. Velsign dem, som de bringes for. Giv de dødes sjæle hvile.

Må Kristus velsigne os alle, vore hjerter og vor ånd, så at vi med et rent hjerte, en oplyst sjæl, et ansigt uden skam, en tro uden hykleri, en fuldkommen kærlighed og et fast håb vover at bede i frygtløs frimodighed til dig hellige Gud og Fader, som er i himlene, og sige:

FADERVOR

